

กระทรวงการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation

แผนด้านการอุดมศึกษา

เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ

พ.ศ. 2564 – 2570

ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566 – 2570

สำนักงานปลัดกระทรวง
การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์
วิจัยและนวัตกรรม

ฉบับเสนอที่ประชุมสภานโยบายการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
เดือนกันยายน 2564

(ร่าง) แผนด้านการอุดมศึกษา
เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 – 2570
ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566 – 2570

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
กองยุทธศาสตร์และแผนงาน

ฉบับร่าง ห้ามอ้างอิง

สารบัญ

บทนำ . .

บทสรุปผู้บริหาร

ส่วนที่ 1 : บริบทของอุดมศึกษา	1
1.1 สภาพแวดล้อมและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการอุดมศึกษา	1
1.2 นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนที่เกี่ยวข้อง	14
1.3 สถิติอุดมศึกษา	37
1.4 รายงานผลการดำเนินงานของแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 – 2570 Milestone ระยะที่ 1 พ.ศ. 2564	53
1.5 บทบาทของการอุดมศึกษาในบริบทปัจจุบัน	61
ส่วนที่ 2 : ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา	64
2.1 วิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ของแผน	64
2.2 แผนผังยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการอุดมศึกษา	66
2.3 ยุทธศาสตร์และแนวทาง	69
ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาศักยภาพคน (Capacity Building)	70
ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมระบบนิเวศวิจัยอุดมศึกษา (Research Ecosystem Building)	75
ยุทธศาสตร์ที่ 3 จัดระบบอุดมศึกษาใหม่ (Higher Education Transformation)	79
ส่วนที่ 3 : การขับเคลื่อนสำคัญ	86
3.1 ความสอดคล้อง	86
3.2 นโยบายหลัก (Flagship Policies)	89
3.3 กลไกหลัก (Flagship Mechanisms)	101
ส่วนที่ 4 : ผลลัพธ์และผลกระทบ ของการพัฒนาการอุดมศึกษาต่อเป้าหมายของประเทศ	104
4.1 หมายเหตุ (Milestone) ของการพัฒนาการอุดมศึกษา ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)	104
4.2 แผนผังผลลัพธ์และผลกระทบของการพัฒนาการอุดมศึกษาต่อเป้าหมายของประเทศ	110
4.3 การติดตามและประเมินผล	112
บรรณานุกรม	114
ภาคผนวก	118
คำนิยาม	118
กรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570	119
คณะอนุกรรมการดำเนินนโยบายและแผน	121
คณะผู้จัดทำ	123

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	ร้อยละของประชากรที่มีอายุ 65 ปี ขึ้นไป ระหว่างปี พ.ศ. 2533 – 2593 (United Nations, 2020).....	2
ภาพที่ 2	เปรียบเทียบจำนวนผู้ว่างงานจำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ	10
ภาพที่ 3	สัดส่วนของประชากรช่วงอายุ 18 – 22 ปี ที่เข้าสู่อุดมศึกษาของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ปี พ.ศ. 2559.....	11
ภาพที่ 4	ตัวเลขคนจนจำแนกตามวุฒิการศึกษา	12
ภาพที่ 5	Global Innovation Index 2017 Global : Ranking.....	13
ภาพที่ 6	วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม	36
ภาพที่ 7	วิวัฒนาการการอุดมศึกษาไทย	37
ภาพที่ 8	การกระจายตัวของสถาบันอุดมศึกษา	38
ภาพที่ 9	กราฟแสดงจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษาฯ เปรียบเทียบกับจำนวนประชากรในช่วงวัยอุดมศึกษา (อายุระหว่าง 18 – 22 ปี) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 – 2563.....	39
ภาพที่ 10	กราฟแสดงสัดส่วนจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำแนกตามกลุ่มสาขา ISCED ปี พ.ศ. 2555 และปี พ.ศ. 2563 ของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา.....	40
ภาพที่ 11	กราฟแสดงจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด จำแนกตามประเภทสถาบันอุดมศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2563	42
ภาพที่ 12	กราฟแสดงจำนวนนักศึกษามัธยมศึกษาผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด จำแนกตามการจัดกลุ่มสาขา ISCED ระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2563	43
ภาพที่ 13	จำนวนนักศึกษารวมทุกระดับ ปีการศึกษา 2563 ที่กำลังศึกษาใน 10 กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย	44
ภาพที่ 14	จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับ ปีการศึกษา 2562 ใน 10 กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย	44
ภาพที่ 15	ผู้สำเร็จการศึกษาจำแนกตามสถานภาพการทำงานปี พ.ศ. 2560 - 2563.....	45
ภาพที่ 16	จำนวนบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐและเอกชนสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษาฯ ปีการศึกษา พ.ศ. 2555 – 2563	46
ภาพที่ 17	จำนวนบุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา พ.ศ. 2563	46
ภาพที่ 18	สัดส่วนบุคลากรสายวิชาการ ปีการศึกษา 2563 จำแนกตามประเภทบุคลากร	47
ภาพที่ 19	สัดส่วนบุคลากรสายวิชาการ ปีการศึกษา 2563 จำแนกตามตำแหน่งวิชาการ.....	47
ภาพที่ 20	สัดส่วนบุคลากรสายวิชาการ ปีการศึกษา 2563 จำแนกตามตำแหน่งวิชาการ	48

ภาพที่ 21	ข้อมูลผลงานตีพิมพ์ระดับนานาชาติในประเทศไทย จาก Scival ปี พ.ศ. 2559 - 2564	49
ภาพที่ 22	รายละเอียดด้านคำขอสิทธิบัตร จำนวนสิทธิบัตรที่ได้รับการจดทะเบียนและความหลากหลาย ของ ประเภทสิทธิบัตรที่ยื่นคำขอ (ข้อมูลจากฐานข้อมูลนานาชาติ Patent Lens มกราคม 2560).....	49
ภาพที่ 23	อันดับสถาบันอุดมศึกษาไทยใน THE World University Ranking 2020 - 2021	50
ภาพที่ 24	ค่าคะแนนรวมสถาบันอุดมศึกษาไทยใน THE World University Ranking 2018 – 2020.....	51
ภาพที่ 25	อันดับสถาบันอุดมศึกษาไทยใน QS World University Ranking 2021	51
ภาพที่ 26	แสดงความสัมพันธ์ของแผน	65
ภาพที่ 27	ความสัมพันธ์ของประเด็นยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการอุดมศึกษา	69
ภาพที่ 28	บทบาทการอุดมศึกษาในการสานพลัง อววน. ขับเคลื่อนเป้าหมายของประเทศ	88
ภาพที่ 29	Milestone ของการพัฒนาการอุดมศึกษา ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570).....	105

บทนำ

แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 – 2570 จัดทำขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2562 มาตรา 11 โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการ เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2563 สำหรับใช้เป็นกรอบการยกระดับคุณภาพของระบบอุดมศึกษาให้เกิดการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ที่เป็นปัจจัยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและความยั่งยืนของสังคมไทย อย่างไรก็ตาม บริบทสำคัญของโลกในมิติต่าง ๆ เกิดการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งการเกิดของประชากรกลุ่มใหญ่ของโลกยุคดิจิทัล ความก้าวหน้ากระโดดทางเทคโนโลยี การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ที่ส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิต ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจที่บีบคั้นกำลังคนของประเทศให้เร่งปรับและเพิ่มสมรรถนะ ความเชื่อมโยงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เห็นผลเชิงประจักษ์และรุนแรงมากยิ่งขึ้น ตลอดจนทิศทางการเมืองที่มีผลต่อการวางแผนพัฒนาในหลายด้าน ประกอบกับประเทศไทยกำลังเข้าสู่ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2566 – 2570) ของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) และช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 – 2570 ซึ่งนโยบายและแผนระดับประเทศต่าง ๆ ได้ดำเนินการปรับปรุงกรอบการพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทและระยะเวลาข้างต้น อีกทั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้จัดทำกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570 เพื่อใช้กำหนดทิศทางและแนวทางในการปรับปรุงแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 – 2570 และจัดทำแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566–2570 ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การทบทวนและปรับปรุงแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อการผลิตและพัฒนากำลังคน พ.ศ. 2564 – 2570 ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566 – 2570 ดำเนินการภายใต้หลักการ แผนต้องเชื่อมโยงบริบทสังคมที่ทันกับสถานการณ์และกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566–2570 แผนต้องครอบคลุมการพัฒนาของสถาบันอุดมศึกษาทั้งรัฐและเอกชน แผนต้องยึดหลักการตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ แผนต้องกำหนดจุดเน้นและค่านึงที่สำคัญ และแผนต้องสานพลังขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ อันเนื่องจากการอุดมศึกษายังคงเน้นย้ำบทบาทในการเป็นฐานการพัฒนากำลังคนและองค์ความรู้แบบก้าวกระโดดและยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยมุ่งเน้นการผลิตและพัฒนากำลังคนทั้งในระบบ (Age Group) และนอกระบบอุดมศึกษา (Non – Aged Group) ให้มีทั้งปริมาณและคุณภาพตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ บนพื้นฐานที่เหมาะสมกับการพัฒนาในแต่ละกลุ่มและช่วงวัยให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิต (Lifelong Learning) ทั้งในมิติของสมรรถนะอันเกิดจากความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์แขนงต่าง ๆ และในมิติของคุณธรรมจริยธรรม ประกอบกับส่งเสริมความเข้มแข็งทางวิชาการและนิเวศวิจัยอุดมศึกษาที่สร้างบรรยากาศของความเป็นอิสระหลากหลายและเป็นเลิศทางวิชาการ รวมถึงผลักดันกลไกในระบบบริหารจัดการอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยคงไว้ซึ่งหลักสิทธิและเสรีภาพในการศึกษาเพื่อให้เกิดสังคมอุดมปัญญาอย่างแท้จริง

บทสรุปผู้บริหาร

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้ทบทวนและปรับปรุงแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 – 2570 ให้สอดคล้องกับบริบทสังคมที่สำคัญและกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 โดยจัดทำคู่มือไปกับแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 ตามมติคณะอนุกรรมการด้านนโยบายและแผน ครั้งที่ 4/2564 เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 และเพื่อให้สาระสำคัญของแผนครบถ้วนเหมาะสม จึงแต่งตั้งคณะทำงานทบทวนแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 – 2570 ขึ้นเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดและวางแผนการขับเคลื่อนสำคัญ ทั้งนี้ แผนดังกล่าวผ่านการพิจารณากลั่นกรองจากคณะอนุกรรมการด้านนโยบายและแผนอย่างเป็นขั้นตอน และคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในการประชุมครั้งที่ 8/2564 เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2564 ได้มีมติเห็นชอบกรอบแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 - 2570 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566 – 2570

หลักการและองค์ประกอบของแผนยังคงเน้นย้ำบทบาทอุดมศึกษาเป็นฐานการพัฒนากำลังคน และองค์ความรู้แบบก้าวกระโดดและยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ผ่านเจตนารมณ์ที่จะทำให้อุดมศึกษาไทยนำการพัฒนา เปิดโอกาสการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสมรรถนะคนไทยให้มีความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการอุดมศึกษาไทยเป็นแหล่งความรู้และศาสตร์ต่าง ๆ ที่ทันสมัยนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาของศาสตร์และวิชาการ รวมถึงการเรียนรู้ที่จะบูรณาการข้ามศาสตร์ เกิดคุณภาพสู่สากลที่สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งได้กำหนดองค์ประกอบของแผนไว้ ดังนี้

วิสัยทัศน์

พันธกิจ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการอุดมศึกษา ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)
ประกอบด้วย 10 เป้าหมาย 25 ตัวชี้วัด 3 ยุทธศาสตร์ 9 แนวทาง 30 กลยุทธ์

การขับเคลื่อนสำคัญ ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2566 – 2568)
7 นโยบายหลัก (Flagship Policies) และ 3 กลไกหลัก (Flagship

Milestone ผลลัพธ์ และผลกระทบจากการพัฒนา

วิสัยทัศน์

อุดมศึกษาสร้างคน สร้างปัญญา เพื่อพัฒนาสังคมไทยอย่างยั่งยืน

พันธกิจ

ยกระดับคุณภาพการอุดมศึกษาให้เทียบเคียงกับประเทศพัฒนาแล้ว ถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมอย่างกว้างขวางให้สามารถนำมาเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ขยายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาครอบคลุมประชากรวัยเรียน กลุ่มผู้ด้อยโอกาส วัยแรงงานและผู้สูงอายุให้เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะและสมรรถนะตามความต้องการของตลาดแรงงาน การสร้างงานและการเป็นผู้ประกอบการในท้องถิ่นหรือภูมิลำเนาของตนเอง ตลอดจนยกระดับระบบอุดมศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่สอดคล้องกับความเป็นอิสระในการบริหารจัดการตนเองของสถาบันอุดมศึกษา สามารถพัฒนาระบบบริหารแบบมีอาชีพตามอัตลักษณ์ที่หลากหลายให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา

เป็นการพัฒนาอุดมศึกษาระยะ 5 ปี ใน 3 ประเด็นหลัก คือ บัณฑิตและกำลังคน ระบบนิเวศวิจัยและอุดมศึกษาใหม่ ซึ่งครอบคลุมความหลากหลายของกิจกรรมในระบบอุดมศึกษา ทั้งที่เป็นจุดแข็งสามารถสร้างผลผลิตแก่ระบบและผลลัพธ์ประเทศ และส่วนที่เป็นจุดอ่อนวางการพัฒนาเพื่อแก้ไขให้เกิดประสิทธิภาพ ทั้งนี้ได้คำนึงถึง 4 พันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาและหลักสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาศักยภาพคน (Capacity Building) (ตอบสนอง 4 เป้าหมาย และ 10 ตัวชี้วัด)

แนวทางที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต (Lifelong Learning) (5 กลยุทธ์)

แนวทางที่ 2 ยกระดับคุณภาพการศึกษาและสมรรถนะของกำลังคน (Quality & Manpower Competencies Enhancement) (6 กลยุทธ์)

แนวทางที่ 3 การสร้างเสริมบุคลากรคุณภาพสูง (Enhancement of Brainpower & Concentration of Talents) (3 กลยุทธ์)

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมระบบนิเวศวิจัยอุดมศึกษา (Research Ecosystem Building) (ตอบสนอง 3 เป้าหมาย และ 9 ตัวชี้วัด)

แนวทางที่ 1 การวิจัย นวัตกรรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยี (Research Innovation and Technology Transfer) (7 กลยุทธ์)

แนวทางที่ 2 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือปัจจัยเอื้อ ภายในสถาบันอุดมศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการนวัตกรรม (2 กลยุทธ์)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 จัดระบบอุดมศึกษาใหม่ (Higher Education Transformation) (ตอบสนอง 3 เป้าหมาย และ 6 ตัวชี้วัด)

แนวทางที่ 1 การบริหารจัดการและธรรมาภิบาล (Management and Good Governance) (3 กลยุทธ์)

แนวทางที่ 2 การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาตามอัตลักษณ์ที่หลากหลาย (Reinventing University) (2 กลยุทธ์)

แนวทางที่ 3 ความมั่นคงทางการเงินในระบบอุดมศึกษา (Financial Security) (1 กลยุทธ์)

แนวทางที่ 4 อุดมศึกษาดิจิทัล (Digital Higher Education) (1 กลยุทธ์)

การขับเคลื่อนสำคัญ

จากประเด็นสำคัญของกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570 กำหนดเป็น 7 นโยบายหลัก (Flagship Policies) และ 3 กลไกหลัก (Flagship Mechanisms) ตามความสำคัญเร่งด่วน (Priorities Setting) เพื่อมุ่งเน้นการขับเคลื่อนที่สำคัญให้บรรลุผลเป็นรูปธรรม ภายในระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2566 – 2568) บนพื้นฐานของความตรงประเด็น (Relevance) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) และประสิทธิภาพ (Efficiency) ดังนี้

7 นโยบายหลัก (Flagship Policies)

- FP 1 กำลังคนสมรรถนะและศักยภาพสูงตอบโจทย์การพัฒนาอุตสาหกรรมตามโมเดล BCG (ด้านการเกษตรและอาหาร การแพทย์และสุขภาพ การท่องเที่ยว และพลังงาน รวมถึงวัสดุและเคมีชีวภาพ) เพื่อยกระดับเป็นเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)
- FP 2 กำลังคนระดับสูงที่มีทักษะรองรับอุตสาหกรรมและบริการใหม่แห่งอนาคตเพิ่มขึ้น
- FP 3 ระบบเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม รวมถึง SMEs and IDEs มีความเข้มแข็ง
- FP 4 การรองรับสังคมสูงวัย และการเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสมบูรณ์
- FP 5 การสร้างความเป็นเลิศ และองค์ความรู้ใหม่ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์
- FP 6 ศูนย์กลางความเชี่ยวชาญระดับนานาชาติ (Hub of Talent & Knowledge)
- FP 7 โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรมในสถาบันอุดมศึกษาที่เข้มแข็ง

3 กลไกหลัก (Flagship Mechanisms)

- FM 1 การปฏิรูประบบการเงินและงบประมาณที่มุ่งผลสัมฤทธิ์
- FM 2 การส่งเสริมธรรมาภิบาล ให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้
- FM 3 การยกระดับฐานข้อมูลระบบอุดมศึกษาให้มีความน่าเชื่อถือ ถูกต้อง แม่นยำ มีเสถียรภาพ

หมุดหมาย (Milestone) ของการพัฒนาการอุดมศึกษา ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)

จาก 3 ยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการอุดมศึกษา ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) และ 10 การขับเคลื่อนสำคัญ จะสามารถทำให้เกิดเหตุการณ์สำคัญต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ ในปี พ.ศ. 2570 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่

ช่วงที่ 1 การอุดมศึกษาเป็นปัจจัยสนับสนุนการพลิกโฉมประเทศไทยหลังวิกฤตโควิด 19 (Higher Education is Key Enablers for Thailand's Transformation in the Post Covid – 19)

โดยในระยะ 3 ปีแรกของการพัฒนา (พ.ศ. 2566 – 2568) เป็นปีแห่ง 10 การขับเคลื่อนสำคัญ ที่ประกอบด้วย 7 นโยบายหลัก (Flagship Policies) และ 3 กลไกหลัก (Flagship Mechanisms) ในแต่ละปี ปรากฏหมุดหมาย (Milestone) สำคัญ ดังนี้

Milestone I : กำลังคน องค์ความรู้ และกลไกหลักในระบบอุดมศึกษาพัฒนาแบบก้าวกระโดดและยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ภายในปี พ.ศ. 2566

Milestone II : ความเข้มแข็งทางนิเวศอุดมศึกษาหลักต้นภาคเศรษฐกิจและสังคม ภายในปี พ.ศ. 2567

Milestone III : ศูนย์กลางความเชี่ยวชาญในระดับนานาชาติ ภายในปี พ.ศ. 2568

ช่วงที่ 2 การอุดมศึกษาเพื่อความยั่งยืนของไทย (Higher Education for Sustainable Thailand)

การอุดมศึกษาสร้างสมดุลในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาแก่ทุกภาคส่วนอย่างเป็นธรรม และสามารถสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันตามกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 โดยเหตุการณ์ในช่วงที่ 2 มีระยะ 2 ปี (พ.ศ. 2569 – 2570) เป็นผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาการอุดมศึกษา 3 ยุทธศาสตร์ร่วมกับผลลัพธ์จาก 10 การขับเคลื่อนสำคัญ ส่งผลให้การอุดมศึกษา มีทรัพยากรที่มีศักยภาพมากพอและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้ในแต่ละปีปรากฏหมุดหมาย (Milestone) สำคัญ ดังนี้

Milestone IV : การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอุดมศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ ภายในปี พ.ศ. 2569

Milestone V : การอุดมศึกษาและสังคมไทยพัฒนาอย่างยั่งยืน ภายในปี พ.ศ. 2570

ส่วนที่ 1 : บริบทของอุดมศึกษา

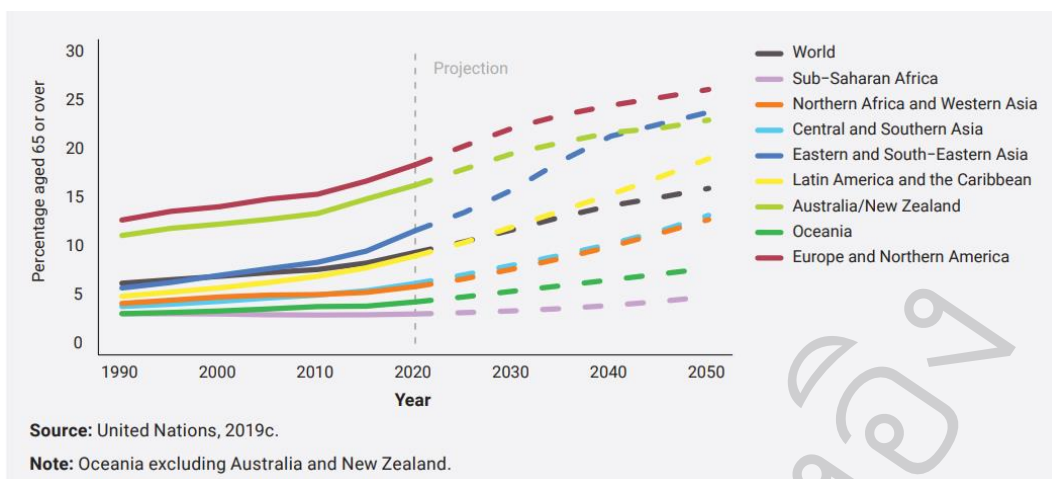
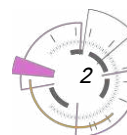
1.1 สภาพแวดล้อมและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการอุดมศึกษา

การอุดมศึกษาเป็นกลไกหลักสำคัญในการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศให้มีทั้งคุณภาพและปริมาณที่เพียงพอ ตลอดจนการวิจัย การสร้างสรรค์องค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม รวมถึงมีบทบาทในการบริการวิชาการด้วยการเสนอแนะ/ให้ข้อคิดเห็น เพื่อชี้นำสังคมตามความเป็นจริงและความถูกต้องบนหลักฐานทางวิชาการ ตลอดจนการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ การอุดมศึกษาจึงเป็นกลไกหลักสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ทั้งมิติทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม และจากการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลกในมิติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ล้วนส่งผลกระทบต่อการอุดมศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและสังคม ความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ สภาพเศรษฐกิจในยุคการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) การจัดการกับสภาพภูมิอากาศโลก และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเสถียรภาพ ทิศทางการเมือง ปัจจัยเหล่านี้กระทบและสร้างความท้าทายให้กับบทบาทของการอุดมศึกษาของไทย

ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการอุดมศึกษา

ด้านสังคม

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและสังคม เป็นประเด็นหนึ่งที่ทำลายสำคัญของโลก โดยคาดการณ์ว่าภายในปี พ.ศ. 2573 ประชากรโลกจะเพิ่มขึ้นกว่า 1 พันล้านคน เป็นมากกว่า 8.5 พันล้านคน (United Nations, 2019) ซึ่งร้อยละ 97 ของการเติบโตของประชากรนี้จะมาจากประเทศที่กำลังพัฒนา และประชากรในทุกภูมิภาคทั่วโลกจะมีอายุขัยที่ยาวขึ้น (Increasing Life Expectancy) และมีบุตรกันลดน้อยลง ผลที่ตามมา คือ กลุ่มประชากรโลกจะมีช่วงอายุมากกว่า 65 ปี ขึ้นไป (PricewaterhouseCoopers, 2021) และจากข้อมูลขององค์การสหประชาชาติ หรือ United Nations (2020) พบว่าประชากรโลกมีอัตราการเติบโตสูงสุดในช่วง พ.ศ. 2503 และมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยคาดการณ์ว่าช่วงปลายศตวรรษที่ 21 ประชากรโลกอาจมีอัตราการเติบโตหยุดชะงัก และเมื่อภาวะเจริญพันธุ์ลดน้อยลง (Fertility) ประกอบกับประชากรมีอายุขัยที่ยาวนานขึ้นตามความก้าวหน้าทางการแพทย์ ส่งผลให้โครงสร้างประชากรโลกถูกปรับเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

ภาพที่ 1 ร้อยละของประชากรที่มีอายุ 65 ปี ขึ้นไป ระหว่างปี พ.ศ. 2533 – 2593 (United Nations, 2020)

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและสังคมดังกล่าว เป็นความท้าทายทางด้านเศรษฐกิจในเรื่องของกำลังคน เนื่องจากภาวะเจริญพันธุ์ที่ลดน้อยลง และประชากรรุ่นใหม่ หรือกลุ่มคนรุ่นมิลเลนเนียล (Millennials) หรือผู้ที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2523 ถึง 2538 มีความคาดหวังที่จะประกอบอาชีพ ณ ต่างประเทศมากกว่ากลุ่มประชากรรุ่นเก่า โดยมีแนวโน้มที่สอดคล้องกันทั่วโลก ตัวอย่างเช่น ร้อยละ 93 ในแอฟริกา ร้อยละ 81 ในละตินอเมริกา และร้อยละ 74 ในตะวันออกกลาง ซึ่งพวกเขาคิดเห็นว่า เมื่อถึงจุดหนึ่งของอาชีพ พวกเขาต้องการไปประกอบอาชีพ ณ นอกประเทศบ้านเกิด และถึงแม้กระแสดงกล่าวสร้างผลกระทบเชิงบวกทางด้านเศรษฐกิจให้กับประเทศปลายทาง แต่อาจนำไปสู่ภาวะความตึงเครียดทางสังคม และการเมือง (PricewaterhouseCoopers, 2021) นอกจากนี้ กลุ่มคนรุ่นมิลเลนเนียลมีลักษณะเฉพาะ คือ มีทัศนคติพึ่งพาตนเองในเรื่องปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ เติบโตขึ้น Entrepreneurial Thinkers และมักแสวงหาความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน (Work – Life Balance) มากกว่ากลุ่มคนรุ่นก่อน โดยไม่ต้องการให้งานมาตีกรอบการดำเนินชีวิต และคิดเห็นว่า งานที่มีความยืดหยุ่นเป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้เกิด Work – Life Balance (Tamunomiebi and Wobodo, 2018)

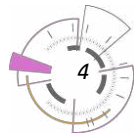
ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายในการสนับสนุนกำลังคนที่มีอายุให้คงอยู่ในระบบ รวมถึงการสร้างการจ้างงานที่เพียงพอในช่วงที่มีการเปลี่ยนผ่านของอายุประชากรไปสู่ประชากรสูงวัย (United Nations, 2020) ซึ่งภาครัฐ และภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการสร้างความยืดหยุ่นของการพลศึกษา อาทิ 1) มาตรการจูงใจทางการเงิน เช่น การปฏิรูปกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับบำเหน็จ/บำนาญ และ 2) การลงทุนด้านการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) เช่น การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) (ตัวอย่างเช่น การฝึกอบรม การเพิ่มพูนทักษะใหม่ตลอดชีวิตการทำงาน (Up Skill/Re Skill/New Skill) (PricewaterhouseCoopers, 2021) ในอนาคตการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการเพิ่มพูนองค์ความรู้ และทักษะให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และรับรองทักษะที่จำเป็นตลอดช่วงชีวิต นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยยังเป็นการเร่งจูงใจทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่ง ในการลงทุนด้านนวัตกรรมเพื่อทดแทนกำลังคนอีกด้วย เช่น หุ่นยนต์ และปัญญาประดิษฐ์ (United Nations, 2020)

การเข้าสู่สังคมสูงอายุยังเป็นความท้าทาย และโอกาสในเรื่องของการบริการด้านสังคม และด้านสุขภาพ (Social Services and Healthcare) เนื่องจากเกิดประเด็นคำถามที่ว่าใครจะดูแลผู้สูงอายุ เมื่อความสามารถและสุขภาพของผู้สูงอายุถดถอยลง คำถามนี้ก่อให้เกิดโอกาสในการจ้างงาน และการสร้างนวัตกรรมเพื่อรองรับการดูแลผู้สูงอายุ อาทิ หุ่นยนต์ดูแลผู้สูงอายุ เซ็นเซอร์อัจฉริยะเพื่อใช้ติดตามพฤติกรรม และสุขภาพของผู้สูงอายุ ตลอดจนการวิจัยที่ส่งเสริมให้มีอายุยืนยาว เช่น สารต้านอนุมูลอิสระ การฟื้นฟูเซลล์ เป็นต้น โดยเป็นการส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมทางเทคโนโลยี แล้วอาจนำไปสู่นิยามคำว่า “แก่” ใหม่อีกครั้ง (United Nations, 2020) และในประเทศไทย ภาครัฐจำเป็นต้องพิจารณาการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เต็มตาม ศักยภาพ โดยเฉพาะกลุ่มประชากรผู้สูงวัยให้ยังคงมีสุขภาพที่ดี เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเอง และช่วยเหลือ สังคมได้ อีกทั้ง ยังเป็นโอกาสทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากผู้สูงอายุมีความต้องการสินค้า และบริการ เช่น ธุรกิจบริการสุขภาพและการแพทย์ และศูนย์พักพิงผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นช่องทางในการพัฒนานวัตกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

ด้านเทคโนโลยี

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ปรากฏให้เห็นเด่นชัดในยุคกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์ โดยมีการคาดการณ์ว่าอุปกรณ์ Internet of Things (IoT) จะเพิ่มขึ้นเกือบสามเท่าจาก 8.74 พันล้านอุปกรณ์ ในปี พ.ศ. 2563 เป็นมากกว่า 25.4 พันล้าน อุปกรณ์ ภายในปี พ.ศ. 2573 (Statista, 2021) โดยอุปกรณ์จะเชื่อมต่อถึงกันครอบคลุมอุปกรณ์ทุกประเภท ตั้งแต่สมาร์ทโฟนไปจนถึงอุปกรณ์ครัวเรือน เป็นต้น และในมุมมองของกลุ่มคนรุ่นมิลเลนเนียล เทคโนโลยีไม่ได้ เป็นเพียงแค่อุปกรณ์ แต่มีการเชื่อมโยงถึงกันในลักษณะ “Natural Language” (PricewaterhouseCoopers, 2021) ยิ่งไปกว่านั้น กลุ่มคนรุ่นซูมเมอร์ (Zoomers) หรือผู้ที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2539 ถึง 2555 ซึ่งกำลังเข้าสู่ ตลาดแรงงาน เป็นกลุ่มคนที่เกิดในยุคโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีที่ไร้พรมแดน การเข้าถึงข้อมูล/ข่าวสาร จากทั่วโลกสามารถทำได้ด้วยการคลิกปุ่มและอินเทอร์เน็ต โดยมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีมากกว่า กลุ่มคนรุ่นก่อน (Tamunomiebi and Wobodo, 2018) ซึ่งก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลงหลายประการ ตั้งแต่การ เปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน การกำหนดโครงสร้างทางสังคม รวมถึงการดำเนินวิถีชีวิต (United Nations, 2018) ตัวอย่างเช่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) เทคโนโลยีทำให้ผู้คนสามารถทำงานจากระยะไกล สามารถลดความจำเป็นในการเดินทางในแต่ละวัน เจ้าหน้าที่ สาธารณสุขสามารถติดตามอาการของผู้ป่วยได้ผ่านช่องทางสมาร์ทโฟน ซึ่งความก้าวหน้าหรือวิวัฒนาการ ทางเทคโนโลยีมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับโลกาภิวัตน์ และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนในเรื่องการ ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การลดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และการปรับปรุงผลิตผลทางการ เกษตร คุณภาพของน้ำ สุขาภิบาล สุขภาพ รวมถึงการเพิ่มผลลัพธ์การเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม บุคลากรทางศึกษา ควรได้รับการฝึกอบรมที่เพียงพอเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน (OECD, 2021)

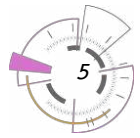

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว เป็นความท้าทายที่สำคัญประการหนึ่ง เนื่องจากเพื่อสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) และระบบอัตโนมัติ (Automation) ที่มีศักยภาพจะถูกนำมาใช้ประโยชน์ร่วมกับห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chains) (United Nations, 2020) ซึ่งในปัจจุบัน แต่ละธุรกิจกำหนดตำแหน่งตนเองใน Digital Business Models เพื่อใช้เทคโนโลยีในการสร้างความได้เปรียบด้านการแข่งขัน (PricewaterhouseCoopers, 2021) ถึงแม้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้ผลิตภาพแรงงานดีขึ้น แต่กระทบต่อตลาดแรงงาน โดยคอมพิวเตอร์และระบบดิจิทัลจะถูกนำมาใช้สนับสนุนกำลังคนที่มีทักษะสูง ขณะที่หุ่นยนต์ และระบบอัตโนมัติบางรูปแบบกำลังแทนที่กำลังคนที่มีทักษะระดับปานกลาง (United Nations, 2020) อย่างไรก็ตาม ในอดีตที่ผ่านมา อาชีพที่มีภาระงานและต้องมิใช้ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมยังไม่อาจถูกแทนที่ระบบอัตโนมัติ (Autor, 2015 as cited in Deming, 2017) และจากการคาดการณ์ของ Deloitte Access Economics (2017) พบว่าภายในปี พ.ศ. 2573 อาชีพที่ต้องเน้นการใช้ Soft Skill จะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเป็นใน 2 ใน 3 ของอาชีพทั้งหมด และในประเทศไทย ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อตลาดแรงงานเช่นกัน ในเรื่องของความไม่สอดคล้องกันระหว่างทักษะของกำลังคน กับทักษะที่ต้องใช้ในการประกอบอาชีพ (Skill Mismatch) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีระดับสูง และกำลังคนที่มีทักษะระดับน้อยกว่าจะถูกแทนที่ด้วยหุ่นยนต์ และเครื่องจักรกลมากยิ่งขึ้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

ด้านเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจโลก ยังคงมีความไม่แน่นอนจากการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) หลังจากการหดตัวลงประมาณ 3.5 ในปี พ.ศ. 2563 เศรษฐกิจโลกคาดว่าจะเติบโตสูงขึ้นร้อยละ 5.5 ในปี พ.ศ. 2564 และลดลงเหลือร้อยละ 4.2 ในปี พ.ศ. 2565 ขณะที่ Global Trade มีความสอดคล้องกับการฟื้นตัวของกิจกรรมโลก โดยปริมาณการค้าทั่วโลกคาดว่าจะเติบโตขึ้นประมาณร้อยละ 8 ในปี พ.ศ. 2564 ก่อนที่จะลดลงเหลือร้อยละ 6 ในปี พ.ศ. 2565 (International Monetary Fund, 2021a) และการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ยังกระทบต่อการจ้างงาน โดยกลุ่มกำลังคนที่มีทักษะน้อยเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด (International Monetary Fund, 2021b) อีกทั้ง ระบบอัตโนมัติในภาคบริการอาหาร ภาคการเกษตร ภาคการผลิต และภาคการก่อสร้าง เป็นอีกหนึ่งปัจจัยจะสร้างผลกระทบให้กับกลุ่มกำลังคนดังกล่าว อย่างไรก็ตาม โรคโควิด 19 ก่อให้เกิดการสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณสุขขนาดใหญ่ และการลงทุนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรมนุษย์ (Chebly, Schiano, and Mehre, 2020)

สำหรับประเทศไทย การเติบโตทางเศรษฐกิจหดตัวร้อยละ 6.1 ในปี พ.ศ. 2563 เป็นผลมาจากอุปสงค์ภายนอกที่ลดน้อยลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคการค้าและการท่องเที่ยว การชะงักงันของห่วงโซ่อุปทาน และการลดลงของการบริโภคภายในประเทศ (Domestic Consumption) ผลพวงของการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ได้สร้างความท้าทายให้กับตลาดแรงงานของประเทศหลายประการ ผลกระทบสำคัญ คือ อัตราการว่างงานเพิ่มสูงขึ้น จากสองเท่าของร้อยละ 1 ในไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2562 เป็นร้อยละ 2

ในไตรมาสที่สองของปี พ.ศ. 2563 (The World Bank, 2021a) ถือเป็นระดับสูงสุด นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ซึ่งการสูญเสียการจ้างงานเกิดขึ้นทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคการผลิต และการค้าส่ง/ปลีก อย่างไรก็ตาม เพื่อฟื้นตัวภายหลังสถานการณ์โรคระบาด ธนาคารโลก หรือ The World Bank ได้ให้คำแนะนำไว้ว่า งานที่ดีจะต้องถูกสร้างในการภาคส่วนที่มีผลิตภาพสูง และอยู่บนพื้นฐานของการใช้ทุนทางปัญญาเพื่อนำไปสู่ความก้าวหน้าใหม่ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมถึงได้ให้คำแนะนำเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระยะสั้นและยาว ดังนี้ ในระยะสั้น คือ การจัดโปรแกรมการฝึกอบรมสำหรับเพิ่มพูนทักษะ ทั้ง Up Skill และ Re Skill เพื่อสนับสนุนกำลังคนให้สามารถกลับไปทำงานได้ และระยะยาว คือ การสร้างระบบพัฒนากำลังคนตามการขับเคลื่อนอุปสงค์ และมุ่งเน้นผลลัพธ์ให้มากยิ่งขึ้น (Demand – driven and Results – oriented workforce) ด้วยการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะ และการปรับปรุงระบบบริหารจัดการงานให้มีความทันสมัย (The World Bank, 2021b)

ด้านสิ่งแวดล้อม

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหนึ่งในประเด็นท้าทายที่สำคัญ ธรรมชาติกำลังเปลี่ยนแปลงไปด้วยฝีมือมนุษย์ การรบกวนระบบนิเวศ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพและสัตว์ป่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการเสื่อมโทรมคุณภาพอากาศ น้ำ และดิน เป็นผลพวงมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจ และการดำเนินวิถีชีวิตของมนุษย์ ซึ่งความตระหนักเรื่องการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติเริ่มปรากฏให้เห็นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ซึ่งก่อให้เกิดภาวะโลกร้อน (Global Warming) นักวิทยาศาสตร์คาดการณ์ว่า หากอุณหภูมิโลกเพิ่มสูงขึ้นเกิน 2.5 องศาเซลเซียส จะก่อให้เกิดความเสียหายที่ไม่อาจแก้ไขได้ โดยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปัจจัยขับเคลื่อนอิสระของการเปลี่ยนแปลงระบบธรรมชาติ และส่งผลให้แรงขับเคลื่อนอื่น ๆ ทวีความรุนแรงมากขึ้น (United Nations, 2020) เช่น การเพิ่มสูงขึ้นของระดับน้ำทะเล ความเป็นกรดของมหาสมุทร ความแห้งแล้ง และการเกิดพื้นที่ทะเลทราย เป็นต้น ซึ่งในอนาคตความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับสภาพภูมิอากาศขึ้นอยู่กับอัตรา ช่วงเวลาและค่าความร้อนสูงสุดของภาวะโลกร้อน (Intergovernmental Panel on Climate Change, 2018)

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับการขาดแคลนของทรัพยากรมีความเชื่อมโยงกัน โดยมีการคาดการณ์ว่าภายในปี พ.ศ. 2573 การเพิ่มขึ้นของประชากรโลกจะทำให้ความต้องการอาหารเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 35 โดยประเภทของอาหารที่มีต้องการเพิ่มขึ้นตามรายได้ของประชากร คือ น้ำมันพืช นม เนื้อปลา และน้ำตาล ซึ่งสร้างผลกระทบต่อพลังงาน และน้ำ และในอีก 60 ปี ต่อจากนี้ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลงได้มากถึงหนึ่งในสามของพื้นที่แอฟริกา และทั่วโลกจะมีความต้องการน้ำ และพลังงาน เพิ่มขึ้นร้อยละ 40 และ 50 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม หลายประเทศทั่วโลกได้ดำเนินการผสมผสานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควบคู่ไปกับรอยเท้าทางนิเวศ (Ecological Footprint) โดยปี พ.ศ. 2559 สหราชอาณาจักรสามารถผลิตไฟฟ้าทั้งหมด โดยไม่ต้องใช้ถ่านหิน และโปรตุเกสสามารถสร้างพลังงานทั้งหมดสำหรับหนึ่งสัปดาห์ โดยการใช้แหล่งพลังงานหมุนเวียนเพียงอย่างเดียว เป็นต้น

และภาคธุรกิจที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากปัญหาน้ำ ดิน และพลังงาน ได้มีการพัฒนานวัตกรรมเพื่อรองรับผลกระทบดังกล่าว ตัวอย่างเช่น ผู้ผลิตและแปรรูปอาหารในแอฟริกาใต้ได้กลายเป็นผู้ผลิตพลังงานหมุนเวียนด้วยการนำของเสียจากสัตว์ปีก และน้ำเสียจากโรงงาน เปลี่ยนมาเป็นพลังงานทดแทนสำหรับใช้ในโรงงาน และสร้างมูลค่าเพิ่มอีกด้วย (PricewaterhouseCoopers, 2021) ถือเป็นความท้าทายสำคัญอีกประการหนึ่งในการค้นหาคำตอบเพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์สภาพภูมิอากาศ และปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยการนำเทคโนโลยี นวัตกรรม และการกำหนดนโยบายมาไปใช้ประโยชน์ในการค้นหาคำตอบดังกล่าว อาทิ การลดต้นทุนของการผลิต การกักเก็บ การใช้เทคโนโลยีพลังงานหมุนเวียน และการเปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติทางการเกษตร (เช่น เทคโนโลยีชลประทาน การวิจัยเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางชีวภาพที่ย่อยสลายได้ และการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อลดของเสีย) (United Nations, 2020) นอกจากนี้ จากข้อมูลของ PricewaterhouseCoopers (2021) พบว่าการเติบโตของพลังงานทางเลือก มีผลให้การจ้างงานในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับพลังงานหมุนเวียนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ขณะที่อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงฟอสซิล (Fossil fuel) มีจำนวนลดลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งปัจจุบันภาคธุรกิจได้ให้ความสำคัญกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) โดยการปรับรูปแบบการดำเนินธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบ คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสังคม และสิ่งแวดล้อม

และประเทศไทยได้เห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว โดยได้ร่วมผลักดันเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) และได้ร่วมให้สัตยาบันเป็นภาคีในกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change: UNFCCC) ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายที่จะลดก๊าซเรือนกระจกร้อยละ 20 – 25 ในปี พ.ศ.2573 ในสาขาพลังงาน ขนส่ง ของเสียและกระบวนการอุตสาหกรรม พร้อมกับข้อเสนอการมีส่วนร่วมด้านการลดก๊าซเรือนกระจก อาทิ การสร้างความมั่นคงทางอาหารภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การนำแนวทางทฤษฎีใหม่ไปใช้ในการจัดการด้านการเกษตรและการจัดการที่ดินเพื่อส่งเสริมการจัดสรรงบประมาณและการกระจายความเสี่ยงทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนและสร้างการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนในป่าชุมชนเพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางอาหารในระดับชุมชน เป็นต้น (สำนักงานศูนย์ข้อมูลข่าวสารการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย, 2564) อย่างไรก็ตาม การจัดการกับสภาพภูมิอากาศของประเทศยังคงเป็นความท้าทาย เนื่องจากการขาดแคลนการพัฒนาเชิงเทคนิค และเทคโนโลยี และการสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีอย่างจำกัด (Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning, 2010)

ด้านการเมือง

ประเด็นทางการเมืองโลกประกอบด้วยแนวโน้มที่สำคัญ (Megatrends) 3 ประเด็น ได้แก่ โลกาภิวัตน์ (Globalization) การบูรณาการ (Integration) และการเป็นประชาธิปไตย (Democratization) กล่าวคือ โลกาภิวัตน์ (globalization) ในที่นี้หมายถึง ภาวะข้ามชาติ (Transnationalization) ซึ่งแตกต่างจากการบูรณาการระหว่างประเทศ (Integration) ที่อยู่ในรูปแบบของข้อตกลงระหว่างรัฐ และมิติของอาณาเขตที่โดยโลกาภิวัตน์เป็น Megatrends ที่โดดเด่นที่สุด (Lebedeva, 2019) การเกิดโลกาภิวัตน์เป็นการพัฒนา

การติดต่อสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศให้เชื่อมโยงระหว่างบุคคล ชุมชน องค์กร รัฐบาล ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น สิ่งต่าง ๆ สามารถแพร่กระจายไปทั่วโลกได้ในเวลาอันสั้น ซึ่งส่งผลให้เกิดการรับรู้ หรือรับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างทันทีทันใด ทั้งข้อมูลข่าวสาร โรคภัยไข้เจ็บ ภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง หรือจะเป็นการก่อการร้าย ทำให้องค์การระดับนานาชาติต้องเข้ามามีบทบาทและจัดการ รวมถึงการสร้างข้อตกลงระหว่างประเทศต่าง ๆ ร่วมกันมากขึ้น แต่ละชาติจำเป็นต้องยอมสละอำนาจแห่งรัฐชาติบางประการในการเข้าร่วมกับองค์การนานาชาติ เพื่อรักษาสีทึบและผลประโยชน์ของประเทศตนเอง และทิศทางในอนาคตที่ภูมิรัฐศาสตร์โลกจะเป็นโลกหลายขั้วอำนาจและประเทศมหาอำนาจไม่ได้มีเพียงชาติเดียวหรือกลุ่มเดียวเท่านั้น เพราะแต่ละประเทศต่างมีความเชื่อมโยงกันและกันมากขึ้น มีการพึ่งพาและรวมกลุ่มทั้งในเชิงภูมิภาคและอุดมการณ์มากขึ้น จนบางครั้งทำให้การตัดสินใจประเด็นภายในประเทศยังต้องคำนึงถึงประเทศอื่น ๆ ด้วย (เกรียงศักดิ์, 2559) Megatrends ซึ่งการเมืองที่กำลังเกิดขึ้นส่งผลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมของโลก ประเทศต่าง ๆ ต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีความเชื่อมโยงกัน การเปลี่ยนขั้วทางเศรษฐกิจและการเมืองที่กำลังขยายตัวส่งผลต่อเศรษฐกิจ และความมั่นคง ทำให้ภาครัฐต้องมีบทบาทเป็นผู้วางแนวทางและนโยบายของประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ให้ทันต่อสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไป ภายใต้แนวคิดที่ว่าประเทศไทยจะมีกลยุทธ์ในการปรับตัวให้เข้ากับขั้วทางเศรษฐกิจและทางการเมืองของโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

ประเด็นทางการเมืองก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของการอุดมศึกษาประเด็นหนึ่งได้แก่ การที่สาธารณะชนมองว่า การอุดมศึกษามักถูกแทรกแซงหรือถูกรบกวนจากภาคการเมือง ทั้งทางด้านการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการสังคม ทำให้เกิดประเด็นถกเถียงทางด้านเสรีภาพและอิสรภาพทางการศึกษา ซึ่งในบางประเทศความน่าเชื่อถือที่สาธารณะชนมีต่อระบบอุดมศึกษาลดลง จึงเป็นประเด็นท้าทายที่การอุดมศึกษาจะต้องสร้างความน่าเชื่อถือในตัวเอง และไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า การเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เปิดกว้าง การเตรียมให้นักศึกษาเป็นพลเมืองที่มีความตื่นตัวและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างความเชื่อถือว่าสาธารณะเป็นการเชื่อมช่องว่างระหว่างมหาวิทยาลัยที่มีฐานะเป็น “สถาบันผู้มีความเชี่ยวชาญ” กับสาธารณะชน ล้วนเป็นผลมาจากบรรยากาศทางการเมือง (Sursock, 2018)

สำหรับประเทศไทย ภาครัฐมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะสนับสนุนหรือผลักดันระบบอุดมศึกษาให้มีการขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการวางแนวทาง นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อให้การอุดมศึกษาเกิดการวางระบบบริหารที่มีพื้นฐานอยู่บนหลักธรรมาภิบาล เสริมสร้างให้การอุดมศึกษาสามารถดึงศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษา และขับเคลื่อนพันธกิจอยู่บนอัตลักษณ์ของตนเองที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนที่สอดคล้องกับนโยบายประเทศ อีกทั้ง จากกระแสของการมีเสรีภาพของโลก ทั้งทางการเมืองทางความคิด และวิชาการก็กำลังส่งผลต่อคนรุ่นใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านวิถีคิด การดำเนินชีวิต การศึกษาและการเลือกประกอบอาชีพที่เปิดกว้างมากขึ้น ดังนั้น ภาครัฐจึงควรวางนโยบายหรือแนวทางที่ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถปรับตัวให้รับมือกับกระแสการเมืองโลก

ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ เพราะการอุดมศึกษามีบทบาท และเป็นกลไกสำคัญหนึ่งในการขับเคลื่อนประเทศ เป็นแหล่งสะสมองค์ความรู้ และการผลิตกำลังคนที่จะนำมาใช้ในการขับเคลื่อนประเทศให้หลุดพ้นจากกับดัก รายได้ปานกลาง โดยเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเป็นเลิศตามอัตลักษณ์ มีความเป็นอิสระในเชิงการบริหาร และทางวิชาการ มีความคล่องตัวในการดำเนินงาน การขับเคลื่อนอุดมศึกษาจำเป็นต้องขับเคลื่อนอย่างเป็น ระบบและมีทิศทาง ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ และทันต่อกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้น

จากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น สร้างความท้าทายให้กับการอุดมศึกษาหลายประการ และจาก ข้อมูลขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือ Organisation for Economic Co – operation and Development (2021) พบว่าตลาดแรงงานไทยเผชิญกับความไม่สมดุลกันระหว่างทักษะ ของกำลังคน (อุปทาน) กับทักษะที่ตลาดแรงงานต้องการ (อุปสงค์) โดยในช่วงปี พ.ศ. 2554 – 2561 ตลาดแรงงานมีปัญหาการขาดแคลนทักษะในหลากหลายอาชีพและอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหา การขาดแคลนทักษะในการประกอบอาชีพที่ต้องใช้ทักษะความเชี่ยวชาญ และอาชีพสายสนับสนุน เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย สังคม วัฒนธรรมและที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่สายสนับสนุน เสมียน กำลังคนฝีมือหัตถกรรมและการค้าที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่โรงงานและเครื่องจักร และกลุ่มอาชีพ ขั้นพื้นฐาน เหล่านี้บ่งชี้ว่า การขาดแคลนทักษะพบได้ในทุกช่วงระดับของทักษะ (Skills Spectrum) และ อุปทานส่วนเกินของตลาดแรงงานหรือทักษะที่เกินความต้องการของตลาดแรงงาน คือ กำลังคนระดับฝีมือใน ภาคการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับความสำคัญที่ลดลงของภาคการเกษตรในตลาดแรงงาน และในระดับ อุตสาหกรรม รูปแบบการขาดแคลนทักษะและอุปทานส่วนเกินมีลักษณะเช่นเดียวกับการประกอบอาชีพ คือ ภาคการศึกษาที่มีการขาดแคลนทักษะมากที่สุด และภาคการเกษตรมีอุปทานส่วนเกินมากที่สุด ความไม่สมดุล เหล่านี้อาจเป็นผลมาจากหลายปัจจัย รวมถึงความไม่เพียงพอของอุปทาน ทักษะของผู้สำเร็จการศึกษาที่ไม่ตรงกับ ความต้องการของนายจ้าง และความน่าดึงดูดใจของสภาพการทำงาน อีกทั้ง การขาดแคลนทักษะที่สังเกตได้ ในการประกอบอาชีพสะท้อนได้ว่าเป็นการขาดแคลนทักษะทางปัญญา เช่น การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ การเขียนและการอ่านเพื่อความเข้าใจ รวมถึงทักษะทางสังคมบางอย่าง เช่น Service Orientation และทักษะ ทางเทคนิค และองค์ความรู้ที่พบว่าขาดแคลนมากที่สุด คือ องค์ความรู้ทางคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ ความรู้เชิงเสมียน (Clerical Knowledge) และการบริการลูกค้าและบุคคล ซึ่งการเผชิญกับแนวโน้ม สำคัญระดับโลกของประเทศไทย เช่น การสูงวัยของประชากร โลกาภิวัตน์ และระบบอัตโนมัติ ส่งผลให้การขาดแคลน ทักษะความรู้ความเข้าใจ และทักษะทางสังคมมีแนวโน้มที่จะเด่นชัดมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ สถานการณ์การแพร่ ระบาดของโรคโควิด 19 ทำให้เกิดการขาดแคลนในด้านสาธารณสุขของไทยทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

จากข้อมูลทักษะสำหรับการประกอบอาชีพบ่งชี้ว่า ตลาดแรงงานไทยมีส่วนแบ่งของกำลังคน ที่ไม่ตรงกับระดับคุณสมบัติและ/หรือสาขา โดยข้อมูลปี พ.ศ. 2561 พบว่าร้อยละ 7.8 ของกำลังคน มีคุณสมบัติต่ำกว่าเกณฑ์สำหรับการประกอบอาชีพ และร้อยละ 34 มีคุณสมบัติเกินกว่าเกณฑ์ ซึ่งปรากฏการณ์ ดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเท็จจริง คือ การจ้างงานของประเทศไทยที่ผ่านมา การเติบโตส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ใน อาชีพที่มีทักษะต่ำ หรืออีกนัยหนึ่งอาจสะท้อนได้ว่านายจ้างมีปัญหาในการหาลูกจ้างที่มีระดับคุณวุฒิ

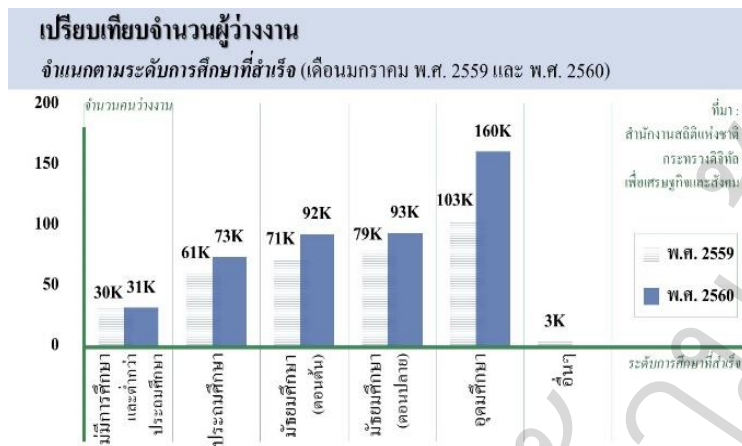
ที่เหมาะสม และหันไปจ้างกำลังคนที่มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วน อย่างไรก็ตาม สามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า กำลังคนที่มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนไม่จำเป็นต้องมีทักษะในการทำงานที่ต่ำ เนื่องจากกำลังคนสามารถรับทักษะอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งระบบการประเมินประสบการณ์ทำงาน (System of Recognition of Prior Learning) สามารถช่วยรับรองทักษะเหล่านี้ และทำให้นายจ้างมองเห็นความสามารถของกำลังคนได้ชัดเจนมากขึ้น ฉะนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างการศึกษา ทักษะของกำลังคน และตลาดแรงงาน จึงควรมีการเสริมสร้างการตอบสนองของระบบการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต (Future Labour Market Needs) การให้ความสำคัญกับ Work – Based Learning รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเพิ่มโอกาสในการ Up Skill และ Re Skill ของประชากร ตลอดจนการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดแรงงานและความต้องการทักษะของตลาดแรงงาน

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยทางสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมืองล้วนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกัน โดยทรัพยากรมนุษย์เป็นทั้งผู้ขับเคลื่อน และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสภาพปัจจัยดังกล่าว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและสังคมที่ปรับเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ สภาพเศรษฐกิจโลกในยุคการแพร่ระบาดของของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) การจัดการกับสภาพภูมิอากาศ และปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และทิศทางการเมือง ต้องใช้รากฐานแห่งปรัชญา (Philosophy) ในการตั้งคำถามแล้วค้นหาคำตอบแห่งความจริง มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมและพัฒนาทุนมนุษย์ทั้ง Age Group และ Non Aged Group ด้วยการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ที่มีเส้นทางการเรียนรู้ที่หลากหลายและยืดหยุ่น (Flexible Learning Pathways) พร้อมการพัฒนาทักษะเพื่อเตรียมพร้อมสู่อนาคต (Transversal Skills) ในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง และการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าและมีความหมาย อาทิ การคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ และเชิงนวัตกรรม (Critical and Innovative Thinking) ทักษะการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ (Inter – Personal Skills) เช่น การสื่อสาร การจัดระบบ การทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นต้น ทักษะภายในจิตใจ (Intra – Personal Skills) เช่น การมีวินัย กระตือรือร้น อุทิศ และแรงจูงใจในตนเอง เป็นต้น ความเป็นพลเมืองโลก (Global citizenship) เช่น ความอดทน การเปิดกว้าง ความเคารพในความหลากหลาย การเข้าใจในความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม เป็นต้น และการรู้เท่าทันสื่อและข้อมูล (Media and Information Literacy) (UNESCO, 2014) เพื่อนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่มีองค์ความรู้และทักษะศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ซึ่งมีความตื่นตัวและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดในการสร้างและพัฒนาสิ่งใหม่ที่มีคุณค่า ให้เท่าทันกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลกในมิติต่าง ๆ โดยสามารถนำองค์ความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และต่อยอดในการเพิ่มผลิตภาพ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนในทุกมิติ โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (Leave No One Behind)

ปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการอุดมศึกษา

คุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นมุมมองที่สะท้อนให้เห็นความสำเร็จและไม่สำเร็จของการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมด้านผู้เรียน การวิจัยและนวัตกรรม การบริการวิชาการแก่สังคม และการบริหารจัดการสถาบัน ซึ่งในเบื้องต้นสามารถวิเคราะห์ที่**คุณภาพบัณฑิต** จากรายงานสภาพปัญหาแรงงานของสถานประกอบการที่ต้องการใช้บัณฑิตแต่ไม่สามารถคัดเลือกได้ ขณะเดียวกันยังคงปรากฏอัตราว่างงานของบัณฑิตอยู่ จึงสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาช่องว่างระหว่างระดับความสามารถของบัณฑิตกับความต้องการของ

ภาพที่ 2 เปรียบเทียบจำนวนผู้ว่างงานจำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ

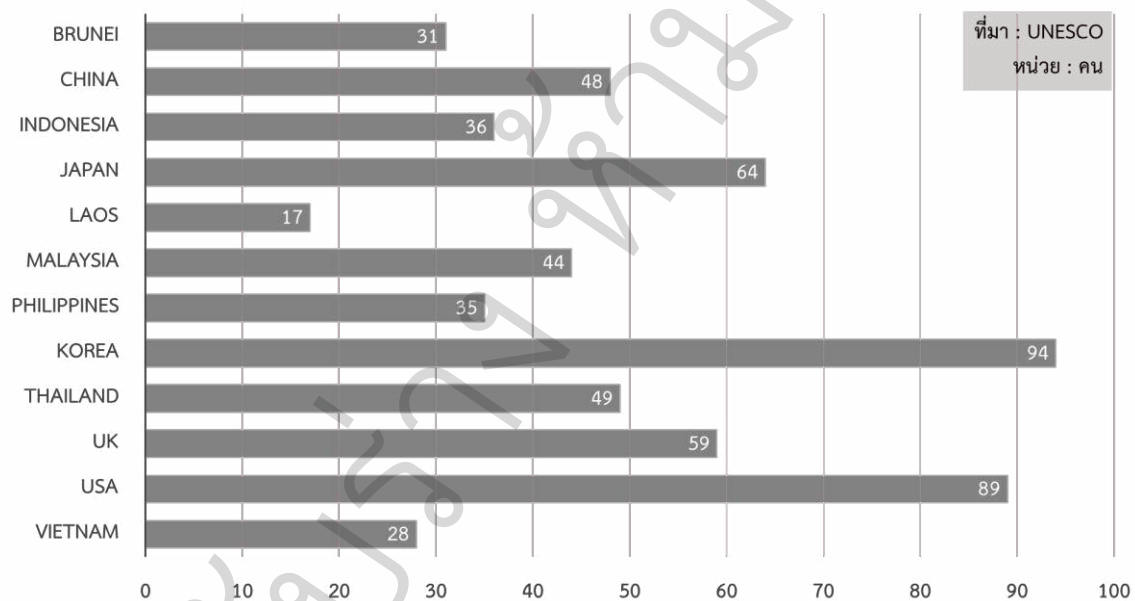
สถานประกอบการ อีกทั้ง นายจ้างยังมีมุมมองต่อคุณสมบัติของบัณฑิตที่ยังขาดทักษะคนและสังคม (Soft Skills) โดยเน้นความรับผิดชอบต่อสังคมและสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการวิจัย พบว่าสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งการผลิตผลงานทางวิชาการ รวมถึงการนำงานวิจัยไปถ่ายทอดเพื่อใช้ประโยชน์ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ยังคงกระจุกตัวอยู่

เพียงบางสถาบันและในขณะเดียวกันบางสถาบันไม่มีผลงานในระดับนานาชาติเลย ประกอบกับมีปัญหาคาสมดุลระหว่างภาระงานวิจัยกับภาระงานสอนของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา อีกทั้ง ศักยภาพด้านการวิจัยยังคงเป็นอุปสรรค ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่ส่งต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเกิดการแข่งขันในระดับสากลหรือนานาชาติมากขึ้น จึงทำให้ผลการจัดอันดับ (University Ranking) ของสถาบันอุดมศึกษาไทยในเวทีโลกเป็นส่วนสะท้อนคุณภาพได้เช่นกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์อันดับสถาบันอุดมศึกษาในโลก พบว่าอันดับสถาบันอุดมศึกษาไทยมีแนวโน้มลดลงจากการจัดอันดับของ QS และ THE แต่ในบางสาขาวิชาที่มีแนวโน้มอันดับที่ดี

แม้ว่าการเข้าถึงบริการอุดมศึกษาสามารถวิเคราะห์จากอัตราการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา (Gross Higher Education Enrollment Rate) โดยหมายถึงอัตราส่วนของจำนวนนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา (ไม่จำแนกอายุ) ต่อจำนวนประชากรรวมของประเทศ อายุ 18 – 22 ปี ของคนไทย พบว่าการเข้าถึงบริการอุดมศึกษามีสัดส่วนค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแต่ในระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรจะทำให้จำนวนนักศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่องส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาต้องแข่งขันกันดึงดูดผู้เรียนมากขึ้นประกอบกับเผชิญความเสี่ยงทางการเงิน

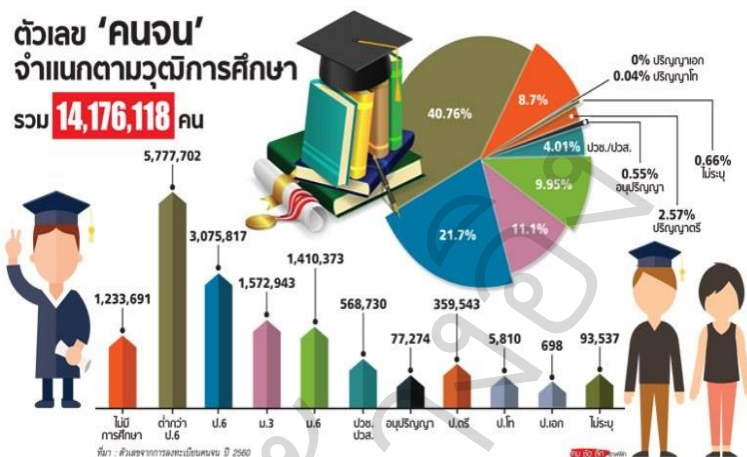

การเข้าถึงบริการอุดมศึกษา เมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนประชากรช่วงอายุ 18 – 22 ปี ที่เข้าสู่ระบบอุดมศึกษาในปี พ.ศ. 2559 ของประเทศไทยจากข้อมูลของ UNESCO พบว่ามีอัตราการเข้าสู่ระบบอุดมศึกษาที่ร้อยละ 49 ซึ่งนับได้ว่ามีผู้เรียนในอุดมศึกษาอยู่ในระดับสูงประเทศหนึ่งของโลก โดยมีสัดส่วนประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรวัย 18 - 22 ปี แสดงถึงโอกาสการเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่ดี อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนนโยบายของรัฐเพื่อให้ประเทศหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลางยังจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการผลิตบัณฑิตทั้งในมิติเชิงปริมาณและคุณภาพไปพร้อมกัน เพื่อให้ทัดเทียมกับนานาชาติหรือประเทศพัฒนาแล้วของโลก ดังนั้น อุดมศึกษาจึงต้องนำผลการจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษาจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั่วโลกมาพิจารณาพร้อมกับศักยภาพในมิติต่าง ๆ ทั้งทางด้านหลักสูตรความร่วมมือกับนานาชาติ การแลกเปลี่ยนผู้เรียนและบุคลากร ตลอดจนการกำหนดบทบาทของการอุดมศึกษาไทยในโลกให้ชัดเจน นอกจากนี้ สถาบันอุดมศึกษาต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและสังคมซึ่งทำให้จำนวนนักศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาต้องปรับตัวและพัฒนาตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงทางการเงิน

ภาพที่ 3 สัดส่วนของประชากรช่วงอายุ 18 – 22 ปี ที่เข้าสู่อุดมศึกษาของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ปี พ.ศ. 2559

อย่างไรก็ตาม **ความเท่าเทียมและความเป็นธรรม**ยังคงเป็นปัญหา เนื่องจากนักศึกษาจากครอบครัวรายได้สูงมักเรียนเก่ง และได้รับโอกาสเรียนในสถาบันอุดมศึกษาคุณภาพสูงของรัฐซึ่งมีค่าใช้จ่ายทางการศึกษาต่ำกว่า โดยภาครัฐให้การสนับสนุนนักศึกษาจากครอบครัวผู้มีรายได้น้อย ด้วยกลไกกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) แต่กลไกดังกล่าว ยังคงประสบปัญหาจากการไม่มีงานทำหรือทำงานระดับต่ำ ซึ่งค่าตอบแทนไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพทำให้ไม่สามารถชำระคืนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา จึงกลายเป็นปัญหาเกี่ยวพันระหว่างภาระทางงบประมาณแผ่นดินและอุปสรรค

ภาพที่ 4 ตัวเลขคนจนจำแนกตามวุฒิการศึกษา

กีดกันโอกาสการเข้าถึงการศึกษา รวมถึงสะท้อนว่าคุณภาพการจัดการศึกษาไม่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตได้อย่างที่ควรเป็น ในส่วนของการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการในระดับอุดมศึกษายังคงมีปัญหาด้านการวางระบบสนับสนุนผู้พิการและความเข้าใจของบุคลากรผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้เกิดความเป็นธรรมและเท่าเทียมกันกับนักศึกษาปกติ

ประสิทธิภาพการบริหารของทั้งระบบอุดมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษายังเป็นประเด็นที่สำคัญต่อการพัฒนา เช่น ระบบการวางแผนต้องสอดคล้องกับระบบการจัดสรรงบประมาณ ขาดระบบประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานในระบบอุดมศึกษาทำให้ไม่สามารถชี้ให้เห็นความสำเร็จของการจัดการอุดมศึกษาทั้งระบบได้ ในส่วนของระบบฐานข้อมูลสารสนเทศยังขาดคุณภาพที่ดีที่ถูกต้องและทันสมัยเป็นปัจจุบัน ขาดการวิเคราะห์หัตถ์วิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิตบัณฑิต ตลอดจนความสูญเปล่าทางการศึกษา ขาดระบบการประเมินผลด้านการวิจัยในภาพรวมของประเทศ ระบบการจัดสรรงบประมาณไม่สามารถสร้างเงื่อนไขในการกระตุ้นให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาประสิทธิภาพบนฐานทรัพยากรที่มีต้นทุนอย่างเหมาะสม รวมถึงขาดการวางแผนด้านกำลังคนในแต่ละสาขาวิชา สะท้อนว่าระบบบริหารของสถาบันอุดมศึกษามีลักษณะอ่อนแอปรับตัวล่าช้า ไม่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกาภิวัตน์

การตอบสนองกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นความท้าทายของอุดมศึกษาไทยที่ต้องเผชิญหน้าการแข่งขันทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกที่เฉียบพลันและรุนแรง ด้วยการพัฒนาความเป็นนานาชาติของการอุดมศึกษา (Internationalization of Higher Education) ตามแนวทางสากลเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่อุดมศึกษาในการผลิตกำลังคนที่มีทักษะและสมรรถนะได้ตรงกับความต้องการแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไป และรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรี การปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาให้เป็นนานาชาติมากขึ้น

สร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในรูปแบบการร่วมลงทุนหรือจัดทำข้อตกลงเพื่อจัดการศึกษาร่วมกัน หลักสูตร และมาตรฐานระดับสากล มีนโยบายที่ดึงดูดและสนับสนุนผู้เรียน ผู้สอน และผู้ให้บริการด้านการศึกษา (Education Service Provider) จากนานาชาติ ยังคงเป็นกระบวนการที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการผลักดันผลิตงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางวิชาการไปสู่การทำงานจริง ทั้งในภาครัฐ ภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม ภาคบริการ ตลอดจนชุมชนและประชาสังคม เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถร่วมกันขับเคลื่อนประเทศได้ตามเป้าหมาย

ภาพที่ 5 Global Innovation Index 2017 Global : Ranking

1.2 นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนที่เกี่ยวข้อง

จากการวิเคราะห์ปัจจัยอันมีผลกระทบต่อการอุดมศึกษาข้างต้นนั้น ทำให้ทราบถึงแนวโน้มที่การอุดมศึกษาต้องปรับตัวในอนาคต อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ และนโยบายสำคัญทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จะเป็นส่วนเชื่อมโยงทิศทางการพัฒนาประเทศสู่การกำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางของระบบอุดมศึกษา ตลอดจนการกำหนดแนวทางการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น สรุปสาระสำคัญของยุทธศาสตร์ และนโยบาย ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 อันเป็นยุทธศาสตร์ชาติระยะยาวฉบับแรกของประเทศไทย ทำหน้าที่เป็นกรอบชี้นำทิศทางการพัฒนาประเทศในทุกมิติตลอดระยะเวลา 20 ปี ข้างหน้า ซึ่งกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาโดยยึดคติพจน์ของประเทศ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะยาว ต้องครอบคลุมทิศทางการเติบโตของสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ แก้ไขปัญหาและเสริมจุดอ่อนอันเป็นปัจจัยฉุดรั้งการพัฒนา ดังนั้น เพื่อให้ทิศทางของประเทศมีแนวทางตอบโจทย์เป้าหมายอย่างชัดเจนในทุกมิติ ยุทธศาสตร์สำหรับขับเคลื่อนจึงประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคง

(1) ประชาชนอยู่ดี กินดี มีความสุข (2) บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ (3) กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง (4) ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ และ (5) การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

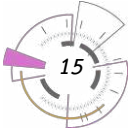
(1) ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน และ (2) ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

(1) คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และ (2) สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

(1) สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ (2) กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ และ (3) เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างความเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

- (1) อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืนมีสมดุล
- (2) พัฒนาและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจของประเทศ (3) ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ และ (4) ยกระดับกระบวนการตัดสินใจ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

- (1) ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส (2) ภาครัฐมีขนาดที่เล็กลง พร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง (3) ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ และ (4) กระบวนการยุติธรรม เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมของประเทศ

2. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี

“แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ” จัดทำขึ้นเพื่อกำหนดทิศทาง เป้าหมาย และตัวชี้วัดของการพัฒนาประเทศไทยภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติให้ชัดเจนขึ้น โดยแบ่งช่วงระยะเวลาของการพัฒนาออกเป็น 4 ช่วง ช่วงละ 5 ปี อันจะทำให้ทิศทางการพัฒนามีความยืดหยุ่น พร้อมทั้ง สามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของแต่ละช่วงเวลา และสามารถปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้จำแนกตามประเด็นการพัฒนาออกเป็น 23 ประเด็น

ในส่วนของการขับเคลื่อนแผนแม่บทผ่านภารกิจด้านการอุดมศึกษาได้คำนึงถึงบทบาทในเชิงนโยบายและพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาเป็นหลัก ซึ่งสามารถสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องจากแผนแม่บทจำนวน 17 ฉบับ ดังนี้ ประเด็นความมั่นคง ประเด็นการต่างประเทศ ประเด็นการเกษตร ประเด็นอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ประเด็นการท่องเที่ยว ประเด็นผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ยุคใหม่ ประเด็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ประเด็นการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประเด็นศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ ประเด็นศักยภาพการกีฬา ประเด็นพลังงานสังคม ประเด็นเศรษฐกิจฐานราก ประเด็นการเติบโตอย่างยั่งยืน ประเด็นการบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ และประเด็นการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม จากสาระสำคัญในแผนแม่บททั้ง 17 ฉบับข้างต้น สามารถสังเคราะห์เป็นบทบาทของการอุดมศึกษาต่อการขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทได้ดังนี้

การสร้างคนไทยให้มีทักษะการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 โดยมีการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพที่ดี โดยเพิ่มประสิทธิภาพกลไก แนวทางและระบบการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาให้เอื้อต่อการปรับตัวของสถาบันอุดมศึกษาที่รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในหลายปัจจัย เช่น การลดลงของจำนวนประชากร แนวโน้มการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ดิจิทัล ความคาดหวังต่อคุณภาพของบัณฑิตที่ตอบโจทย์ภาคอุตสาหกรรมและบริการ และโอกาสการเข้าถึง การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นต้น หากอุดมศึกษาบรรลุเป้าหมายหลักในการสร้างและพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพแล้วจะสามารถตอบโจทย์ประเด็น

พัฒนาภายใต้แผนแม่บทในหลายฉบับ อันเนื่องจากคนคือปัจจัยหลักของการพัฒนาประเทศ

การจัดระบบรองรับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายรวมถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการสร้างโอกาสการเข้าถึงทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา จัดทำ Credit Bank เพื่อเปิดกว้างให้รูปแบบการศึกษาสัมพันธ์กับกระบวนการใช้ชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21 กำหนดทิศทางรองรับการพัฒนาทักษะกำลังแรงงานและทักษะสำหรับผู้สูงอายุ

การสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ งานวิจัย โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลาง จำเป็นต้องใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้าผลักดันขีดความสามารถในทุกมิติของประเทศ ดังนั้น หลายภาคส่วนจึงคาดหวังต่อบทบาทของการอุดมศึกษา

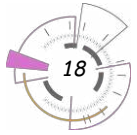
ซึ่งเป็นแหล่งวิทยาการและบุคลากรผู้เชี่ยวชาญช่วยยกระดับคุณภาพและแก้ไขปัญหา อาทิ การส่งเสริมวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในภาคการเกษตรเป้าหมายของประเทศเพื่อสร้างมูลค่าสินค้าเกษตร ต่อยอดโครงสร้างพื้นฐานให้เป็นแหล่งสนับสนุนการถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งในและต่างประเทศ ส่งเสริมการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ และส่งเสริมอุตสาหกรรมทางการแพทย์ที่ทันสมัยมีมูลค่าเพิ่ม เป็นต้น

การส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทย
ในประชาคมโลกผ่านการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมถึงเรียนรู้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศจากประเทศที่มีศักยภาพในสาขาที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศไทย การเสริมสร้างความร่วมมือในด้านการยกระดับการศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และแรงงานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยและดึงดูดคนไทยที่มีความสามารถในต่างประเทศ โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและความยั่งยืน

สถาบันอุดมศึกษาเป็นกลไกสำคัญขับเคลื่อน
ประเด็นแผนแม่บทผ่านพันธกิจการให้บริการวิชาการ โดยนำองค์ความรู้ถ่ายทอดสู่ภาคชุมชน ภาครัฐ และภาคอุตสาหกรรม อาทิ ร่วมพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางเกษตรร่วมพัฒนาทักษะอุตสาหกรรมใหม่เพื่อเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี เสริมสร้างศักยภาพในธุรกิจการท่องเที่ยว รวมทั้งให้ความรู้ทางด้านการพัฒนา

ต่อยอดเป็นสินค้า จัดทะเบียนการคุ้มครอง การใช้ทรัพย์สินทางปัญญาและภูมิปัญญา อีกทั้งให้ภาคการศึกษาเป็นเครือข่ายสำคัญเชื่อมโยงกลไกการพัฒนาระดับพื้นที่ ประชาชน ชุมชน และองค์กรภาครัฐ

การพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อตอบสนองการปฏิรูประบบราชการ ทุกหน่วยในระดับอุดมศึกษาต้องยึดถือต่อหลักธรรมาภิบาล โดยส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ ดำเนินการปรับปรุงระบบและโครงสร้างขององค์กรให้เอื้อต่อการลดการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ด้วยวิธีปฏิบัติที่ชัดเจน ตรวจสอบได้ จัดทำงบประมาณตอบสนองต่อเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดให้มีการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และจัดให้มีการรายงานการติดตามประเมินผลในการบรรลุเป้าหมายต่อสาธารณะ เสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารงานบุคคลในภาครัฐให้เป็นไปตามระบบคุณธรรมอย่างแท้จริง และพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถสูง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ และการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง สร้างผู้นำทางยุทธศาสตร์ในหน่วยงานภาครัฐทุกระดับให้เป็นผู้นำที่มีความคิดเชิงกลยุทธ์ พัฒนารูปแบบบริการภาครัฐผ่านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้และให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ

3. แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด - 19

พ.ศ. 2564 – 2565

แผนแม่บทเฉพาะกิจฉบับนี้เกิดขึ้นจากการทบทวนแผนแม่บทให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยยังคงเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ และจะดำเนินการควบคู่ไปกับแผนแม่บททั้ง 23 ฉบับ ในระยะเวลา 2 ปี (พ.ศ. 2564 – 2565)

การกำหนดทิศทางการพัฒนาท่ามกลางภาวะวิกฤต และความไม่แน่นอน ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของประเทศให้สามารถ **ล้มแล้วลุกไว** (Resilience) ด้วยการพัฒนาประเทศภายใต้แนวคิด Resilience มีมิติที่ต้องให้ความสำคัญกับแนวคิดการพัฒนาประเทศในการพร้อมรับ ปรับตัว และเปลี่ยนแปลงพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน (Cope, Adapt and Transform: CAT) ดังนี้ พร้อมรับ : การลดความเปราะบาง โดยการขจัดจุดอ่อนและข้อจำกัดเดิมที่มี และพร้อมบริหารจัดการในทุกสถานการณ์ได้อย่างเต็มที่ภายใต้ทรัพยากรที่มีปรับตัว : การปรับรูปแบบ และแนวทางการดำเนินการให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอน การกระจายความเสี่ยง รวมถึงการปรับตัว เพื่อสร้างโอกาสจากการเปลี่ยนแปลง และเปลี่ยนแปลงพร้อมเติบโต : การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและปัจจัยพื้นฐาน เช่น ระเบียบ กฎหมาย นโยบาย และสถาบัน เพื่อพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส และมุ่งสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพทั่วถึง และยั่งยืน บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้หลัก 3 ขั้นตอนของการพัฒนา คือ Survive, Sufficient and Sustain

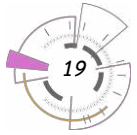
เป้าหมาย : คนสามารถยังชีพอยู่ได้ มีงานทำ กลุ่มเปราะบางได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง สร้างอาชีพและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น เศรษฐกิจประเทศฟื้นตัวเข้าสู่ภาวะปกติ และมีการวางฐานเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่ ซึ่งประเด็นความท้าทายในการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศจากสถานการณ์โควิดได้แก่

1) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากภายในประเทศ (Local Economy)

การเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นฐานราก ด้วยการกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจไปยังระดับพื้นที่ และยกระดับศักยภาพของธุรกิจภายในประเทศ โดยเฉพาะ SMEs ซึ่งเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

2) การยกระดับขีดความสามารถของประเทศเพื่อรองรับการเติบโตอย่างยั่งยืน ในระยะยาว (Future Growth)

การปรับปรุงภาคการผลิตเพื่อยกระดับศักยภาพในการเจริญเติบโตในระยะยาว ด้วยการสร้างจุดแข็ง และเครื่องยนต์ทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย โดยเริ่มจากการส่งเสริมภาคการผลิตต่าง ๆ ที่ประเทศไทยมีความเข้มแข็งอยู่แล้ว

ได้แก่ บริการทางการแพทย์และสุขภาพการ
ท่องเที่ยว การเกษตร อุตสาหกรรมอาหาร และ
ยานยนต์ ให้ผู้ผลิตมีความสามารถสูงขึ้นในการ
สร้างมูลค่าเพิ่ม และสามารถปรับตัวไปในทิศทางที่
เหมาะสมกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

3) การพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคน
ให้เป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนา
ประเทศ (Human Capital)

การพัฒนาศักยภาพของคน เพื่อให้เป็น
กำลังสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ
เศรษฐกิจภายในประเทศ และยกระดับการ
เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว

4) การปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อ
ส่งเสริมการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ (Enabling
Factors)

การพัฒนาเสริมสร้างปัจจัยพื้นฐานด้านต่าง
ๆ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน กฎหมายกฎระเบียบ
บทบาทและแนวทางการให้บริการของภาครัฐ องค์
ความรู้และนวัตกรรม การเสริมสร้างความมั่นคง
การบริหารจัดการความเสี่ยง ตลอดจนกลไกการมี
ส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ให้พร้อมรองรับ
ความแพร่หลาย ของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล
ส่งเสริมการปรับตัวของภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่าง
เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึงสนับสนุนการ
พัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

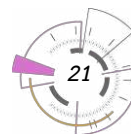
4. แผนการปฏิรูปประเทศ

4.1 ผลการดำเนินงาน

ที่ผ่านมาการอุดมศึกษาดำเนินงานตามแผนการปฏิรูปประเทศ ปี พ.ศ. 2563 ดังนี้

1. **ประเด็นอุตสาหกรรมการศึกษา** หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม ได้ดำเนินการปฏิรูปอุตสาหกรรมการศึกษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของโลก เข้ามาเปิดและพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของไทย เพื่อสร้างกำลังคนเพื่อตอบสนองอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ และการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor หรือ EEC) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง โดยมีโครงการสำคัญ ได้แก่ (1) โครงการพัฒนากำลังคนด้านวิศวกรรมศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนการลงทุนและเพิ่มขีดความสามารถภาคอุตสาหกรรมในประเทศและภูมิภาคความร่วมมือด้านการศึกษา (KOSEN) ระหว่างไทยกับญี่ปุ่น (2) ความร่วมมือระหว่าง สจล. กับมหาวิทยาลัยคาร์เนกีเมลลอน (Carnegie Mellon University) และ (3) การจัดตั้งสถาบันระดับอุดมศึกษาด้านการจัดการธุรกิจโรงแรม ของ Les Roches Global Hospitality Education ภายใต้ชื่อ Asian Institute of Hospitality Management, In Academic Association With Les Roches ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนด้านการบริหารจัดการธุรกิจบริการที่ติดอันดับ 1 ใน 3 ของโลก

2. **ประเด็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อุดมศึกษา** การดำเนินงานที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม (อว.) ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้มีคุณภาพและสามารถพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศผ่านแผนงาน/โครงการที่สำคัญต่าง ๆ อาทิ การปรับปรุงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิและเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษาให้ตอบโจทย์การเรียนรู้ในยุคปัจจุบันการจัดสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Cooperative and Work Integrated Education: CWIE) บริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความต้องการแรงงานที่มีทักษะสูงในอุตสาหกรรมที่หลากหลายมากขึ้น อาทิ ทักษะการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking Skills) ขณะที่ความพร้อมและขีดความสามารถของอาจารย์ผู้สอน อาคารเรียน และอุปกรณ์การเรียนการสอน ตลอดจนประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษายังมีอยู่อย่างจำกัด และอาจทำให้ไม่สามารถปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้เท่าทันกับสภาวะการณดังกล่าว นอกจากนี้ การพัฒนาหลักสูตรในสาขาสอดคล้องกับภาคอุตสาหกรรม อาทิ สาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ส่งผลให้ที่ผ่านมา สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาที่ลงทุนน้อยกว่าโดยเปรียบเทียบ อาทิ ด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์มากเกินไปต่าแหน่งงานที่รองรับ ส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษามีแนวโน้มที่จะมีงานทำลดลง ทำงานไม่ตรงสายหรือทำงานต่ำกว่าวุฒิการศึกษาที่ได้รับ ซึ่งจะกระทบต่อการพัฒนาประเทศ จึงควรมุ่งส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ

และสามารถผลิตแรงงานขั้นสูงที่สอดคล้องกับความต้องการในแต่ละอุตสาหกรรม โดยให้ความสำคัญกับการออกแบบหลักสูตรให้ทันสมัยและมีความยืดหยุ่น สามารถปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทความเปลี่ยนแปลง อยู่บนฐานความร่วมมือกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ตลอดจนครอบคลุมสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหาและการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 อาทิ หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency – based) นอกจากนี้การออกแบบหลักสูตรการศึกษายังควรเป็นไปเพื่อรองรับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long Learning) ผ่านแนวทาง/มาตรการที่สำคัญ อาทิ ระบบการจัดการเรียนการสอนแบบชุดการเรียนรู้ย่อย (Module – Based) ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) และ/หรือระบบคุณวุฒิบัณฑิต (Micro Credential) เพื่อส่งเสริมให้คนทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงคุณวุฒิการศึกษาได้สะดวกและสามารถเพิ่มพูนและปรับทักษะ (Upskill - Reskill) ได้อย่างต่อเนื่อง

3. ประเด็นการจัดตั้งศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนา ในปี พ.ศ. 2562 ประเทศไทย มีจำนวนบุคลากรด้าน R&D แบบเทียบเท่าทำงานเต็มเวลารวม 159,507 คน เพิ่มขึ้นจาก 138,644 คนในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 15 โดยมีจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาแบบเทียบเท่าทำงานเต็มเวลา (Full Time Equivalent: FTE) เพียง 24.0 คนต่อประชากร 10,000 คน ซึ่งมีระดับต่ำเมื่อเทียบกับประเทศไต้หวัน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ซึ่งอยู่ที่ระดับ 70-111 คนต่อประชากร 10,000 คน โดยส่วนใหญ่อยู่ในภาคเอกชน ขณะที่จำนวนแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทยในปี 2561 มีจำนวน 4,091,397 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 40.0 ของจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด ซึ่งยังขาดการจัดเก็บข้อมูลการประกอบอาชีพหลังจบการศึกษาเพื่อสะท้อนการเติบโตของเส้นทางการประกอบอาชีพด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของตลาดแรงงานภายในประเทศ โดยปัจจุบันแรงงานเหล่านั้นมีแนวโน้มประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ตรงตามองค์ความรู้ที่มีอยู่ สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะการสูญเสียโอกาสในการพัฒนาบุคลากรทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นจำนวนมาก รวมถึงการสูญเสียโอกาสในการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ของประเทศ ดังนั้น ภาครัฐควรมีการกระตุ้นการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการพัฒนาและขับเคลื่อนภารกิจด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมให้เป็นไปอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน โดยมุ่งเพิ่มสัดส่วนการลงทุนภาครัฐจากปัจจุบันคิดเป็นร้อยละ 22 เพิ่มขึ้น ร้อยละ 30 ภายในปี 2565 รวมถึงการลงทุนเพื่อพัฒนาระบบนิเวศสำหรับการพัฒนานวัตกรรมของประเทศในพื้นที่เขตนวัตกรรม ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก หรือ EEC เพื่อยกระดับการผลิตของผู้ประกอบการในสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาสู่อุตสาหกรรม 4.0

4. ประเด็นการสร้างแรงงานคุณภาพ (Super Worker) และเชื่อมโยงแรงงานสู่ตลาด อย่างครบวงจร การดำเนินงานที่ผ่านมา ภาครัฐได้ร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดำเนินการพัฒนาระบบการศึกษาและหลักสูตรการศึกษา อาทิ โครงการบัณฑิตพันธุ์ใหม่และกำลังคนที่มีสมรรถนะ มีระยะเวลาดำเนินการ 7 ปี (2563- 2569) เพื่อสร้างบัณฑิตพันธุ์ใหม่และกำลังคนที่มีสมรรถนะและศักยภาพสูงสำหรับการทำงานในอุตสาหกรรมใหม่สู่ New S – Curve โดยประยุกต์ใช้หลักสูตรและการเรียนการสอนที่เน้นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติในสภาพแวดล้อมจริงผ่านความร่วมมือกับสถานประกอบการหรือภาคอุตสาหกรรม ทั้งในรูปแบบ Degree และ Non Degreeการพัฒนาหลักสูตรนำร่อง

30 หลักสูตร ที่ผ่านมากระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา 19 แห่ง พัฒนาหลักสูตรนำร่อง 30 หลักสูตร ซึ่งครอบคลุม 9 ทักษะใน 12 สาขาอุตสาหกรรม 8 กลุ่มสาขาวิชาชีพ และโครงการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นฐานสมรรถนะ ให้กับผู้เรียนสายอาชีวศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 3 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 2 ก่อนที่จะเข้าสู่ภาคการผลิต เพื่อให้มีทักษะไปใช้ในการทำงานหรือประกอบอาชีพได้จริง และประเทศไทยยังได้ดำเนินการพัฒนาทักษะแรงงาน ทั้งในระบบและนอกระบบอย่างครอบคลุมทุกกลุ่มเพื่อผลิตแรงงานให้มีองค์ความรู้และทักษะตรงกับความต้องการ ของภาคการผลิต อาทิ การพัฒนาทักษะฝีมือ (Up Skill/ Re Skill) ให้สอดคล้องกับตำแหน่งงานที่ทำโดยมีหลักสูตร อาทิ ภาษาอังกฤษ การประยุกต์ใช้ IoT เพื่อการทำงาน การเขียนแบบคอมพิวเตอร์ มีการดำเนินการพัฒนาแรงงานคุณภาพ (Super Worker) และเชื่อมโยงแรงงานสู่ตลาดอย่างครบวงจร โดยได้กำหนดแผนงานหรือโครงการหลักที่มุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพแรงงานเพื่อรองรับ Thailand 4.0

5. ประเด็นปฏิรูประบบกลไกรองรับการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) ผลักดันให้เศรษฐกิจ Growth Engine เพื่อเศรษฐกิจชีวภาพเศรษฐกิจหมุนเวียน และชีวภาพเป็นหนึ่งในขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ที่มีการจัดทำข้อเสนอ BCG In Action: The New Sustainable เศรษฐกิจสีเขียว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน 4 สาขา ได้แก่ 1) การเกษตรและอาหาร 2) สุขภาพและการแพทย์ 3) พลังงาน วัสดุ และเคมีชีวภาพและ 4) การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พร้อมจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายระดับชาติ จัดตั้งสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจ BCG และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้จัดตั้งหน่วยบริหารจัดการโครงการยุทธศาสตร์รายสาขาของเศรษฐกิจ BCG 8 สาขา (เกษตร อาหาร การแพทย์และสุขภาพ พลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ ท่องเที่ยวบริการและเศรษฐกิจสร้างสรรค์เศรษฐกิจหมุนเวียน และดิจิทัลแพลตฟอร์ม) พร้อมทั้งเสนอแผนการดำเนินงาน ระยะ 10 ปี (Roadmap and Milestone) ของเศรษฐกิจ BCG ทั้ง 8 สาขา อีกทั้ง ยังมีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการกำหนดกลไก และแนวทางการเชื่อมโยงผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพกลับสู่การอนุรักษ์

6. ประเด็นการปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ และกฎหมายลำดับรอง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดทำและเสนอร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2562 เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. เป็นกฎหมายปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในอนาคต โดยมีความเชื่อมโยงกับกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งผ่านความเห็นชอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว

7. ประเด็นการปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครู

และอาจารย์ กลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ ในปัจจุบันยังพบปัญหาการผลิตและพัฒนาครูทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ ในด้านการผลิตและพัฒนาครูมีปัญหาทั้งระบบ ตั้งแต่ระบบบริหารจัดการและการกำกับควบคุม การคัดสรรคนมาเรียนครู มาตรฐานกระบวนการผลิต และคุณภาพอาจารย์ และการคัดกรองคนเข้าสู่อาชีพครู ในด้านปริมาณมีการเปิดหลักสูตรที่ไม่ได้คุณภาพ สถาบันหลายแห่งมีการรับนิสิต/นักศึกษาครูเข้าเรียนโดยไม่มีการคัดเลือกตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่ประสงค์จะได้คนเก่ง คนดี มาเรียนครู ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับสถาบันการผลิตครู โดยปรับหลักสูตร และกระบวนการผลิตครูให้เหมาะสมกับสังคมยุคใหม่ และมีระบบพัฒนาครูประจำการอย่างต่อเนื่องให้มีทักษะการใช้หลักสูตรการจัดการเรียนรู้ การวัดประเมินผล และการใช้สื่อการเรียนรู้ รวมถึงมีการกำหนดกรอบสมรรถนะวิชาชีพครูตลอดจนปรับปรุงระบบกลไกการเลื่อนวิทยฐานะของครู โดยนำผลการประเมินสมรรถนะไปเป็นส่วนสำคัญในการเลื่อนวิทยฐานะและการปรับปรุงค่าตอบแทนที่เหมาะสม

8. ประเด็นการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลง

ในศตวรรษที่ 21 ที่ผ่านมามีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนโดยให้ความสำคัญกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ ผ่านแผนงาน/โครงการที่สำคัญต่าง ๆ การศึกษากรอบสมรรถนะหลัก ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น และส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรการจัด การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 มุ่งจัดการศึกษาในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติม อาทิ การสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) การปกครองในระบอบประชาธิปไตย หลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรมจริยธรรม และการสร้าง จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

4.2 แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง)

เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ แผนแม่บทฯ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง และคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) แล้วเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2563 วันที่ 9 พฤศจิกายน 2563 และวันที่ 8 ธันวาคม 2563 ตามลำดับ ซึ่งแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) เป็นแผนที่ต้องส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งทุกหน่วยงานต้องดำเนินการตามกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) นำไปสู่การปฏิบัติตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship: XYZ) เพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติของแต่ละช่วงเวลา 5 ปี โดยแผนการปฏิรูปประเทศ ฉบับปรับปรุงจะดำเนินการคู่ขนานไปกับเล่มแผนการปฏิรูปประเทศฉบับเดิมที่ประกาศใช้เมื่อเดือนเมษายน 2561 ที่เป็นกิจกรรมในลักษณะภารกิจปกติของหน่วยงาน โดยแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 13 ด้านมีความสอดคล้องยุทธศาสตร์ชาติ ดังนี้

1. แผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง มีเป้าหมายประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และกระบวนการนโยบายสาธารณะ การเมืองมีเสถียรภาพและความมั่นคงและเกิดความสามัคคีปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ ตลอดจนเพื่อให้พรรคการเมืองและนักการเมืองยึดมั่นในประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นหลัก ทำให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นำไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดีในวิถีประชาธิปไตย มีความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ เกิดนโยบายสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ตลอดจนได้ผู้แทนทางการเมืองที่มีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต และมีคุณธรรมจริยธรรม

2. แผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มีเป้าหมายประสงค์เพื่อให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติและรองรับผลกระทบของสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่และทิศทางที่กำหนดไว้ตามยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งจะส่งผลให้ภาครัฐมีความโปร่งใส เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของประชาชนในความซื่อตรง และมาตรฐานการทำงานที่มีคุณภาพสูงในระดับสากล มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมุ่งมั่นให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมุ่งเน้นการสร้างเอกภาพแห่งพลังในการขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อให้การจัดทำบริการสาธารณะ การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนมี

ประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ

3. แผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย มีเป้าหมายประสงค์เพื่อให้เกิดผลอันพึงประสงค์ในการมีกฎหมายที่ดีและมีเพียงเท่าที่จำเป็นตามหลักการของมาตรา 258 ค. ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นประโยชน์ในการลดภาระของการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพให้กับประชาชน และภาคธุรกิจโดยรวม รวมทั้ง สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย ตลอดจนประชาชนสามารถเข้าถึงกฎหมายได้โดยสะดวกและเข้าใจเนื้อหาสาระของกฎหมายได้โดยง่าย

4. แผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม มีเป้าหมายประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกในแต่ละขั้นตอนให้เป็นไปอย่างโปร่งใสแล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สร้างความเสมอภาคลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาระบบการบริหารงานยุติธรรมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เลือกปฏิบัติและเป็นธรรม ทำให้ประชาชนทราบถึงระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมได้ชัดเจน มีมาตรการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และจำเลย ทำให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสะดวกรวดเร็ว ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว

5. แผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ มีเป้าหมายประสงค์เพื่อยกระดับศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศกระจายความเจริญและความเข้มแข็งของภาคสังคม และปรับบทบาท โครงสร้าง และกลไกสถาบันบริหารจัดการเศรษฐกิจของประเทศ

ตามหลักแนวคิดการบริหารงานคุณภาพที่มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนประเด็นปฏิรูปเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ และลดความเหลื่อมล้ำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งทำให้กำลังคนในระบบมีทักษะสอดคล้องตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมาย และได้รับการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น บุคลากรในภาคเกษตรกรรมภาคการท่องเที่ยว และผู้ประกอบการรายย่อยมีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศได้ดียิ่งขึ้น

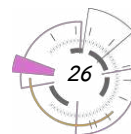
6. แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อม มีเป้าประสงค์เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้รับการดูแลรักษา และฟื้นฟูอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และมีความสมบูรณ์ยั่งยืนเป็นฐานการพัฒนาประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งเกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ ลดความขัดแย้งของการพัฒนาที่ใช้ฐานทรัพยากรธรรมชาติ บรรเทาผลกระทบสิ่งแวดล้อม และลดภัยพิบัติทางธรรมชาติ และมีระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนตามแนวทางประชา

7. แผนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข มีเป้าประสงค์เพื่อให้ผู้ป่วย ผู้เสี่ยงโรคและผู้สูงอายุ ได้รับบริการที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และทันสมัย มีความรอบรู้ด้านสุขภาพเพิ่มขึ้น สามารถป้องกันและลดโรคที่สามารถป้องกันได้ พร้อมทั้งผู้สูงอายุสามารถดูแลสุขภาพตนเองและได้รับการบริบาลและรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพที่บ้านและในชุมชน โดยส่งผลให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง

รัฐบาลมีการบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

8. แผนการปฏิรูปประเทศด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ มีเป้าประสงค์เพื่อมุ่งเน้นการสร้างดุลยภาพระหว่างเสรีภาพในการทำหน้าที่ของสื่อบนความรับผิดชอบกับการกำกับที่มีความชอบธรรม และการใช้พื้นที่ดิจิทัลเพื่อการสื่อสารอย่างมีจรรยาบรรณ ดำรงรักษาเสรีภาพของการแสดงออก การรับรู้ของประชาชนด้วยความเชื่อว่าเสรีภาพของการสื่อสารคือเสรีภาพของประชาชนตามแนวทางของประชาธิปไตย และมุ่งเน้นให้สื่อเป็นโรงเรียนของสังคมในการให้ความรู้แก่ประชาชน ปลุกฝังวัฒนธรรมของชาติ และปลุกฝังทัศนคติที่ดี และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการรับข้อร้องเรียนที่เกิดจากการใช้สื่อออนไลน์ ซึ่งประชาชนผู้บริโภคสื่อและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมสื่อจะได้รับการดูแลและคุ้มครองตามสิทธิที่พึงมีในการทำธุรกรรมการสื่อสารทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

9. แผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม มีเป้าประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม การคุ้มครองกลุ่มเปราะบางในสังคม ตลอดจนการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและแหล่งทุนของประชาชน โดยส่งผลให้ประชาชนมีความมั่นคงด้านรายได้เมื่อถึงวัยเกษียณอายุ/หลังพ้นวัยทำงาน คนพิการทุกคนไม่มีข้อจำกัดด้านการเข้าถึงการขึ้นทะเบียนคนพิการ ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ข้อมูลในการกำหนดนโยบายและแก้ไขปัญหาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ ชุมชนชนบทเมืองสามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้ด้วยตนเอง เกษตรกรและคนยากจนที่ได้รับการจัดสรรที่ดินจากรัฐสามารถนำเอกสารแสดงสิทธิในที่ดินหรือหนังสือ/เอกสารให้ใช้ที่ดินที่ได้รับจากรัฐไปใช้เป็น

หลักประกันการเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับการประกอบอาชีพ

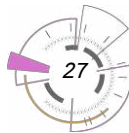
10. แผนการปฏิรูปประเทศด้านพลังงาน
มีเป้าหมายประสงค์เพื่อให้กิจการพลังงานมีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมมากขึ้น ภายใต้กลไกตลาดที่เหมาะสม หน่วยงานภาครัฐมีการใช้พลังงานอย่างรับผิดชอบ ประหยัดคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีการใช้พลังงานสะอาดที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีการเผยแพร่สื่อสารข้อมูลการวิเคราะห์ด้านพลังงาน เพื่อสนับสนุนการวางแผนและเตรียมความพร้อมระบบโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ และสนับสนุนการเติบโตของพลังงานทางเลือก และสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้พลังงานของประเทศมีความมั่นคง ปริมาณเพียงพอ ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงได้ และได้รับการบริการที่มีคุณภาพ ในระดับราคาที่ เป็นธรรม

11. แผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ
มีเป้าหมายประสงค์เพื่อแก้ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ ให้มีการส่งเสริมสนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบ และให้มีมาตรการควบคุม กำกับ ติดตาม การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ของบุคลากรใช้ดุลยพินิจโดยสุจริต ภายใต้กรอบธรรมาภิบาลและการกำกับกิจการที่ดีอย่างแท้จริง รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภาครัฐให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบได้และสนับสนุนแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนในการต่อต้านการทุจริต เพื่อขจัดปัญหาการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งส่งผลให้ประชาชนได้รับ

การบริการภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงภัยที่เกิดจากการทุจริต ตลอดจนจัดให้มีกลไกที่มีประสิทธิภาพและกลไกในการส่งเสริมการรวมตัว และมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อสอดส่องและป้องกันการทุจริตเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ ให้บรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์ชาติต่อไป

12. แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา
มีเป้าหมายประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และปรับปรุงระบบการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัว ในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล ซึ่งการศึกษาที่จะได้รับการปฏิรูปจะครอบคลุมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต มิได้จำกัดเฉพาะการจัดการศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับเท่านั้น โดยกำหนดกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ จำนวน 5 กิจกรรม ประกอบด้วย

- 1) การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ตั้งแต่ระดับปฐมวัย
- 2) การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21
- 3) การสร้างระบบการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ
- 4) การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และระบบอื่น ๆ ที่เน้นการฝึกปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ นำไปสู่การจ้างงานและการสร้างงาน และ
- 5) การปฏิรูปบทบาทการวิจัยและระบบธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศไทยออกจากกับดักรายได้ปานกลางอย่าง

ยั่งยืน ทั้งนี้ ในการดำเนินการดังกล่าวจะส่งผลให้ประชาชน/ผู้เรียนทุกกลุ่มวัยจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล มีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัย มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งเป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบ และมีจิตสาธารณะ เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศให้บรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติต่อไป

13. แผนการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

มีเป้าประสงค์เพื่อให้ประชาชนมีคุณธรรมจริยธรรม เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม ประชาชนออกกำลังกายและเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงมีความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อพัฒนาสุขภาพให้แข็งแรง และเป็นฐานในการพัฒนากีฬาชาติ และกำลังคนของประเทศมีทักษะที่เอื้อต่อการสร้างผลิตภาพแรงงานและคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการดำเนินการดังกล่าวจะส่งผลให้ประชาชนได้รับการพัฒนาในทุกมิติให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา และมีสุขภาวะที่ดี

5. กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)

กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นหลักปรัชญานำทางในการขับเคลื่อน และวางแผนการพัฒนาประเทศให้เกิดประสิทธิผล ผ่านการสร้าง ความสมดุลในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาแก่ทุกภาคส่วนเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งการสร้างสมดุลระหว่างความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ กับความสามารถในการพึ่งพา ตนเอง นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของ ประชาชนทุกกลุ่ม และส่งต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีไปยังคนรุ่นต่อไป และเพื่อพลิกโฉม ประเทศไทย หรือเปลี่ยนแปลงประเทศขนานใหญ่ (Thailand's Transformation) ภายใต้แนวคิด “Resilience” ในการลดความเปราะบาง สร้างความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัว ให้อยู่รอดได้ในสภาวะวิกฤติ โดยสร้างภูมิคุ้มกันทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้ประเทศสามารถเติบโตได้ อย่างยั่งยืน การกำหนดทิศทางเป้าหมายหลัก เพื่อพลิกโฉมประเทศไปสู่ “เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้า อย่างยั่งยืน หรือ Hi – Value and Sustainable Thailand” มุ่งองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. เศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (High Value – Added Economy)

การปรับทิศทางการผลิตเดิม ที่มีความสำคัญแต่มีความเสี่ยงที่จะสูญเสีย ความสามารถในการแข่งขันในอนาคต และส่งเสริม ภาวการณ์ผลิตที่ไทยมีศักยภาพสอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงของโลก

M 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตร และเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง

M 2 ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยว ที่เน้นคุณค่า และความยั่งยืน

M 3 ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าของ อาเซียน

M 4 ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ และสุขภาพมูลค่าสูง

M 5 ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและจุด ยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค

M 6 ไทยเป็นฐานการผลิตอิเล็กทรอนิกส์ อัจฉริยะ และบริการดิจิทัลของอาเซียน

2. สังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาค (High Opportunity Society)

การใช้เทคโนโลยี ฐานข้อมูลสารสนเทศ และ ดิจิทัลแพลตฟอร์ม เป็นเครื่องมือ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในเชิงพื้นที่ เพิ่มพลวัตการเลื่อนสถานะทาง เศรษฐกิจ (socioeconomic mobility)

M 7 ไทยมี SMEs ที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้

M 8 ไทยมีพื้นที่และเมืองหลักของภูมิภาคที่มี ความเจริญทางเศรษฐกิจ ทันสมัย และน่าอยู่

M 9 ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคน ไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม

3. วิถีชีวิตที่ยั่งยืน (Eco – Friendly Living)

การพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ ทั้งการจัดการของภาครัฐและบทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เพื่อลดปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

M 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ

M 11 ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4. ปัจจัยสนับสนุนการพลิกโฉมประเทศ (Key Enablers for Thailand's Transformation)

กลไกการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และกลไกการบริหารจัดการภาครัฐ

M 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนอย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต

M 13 ไทยมีภาครัฐที่มีสมรรถนะ

6. นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการอุดมศึกษาและการผลิตและพัฒนากำลังคน

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2562 อันประกอบด้วยนโยบายหลัก 12 ด้าน และนโยบายเร่งด่วน 12 เรื่อง เมื่อประมวลรายละเอียดคำแถลงนโยบายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศแล้ว จึงกำหนดเป็นประเด็นพัฒนาจำนวน 4 ประเด็น พร้อมด้วยแนวทางดำเนินการของการอุดมศึกษาที่ต้องขับเคลื่อน โดยสรุปได้ ดังต่อไปนี้

ประเด็นพัฒนา 1 : การเตรียมและพัฒนาคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21

แนวทางดำเนินการ

1.1 ส่งเสริมหลักคิดที่ถูกต้องโดยสอดแทรก การปลูกฝังวินัยและอุดมการณ์ของคนในชาติ คุณธรรม จริยธรรม การมีจิตสาธารณะการเคารพ กฎหมาย และกติกาของสังคมเข้าไปในทุกสาระวิชา และในทุกกิจกรรม รวมถึงสร้างความสงบ และความปลอดภัยต่อภัยยาเสพติดตั้งแต่ระดับ ชุมชน

1.2 สร้างความรู้ความเข้าใจในขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน โดยสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศควบคู่กับ การส่งเสริม สร้างสรรค์งานศิลปวัฒนธรรมที่เป็น สากล เพื่อการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลก

1.3 การพัฒนาบัณฑิตพันธุ์ใหม่ ด้วยการปรับ รูปแบบการเรียนรู้และการสอนเพื่อพัฒนา 4 ทักษะ ความรู้ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิตก่อนเข้าสู่ ตลาดแรงงานของคนทุกช่วงวัยสำหรับศตวรรษที่ 21 อาทิ การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน ปรับระบบดึงดูด การคัดเลือก การผลิตและพัฒนาครู การพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และการจัดทำหลักสูตรอบรมระยะสั้น

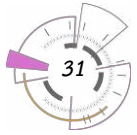
1.4 พัฒนาการเรียนการสอนในรูปแบบ Lifelong Learning และการรองรับ Aging Society ผ่านระบบ ดิจิทัลเพื่อใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์แบบเปิด

ประเด็นพัฒนา 2 : การสร้างบทบาทด้านการอุดมศึกษาบนเวทีโลก

แนวทางดำเนินการ

2.1 สร้างบทบาทของไทยในภูมิภาคและเวทีโลก ผ่านการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในกรอบสหประชาชาติ และแสดงบทบาทประธาน อาเซียนด้วยการเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่น

ของอาเซียน ส่งเสริมกรอบความร่วมมือต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การแสวงหาโอกาสทางการค้า การลงทุน องค์ความรู้และนวัตกรรมกับประเทศที่มีศักยภาพ ในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก

ประเด็นพัฒนา 3 : ผลักดันขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย

แนวทางดำเนินการ

3.1 สร้างและพัฒนานักวิจัย องค์กรความรู้ ผลงานวิจัย เทคโนโลยี นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน สภาพแวดล้อม และระบบนิเวศที่เอื้อต่อการส่งเสริม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมของประเทศ

3.2 พัฒนาและส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก โดยวางรากฐาน ระบบเศรษฐกิจของประเทศสู่อนาคตด้วยการต่อยอด

ประเด็นพัฒนา 4 : ปฏิรูปกลไกการอุดมศึกษา

แนวทางดำเนินการ

4.1 กำหนดระบบที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะ และเพิ่มประสิทธิภาพของทุกช่วงวัย อาทิ การพัฒนา คุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้เชื่อมโยงกับระบบ คุณวุฒิวิชาชีพ โดยมีกลไกการวัดและประเมินผล เพื่อเทียบโอนความรู้และประสบการณ์หน่วยการเรียนรู้ ที่ชัดเจน การสร้าง Career Path สำหรับส่งเสริม เยาวชนที่มีศักยภาพด้านกีฬาให้สามารถพัฒนา ไปสู่นักกีฬาอาชีพ การจัดให้มีระบบที่สามารถ รองรับความต้องการพัฒนาปรับปรุงทักษะอาชีพ ของทุกช่วงวัย และการศึกษาแนวทางการพัฒนา เป็นรูปแบบธนาคารหน่วยกิต

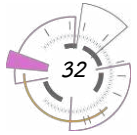
4.2 ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาแก่เด็ก ที่มีความสามารถแต่ไม่มีทุนทรัพย์เป็นกรณีพิเศษ ตลอดจนแก้ไขปัญหาหนี้สินทางการศึกษา โดยการปรับ โครงสร้างหนี้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา และทบทวนรูปแบบการให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ที่เหมาะสม พร้อมทั้งสนับสนุนการใช้องค์ความรู้ ของอุดมศึกษาเข้ามีส่วนร่วมจัดระบบการศึกษา แบบพี่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

อุตสาหกรรมเป้าหมายภายใต้แนวคิด BCG สร้างกลไกสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถ ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชนให้มีทักษะความสามารถ ทั้งในการบริหารจัดการธุรกิจสมัยใหม่ การสร้างสรรค์ นวัตกรรม และความสามารถในการนำเทคโนโลยี ดิจิทัลมาปรับใช้ได้มากขึ้น

3.3 ผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อตอบโจทย์ ภาคอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ

4.3 ลงทุนในโครงข่ายอินเทอร์เน็ตเกตเวย์ และเทคโนโลยีสื่อสารไร้สายในระบบ 5G ให้สามารถ สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ทางเศรษฐกิจ สนับสนุนนโยบายด้านสังคม อาทิ การบริการด้านการศึกษา และการบริการ ด้านสาธารณสุข ตลอดจนสร้างโอกาสการพัฒนา อาชีพของประชาชน

4.4 พัฒนาโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ ภาครัฐสมัยใหม่ โดยการจัดรูปแบบองค์กรใหม่ ที่มีความยืดหยุ่นคล่องตัว จัดอัตรากำลังและพัฒนา ศักยภาพเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปรับเปลี่ยนกระบวนการ อนุมัติให้เป็นระบบดิจิทัล พัฒนาโปรแกรมออนไลน์ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการ พัฒนาระบบ ข้อมูลขนาดใหญ่ในการบริหารราชการแผ่นดิน (Big Data) เปิดเผยข้อมูลเพื่อความโปร่งใสและสร้าง ระบบธรรมาภิบาล ตลอดจนให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาบริการและตรวจสอบภาครัฐ

7. นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2564 ศ.(พิเศษ) ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มอบหมายนโยบายการสำหรับขับเคลื่อนให้ “อว. เป็นหน่วยงานที่พัฒนา ประเทศโดยใช้ความรู้และพลังปัญญา” ผ่านกลไกงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ดังนี้

1. ขับเคลื่อนโครงการมหาวิทยาลัยสู่ตำบล สร้างรากแก้วประเทศ เพื่อเป็นกลไกสำคัญของ อว. ในการปฏิบัติงานในพื้นที่และให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม โดยจะใช้ศักยภาพมหาวิทยาลัย (อาจารย์/ นิสิต/ นักศึกษา/ องค์ความรู้) และหน่วยงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ร่วมกับ “อว. ส่วนหน้า” ทำงาน เชิงรุก ปฏิบัติงานในพื้นที่ ช่วยแก้ไขปัญหาในชุมชน สนับสนุนการพัฒนาประเทศตามแนวทางขับเคลื่อนไทยไป ด้วยกันขยายผลจากฐานโครงการมหาวิทยาลัยสู่ตำบลปี 2564 ยกกระดับตำบลที่มีความพร้อมไปสู่ระดับยั่งยืน นอกจากนี้ จะเน้นการมีส่วนร่วมและข้อเสนอของเยาวชนเป็นพลังในการพัฒนาประเทศ ผ่านกลไก Hackathon และจะผลักดันให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน/ พื้นที่ โดยกลไก “มหาวิทยาลัยให้เป็นตลาด (University as Marketplace)” ให้มหาวิทยาลัยและหน่วยงานต่าง ๆ ของ อว. เป็นหน่วยกระตุ้นเศรษฐกิจที่สำคัญ สนับสนุนและเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการ ประชาชนในพื้นที่ที่สามารถสร้างรายได้

2. จัดตั้งวิทยสถานด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์แห่งประเทศไทย (ธัชชา) เน้นขับเคลื่อนพัฒนาวิชาการ วิจัยและพัฒนาบุคลากรด้านสังคมศาสตร์ครั้งสำคัญของประเทศ ควบคู่ไปกับการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยจะบูรณาการขับเคลื่อนและขยายผลธัชชาให้เกิดความยั่งยืน สร้างสมดุลทางวิชาการและเพื่อใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ งานวิจัยแบบสหวิทยาการ เชื่อมโยงสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งในเบื้องต้นประกอบด้วย 5 สถาบัน คือ สุวรรณภูมิศึกษา เศรษฐกิจพอเพียง โลกคดีศึกษา ศูนย์พิพิธภัณฑศิลป์แห่งชาติ และศูนย์ช่างศิลป์ท้องถิ่น

3. สนับสนุนและขับเคลื่อนการวิจัยที่สามารถแก้ไขปัญหาเร่งด่วนและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เพื่อขับเคลื่อนการวิจัยแบบมุ่งเป้าที่เกิดผลสัมฤทธิ์เชิงประจักษ์ และนำองค์ความรู้ ผลงานวิจัย และนวัตกรรม ไปใช้แก้ไขปัญหาเร่งด่วน

(3.1) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อรองรับสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 และเดินหน้าสร้างความมั่นคงของประเทศด้านสุขภาพ สามารถพัฒนาเพื่อผลิตยา วัคซีน และนวัตกรรมทางการแพทย์ได้เอง มีอุตสาหกรรมแพทย์ สาธารณสุขที่พึ่งพาตัวเองได้ โดยมีตัวอย่างผลงานวิจัยที่เป็นรูปธรรมที่ผ่านมา เช่น วัคซีน ชุดตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์

(3.2) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม เช่น PM 2.5 ภัยแล้ง การอยู่กัน ของคนทุกช่วงวัย พลังจากผู้สูงอายุ - เปลี่ยนคนเกษียณเป็นพลัง

(3.3) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ส่งเสริม Bio-Circular-Green (BCG) Economy โดยมุ่งเน้นการบริการที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย และเน้นอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยมีความเข้มแข็ง คือ เกษตรและอาหาร สุขภาพและการแพทย์

(3.4) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ ยกระดับการพึ่งพาตนเอง แปลงทุนวัฒนธรรมสู่สินค้าและบริการเชิงวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

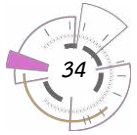
4. ผลักดันการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสร้างองค์ความรู้ขั้นสูง พันธมิตรทางยุทธศาสตร์ และวางรากฐานให้ประเทศ มุ่งให้เกิดการร่วมลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน การใช้ทรัพยากรโครงสร้างพื้นฐานร่วมกัน และการเชื่อมโยงประเทศไทยกับนานาชาติ ผ่านกิจกรรมความร่วมมือทางวิชาการของศูนย์ความเป็นเลิศทางการวิจัยในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ เช่น ความร่วมมืออวกาศไทย (Thai Space Consortium) เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีด้านการสำรวจอวกาศและดาราศาสตร์, โครงการสร้างเครื่องกำเนิดแสงซินโครตรอนระดับพลังงาน 3 GeV ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางวิจัยด้านแสงซินโครตรอนชั้นนำของโลก เมืองนวัตกรรมอาหาร คลังข้อมูลสารสนเทศการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค

5. พลิกโฉมระบบอุดมศึกษาของไทย และสร้างแรงจูงใจ สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในทุกระดับและทุกระบบ เพื่อขับเคลื่อนและปลดล็อกข้อจำกัดและส่งเสริมระบบนิเวศของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

(5.1) พลิกโฉมระบบอุดมศึกษาของไทย (Reinventing University) โดยผลักดันมหาวิทยาลัยให้สามารถพัฒนาความเป็นเลิศตามความชำนาญและจุดมุ่งเน้นของแต่ละกลุ่มมหาวิทยาลัยผ่าน 5 กลไก ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การพัฒนาและแสวงหาบุคลากร ความเป็นนานาชาติ การบริหารงานวิจัย และนวัตกรรม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อให้มหาวิทยาลัยมีความชัดเจนในการกิจและสามารถ ดำเนินการให้เกิดผลตามที่มุ่งไว้

(5.2) สร้างแรงจูงใจและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในทุกระดับและทุกระบบ โดยผลักดันระบบ ตำแหน่งทางวิชาการในรูปแบบใหม่ (ศาสตราจารย์ปฏิบัติ/ ศาสตราจารย์วิจัย/ ศาสตราจารย์ด้านการสอน) ให้ทุนพัฒนาบุคลากรและเส้นทางอาชีพ สนับสนุนให้ภาคประชาชนและสังคมมีส่วนสำคัญในการพัฒนาการอุดมศึกษา และสนับสนุนให้เกิดประชาชนนักวิจัย บูรณาการการให้ทุนการศึกษา/ ทุนวิจัยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ สนับสนุนและขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เช่น นักศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้ จังหวัดชายขอบ และนักศึกษาผู้พิการ

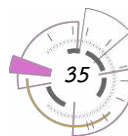
(5.3) พัฒนาบุคลากรการเรียนการสอน โดยเฉพาะการสร้างและพัฒนาครูในทุกระดับ รวมทั้งครูอาชีวะ และสนับสนุนการเตรียมเยาวชน เช่น จัดตั้งสาธิตอาชีวะ เป็นต้น

(5.4) พัฒนากำลังคนทุกช่วงวัยผ่านระบบอุดมศึกษาที่ทันสมัย มีคุณภาพ พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับทุกกลุ่มคน พัฒนาเยาวชน นิสิต นักศึกษาให้เป็นพลังของชาติ เสริมสร้างทักษะเพื่อสร้างโอกาสให้ประชาชนมีอาชีพและรายได้ สร้างความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ โดยพัฒนาการศึกษาแบบผสมผสานในสถานการณ์ COVID-19 จัดทำหลักสูตร Upskill/Reskill ในลักษณะ non-degree เพื่อพัฒนาทักษะ และสร้างความพร้อมให้กับประชาชนให้ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการบริการ

(5.5) สร้างแรงบันดาลใจให้กับเยาวชน นิสิต นักศึกษา และประชาชน โดยเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ อย่างทั่วถึง ส่งเสริมให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการศึกษาข้อมูลในท้องถิ่น สร้างแรงบันดาลใจที่จะนำไปปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของแต่ละพื้นที่ แต่ละวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์ส่งต่อการพัฒนาประเทศ

(5.6) เสริมบทบาทของประเทศไทยในเวทีนานาชาติ โดยเฉพาะใน CLMV ทั้งด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้เกิดการพัฒนาของภูมิภาคอย่างเป็นรูปธรรม และเสริมสร้างความสัมพันธ์กับต่างประเทศโดยเฉพาะสาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น เกาหลี อินเดีย สหรัฐอเมริกาและยุโรป

8. กรอบนโยบาย และยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570

กรอบนโยบาย และยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570¹ หรือกรอบนโยบาย และยุทธศาสตร์ อววน. ทำหน้าที่เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศของ อววน. โดยประสานหน่วยงาน กลไก รวมถึงทรัพยากรต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษาและสถาบันวิจัยให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกัน ซึ่งกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ อววน. พ.ศ. 2566 – 2570 จะเป็นกรอบชี้แนะจุดเน้นเชิงนโยบายให้กับกรอบทบทวนแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 – 2570 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566 – 2570 เพื่อพัฒนาการอุดมศึกษาไทย และการจัดทำแผนวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570 เพื่อพัฒนาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ รวมถึงการขับเคลื่อนในประเด็นสำคัญต่าง ๆ ทั้งนี้ ในการประชุมสมานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2564 มีมติเห็นชอบในหลักการของกรอบนโยบาย และยุทธศาสตร์ อววน. พ.ศ. 2566 – 2570

กรอบสาระสำคัญของกรอบนโยบาย และยุทธศาสตร์ อววน. พ.ศ. 2566 – 2570 กำหนดให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศหลังวิกฤติการณ์ของโรคโควิด 19 ได้ใช้หลักการชี้แนะทิศทางการพัฒนา คือ เป็นการก้าวกระโดดครั้งใหญ่ (Take a Giant Step / Great Leap Forward) ของประเทศ มีธง บอกทิศทาง และเป้าหมายที่ชัดเจน ทำลายและทำได้จริง เกิดผลจริงในกรอบเวลาที่กำหนด และสร้างแรงบันดาลใจ รวมทั้งมุ่งเน้นที่เป็นจุดคานงัด ขยายขอบของศาสตร์ และการพลิกโฉมที่ระบบ (System – based Transformations) ที่สำคัญ เก่งในบางเรื่องที่สำคัญ (ระดับโลก ระดับภูมิภาค) ไม่ทำทุกเรื่อง เน้นการใช้การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นเครื่องมือในการพัฒนา ใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานที่มี ปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มเติมให้ได้มาตรฐานระดับนานาชาติ เน้นการพัฒนาโดยมีเป้าหมายคู่ขนานคือ ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันและความสามารถในการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ในระดับประเทศ และการบูรณาการการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ข้ามศาสตร์ ข้ามกระทรวง

กำหนดวิสัยทัศน์ “สานพลังการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมไทย พลิกโฉมให้ประเทศมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและยั่งยืน ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่า และพร้อมก้าวสู่อนาคต”

การขับเคลื่อนกรอบนโยบาย และยุทธศาสตร์ อววน. พ.ศ. 2566 – 2570 ได้กำหนดไว้ใน 4 ยุทธศาสตร์ และ 6 จุดมุ่งเน้นของนโยบาย (High-priority Policy) ดังนี้

¹ (ร่าง) กรอบนโยบาย และยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570 ฉบับเสนอที่ประชุมสมานนโยบาย ณ เดือนกรกฎาคม 2564

- ☐ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจไทยด้วยเศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้มีความสามารถในการแข่งขัน และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน พร้อมสู่อนาคต
- ☐ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถแก้ไขปัญหา ท้าทาย และปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก
- ☐ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและนวัตกรรมระดับขั้นแนวหน้าที่ก้าวหน้าล้ำยุค เพื่อสร้างโอกาสใหม่และความพร้อมของประเทศในอนาคต
- ☐ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนากำลังคน สถาบันอุดมศึกษา และสถาบันวิจัยให้เป็นฐานการขับเคลื่อนการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศแบบก้าวกระโดดและอย่างยั่งยืน

จุดมุ่งเน้นของนโยบายที่ 1 ศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง

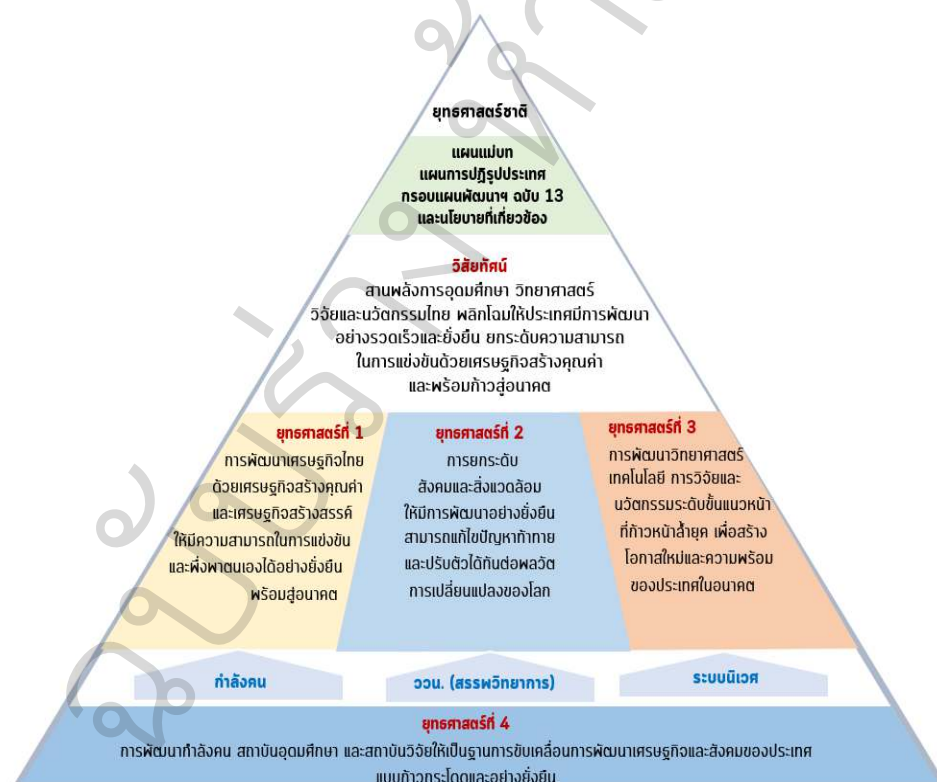
จุดมุ่งเน้นของนโยบายที่ 2 จุดหมายของการท่องเที่ยว

จุดมุ่งเน้นของนโยบายที่ 3 ประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตร เกษตรแปรรูป และอาหารที่มีคุณค่าและมูลค่าสูง

จุดมุ่งเน้นของนโยบายที่ 4 ผู้สูงอายุมีศักยภาพและโอกาสอย่างเต็มที่ในการพึ่งตนเอง

จุดมุ่งเน้นของนโยบายที่ 5 เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ก้าวหน้า ล้ำยุคสู่อนาคต และเทคโนโลยีอวกาศ

จุดมุ่งเน้นของนโยบายที่ 6 กำลังคนสมรรถนะสูงและเป็นศูนย์กลางกำลังคนระดับสูงของอาเซียน

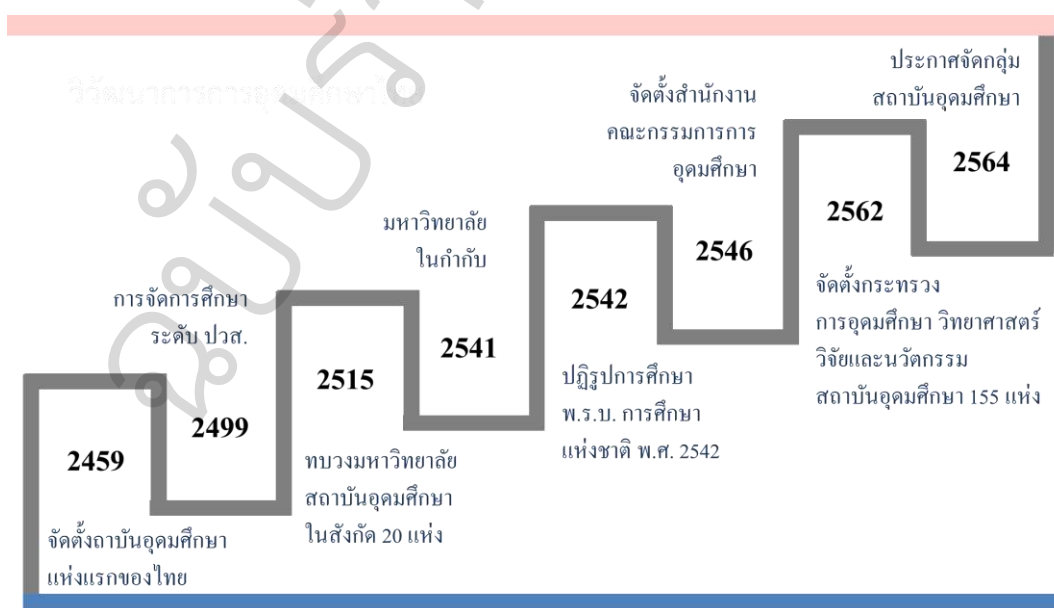

ภาพที่ 6 วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ที่มา: กรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ อววน. 66-70 ฉบับเสนอที่ประชุมสภานโยบาย เดือนกรกฎาคม 2564

1.3 สถิติอุดมศึกษา

การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในแบบมหาวิทยาลัยตามแบบสากลจัดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2459 รวมระยะเวลาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 105 ปี มีวิวัฒนาการของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ เมื่อปี พ.ศ. 2542 จนถึงการจัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ในปี พ.ศ. 2562 โดยนำสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามาสังกัดภายใต้กระทรวงการอุดมศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีจุดมุ่งเน้นในการผลิตกำลังคนสมรรถนะสูงทั้งในระดับปริญญาตรี โท และเอก รวมทั้งการนำงานวิจัยมาต่อยอดเป็นนวัตกรรมให้เกิดความเข้มแข็งของการพัฒนาประเทศทั้งในมิติของสังคมและเศรษฐกิจ โดยในปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งรัฐและเอกชน รวม 155 แห่ง มีผู้เรียนรวมทั้งสิ้นประมาณ 1.58 ล้านคน (ข้อมูลปีการศึกษา พ.ศ. 2563) การขับเคลื่อนสถาบันอุดมศึกษาของไทยสามารถจำแนกออกเป็น 4 ช่วงระยะของการพัฒนา ที่มีจุดเน้นในการผลิตกำลังคนแตกต่างกันตามบริบทของการพัฒนาประเทศในขณะนั้น โดยในระยะที่ 1 สถาบันอุดมศึกษายังมีอยู่เพียงไม่กี่แห่งจะเน้นการผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองความต้องการกำลังคนระดับสูงในภาครัฐ เพื่อเข้ารับราชการเป็นหลัก ระยะที่ 2 เป็นการกระจายโอกาสทางการศึกษาไปยังภูมิภาคเกิดการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาขึ้นในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ของประเทศ ระยะที่ 3 เป็นการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อมวลชน มีการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาระบบเปิดในรูปแบบของตลาดวิชา เพื่อรองรับความต้องการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยมีจำนวนผู้จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้น และปัจจุบันระยะที่ 4 เป็นช่วงสำคัญในการใช้ศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาในฐานะแหล่งรวมองค์ความรู้ สร้างคนคุณภาพสูง สร้างงานวิจัยและนวัตกรรม เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้ยกระดับสู่ประเทศที่ก้าวพ้นกับดักรายได้ปานกลางเป็นประเทศที่มีรายได้สูง

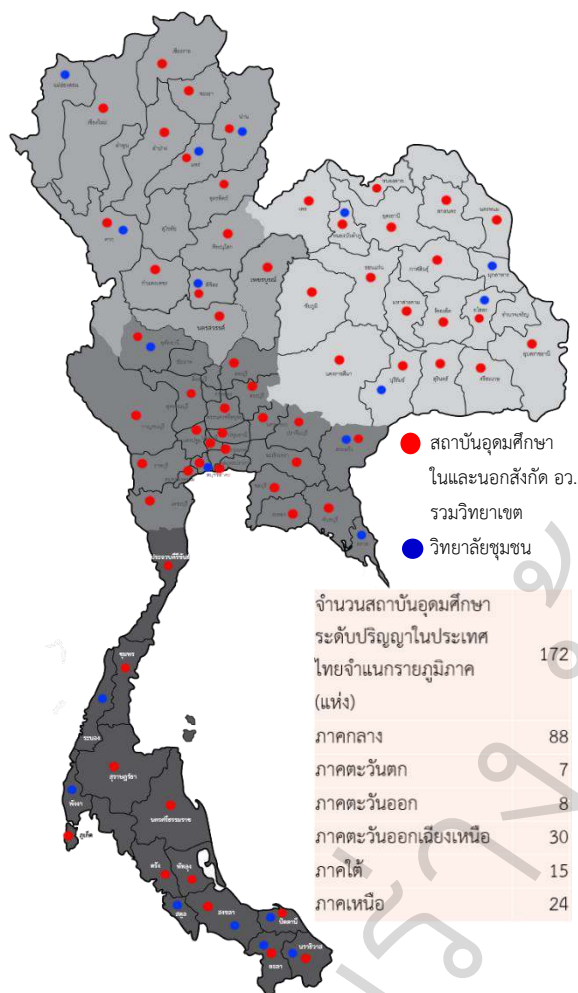

ภาพที่ 7 วิวัฒนาการการอุดมศึกษาไทย

1. สถาบันอุดมศึกษา

การกระจายตัวของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษาฯ

และหน่วยงานอื่นที่มีการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป

ภาพที่ 8 การกระจายตัวของสถาบันอุดมศึกษา

โอกาสให้กับผู้ที่ต้องการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในหลากหลายพื้นที่ของประเทศ ทำให้เห็นศักยภาพในการจัดการศึกษาครอบคลุมพื้นที่และรองรับผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง ขณะที่ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรย่อมส่งผลต่อจำนวนผู้เรียนที่ลดลง และในระยะยาวย่อมส่งผลการคงอยู่ของสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนที่ต้องปรับตัวให้รองรับทิศทางของบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าว

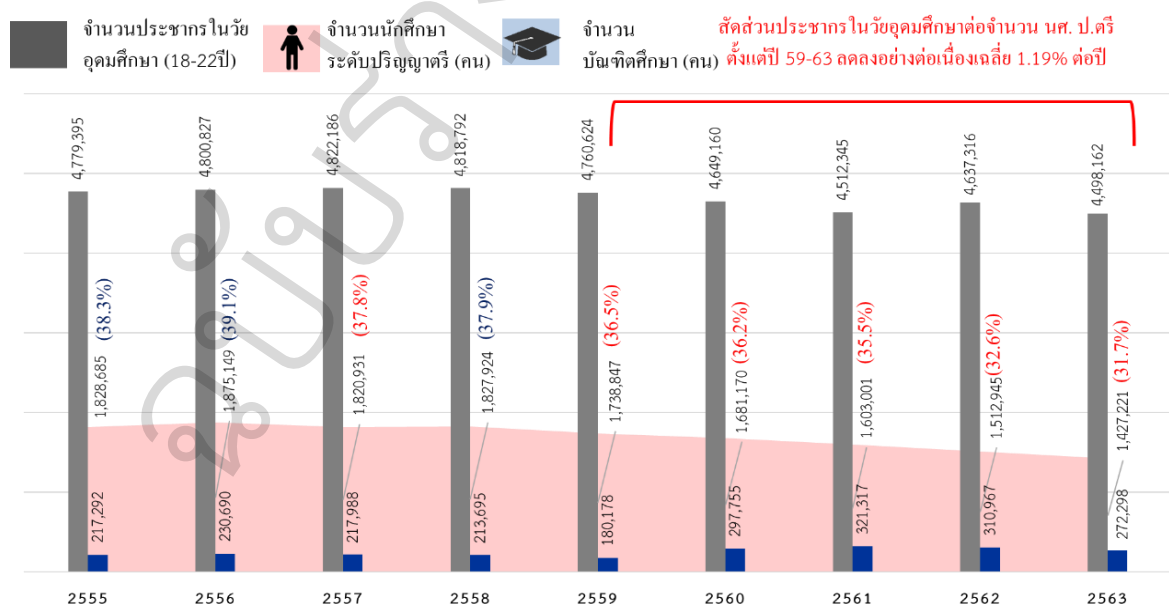
ปัจจุบันมีสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดและในกำกับของกระทรวงการอุดมศึกษาฯ จำนวน 155 แห่ง แบ่งเป็น สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จำนวน 56 แห่ง สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ จำนวน 26 แห่ง สถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 72 แห่ง และสถาบันวิทยาลัยชุมชน 1 แห่ง (วิทยาลัยชุมชน จำนวน 20 แห่งใน 20 จังหวัด มีสถานะเทียบเท่ากรม หรือ 1 สถาบันอุดมศึกษา) ทั้งนี้ สามารถแบ่งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐออกตามกลุ่มประเภทสถาบันได้ ดังนี้ สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดของรัฐ 9 แห่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 9 แห่ง สำหรับสถาบันอุดมศึกษานอกสังกัด 17 แห่ง ซึ่งอยู่ในสังกัดกระทรวงกลาโหม กรุงเทพมหานคร กระทรวงคมนาคม กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

เมื่อพิจารณาตำแหน่งการกระจายตัวของสถาบันอุดมศึกษารายภูมิภาค (ไม่นับรวมวิทยาลัยชุมชน) ร่วมกับตำแหน่งของวิทยาลัยชุมชนที่ตั้งขึ้น เพื่อขยาย

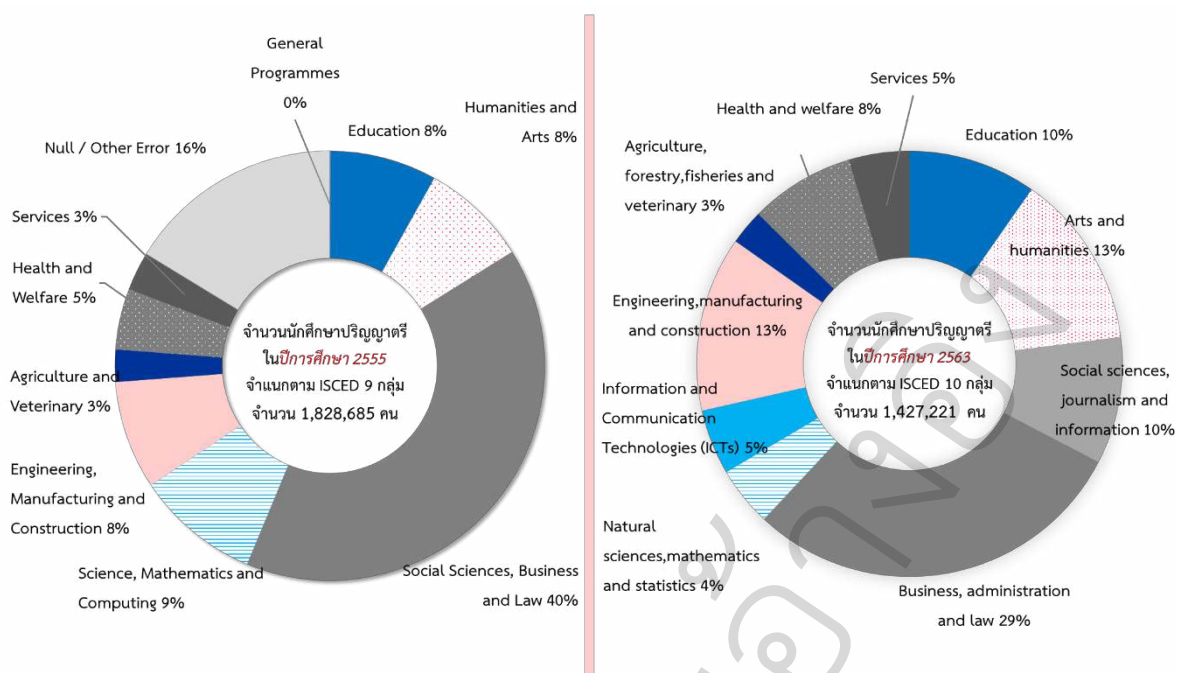
2. จำนวนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

จากภาพที่ 9 ประชากรวัย 18 – 22 ปี เป็นกลุ่มช่วงวัยที่เข้ารับการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยมีการคาดการณ์ว่ากลุ่มประชากรวัยดังกล่าวจะมีขนาดประชากรหดตัวลง เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไทยที่มีอัตราการเกิดลดลงและการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบจำนวนประชากรในช่วงวัยอุดมศึกษา (อายุระหว่าง 18 – 22 ปี) กับจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษาฯ ทั้งสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 – 2563 พบว่า จำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีแนวโน้มลดลงสอดคล้องกับแนวโน้มโครงสร้างประชากรวัยอุดมศึกษา สำหรับสัดส่วนจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีเปรียบเทียบกับจำนวนบัณฑิตศึกษา พบว่า ยังมีการเปลี่ยนแปลงแบบผกผันตลอดระยะเวลา 9 ปี ในอัตราส่วนการเปลี่ยนแปลงยังอยู่ในระดับต่ำ

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาช่วงปี พ.ศ. 2559 – 2563 พบว่า สัดส่วนประชากรวัยอุดมศึกษาต่อนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉลี่ยร้อยละ 1.19 ต่อปี สะท้อนถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อจำนวนนักศึกษาในระบบอุดมศึกษา ได้แก่ ด้านทัศนคติและพฤติกรรมของกลุ่มประชากรกลุ่ม Zoomer ที่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลและช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมถึงการให้ความสำคัญกับการทำงาน การหาประสบการณ์ และเลือกช่องทางการเรียนรู้ในระบบอุดมศึกษา อีกส่วนหนึ่งประสบกับความเหลื่อมล้ำส่งผลให้หลุดออกจากระบบการศึกษาด้วยสาเหตุความยากจน ปัญหาการเจ็บป่วยพิการหรือต้องคดี ปัญหาแม่วัยใส ซึ่งจะส่งผลให้เกิดกลุ่มแรงงานที่มีทักษะไม่พร้อมทำงานหรือทำงานจากทักษะล้าสมัย (Skills Obsolete) และไม่เป็นที่ต้องการของตลาด (รายงานภาวะสังคม ไตรมาสที่ 1/2563, สภาพัฒนาฯ)

ภาพที่ 9 กราฟแสดงจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษาฯ เปรียบเทียบกับจำนวนประชากรในช่วงวัยอุดมศึกษา (อายุระหว่าง 18 – 22 ปี) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 – 2563

ภาพที่ 10 กราฟแสดงสัดส่วนจำนวนนักศึกษาปริญญาตรี จำแนกตามกลุ่มสาขา ISCED ปี พ.ศ. 2555 และ ปี พ.ศ. 2563 ของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา

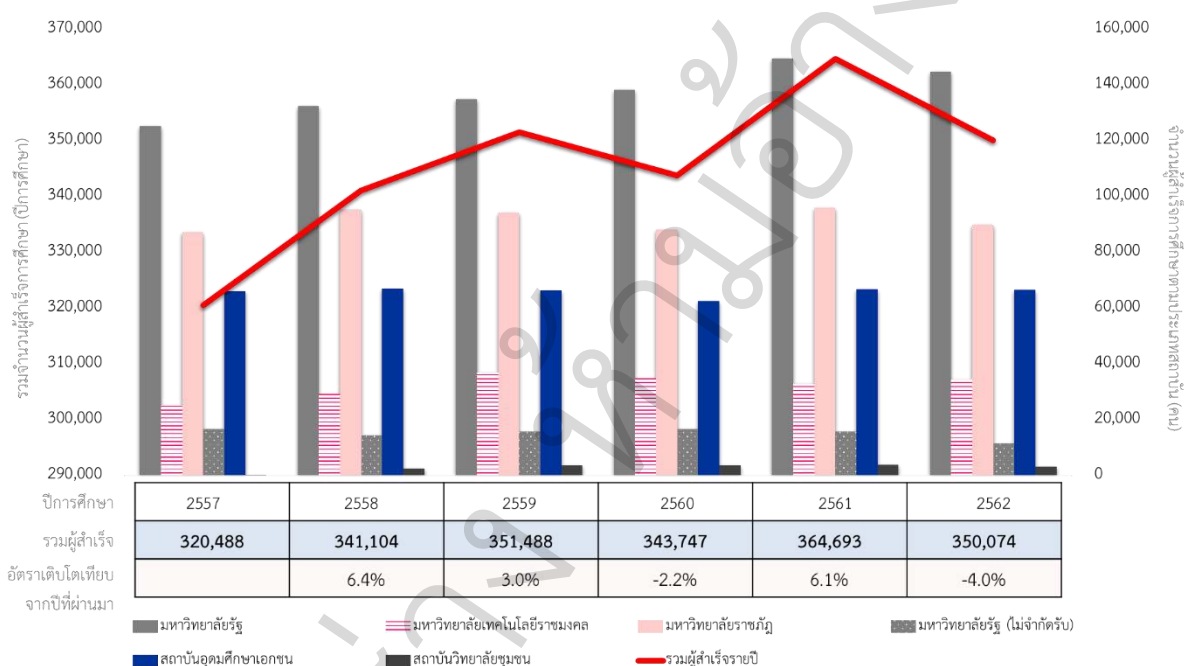
จากภาพที่ 10 แสดงจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา ปี พ.ศ. 2555 เปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2563 พบว่ามีจำนวนนักศึกษาลดลง คิดเป็นร้อยละ 22 และเมื่อพิจารณาจำนวนนักศึกษาตามการจัดกลุ่มสาขา ISCED ระหว่างปีดังกล่าว พบว่าสาขาวิชาที่ได้รับความนิยมเข้าศึกษามากที่สุดยังคงอยู่ในกลุ่มด้านสังคมศาสตร์ (Social Sciences) โดยในปี พ.ศ. 2555 กลุ่ม Social Sciences, Business and Law มีสัดส่วนมากที่สุด ร้อยละ 40 และในปี พ.ศ. 2563 กลุ่ม Business, Administration and Law มีสัดส่วนมากที่สุดร้อยละ 29 ประกอบกับกลุ่ม Social Sciences, Journalism and Information มีสัดส่วนร้อยละ 10 เมื่อรวมสัดส่วนทั้งสองกลุ่มเท่ากับร้อยละ 39 เทียบกับปี พ.ศ. 2555 จะเห็นว่าในระยะเวลา 9 ปี นักศึกษายังคงให้ความสนใจศึกษาในกลุ่มสาขานี้

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มสาขาอื่น ๆ จะพบกลุ่มสาขาที่มีสัดส่วนขยายตัวจากเดิม ได้แก่ กลุ่ม Engineering, Manufacturing and Construction เพิ่มขึ้นร้อยละ 6 กลุ่ม Arts and humanities เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 กลุ่ม Health and welfare เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 กลุ่ม Education เพิ่มขึ้นร้อยละ 2 และกลุ่ม Service เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ตามลำดับ และในกลุ่มสาขาที่มีสัดส่วนคงที่ ได้แก่ กลุ่ม Agriculture, Forestry, Fisheries and Veterinary ร้อยละ 3 และกลุ่ม Science, Mathematics and Computing ร้อยละ 9 ซึ่งในปี พ.ศ. 2563 แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ Information and Communication Technologies (ICTs) ร้อยละ 5 และกลุ่ม Natural Sciences, Mathematics and Statistics ร้อยละ 4

จากการเปรียบเทียบลักษณะการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มสาขาในข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า อุดมศึกษาควรให้ความสำคัญกับการผลักดันสัดส่วนผู้เรียนด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ให้สอดคล้องไปกับนโยบายการพัฒนาประเทศ อาทิ BCG model อุตสาหกรรมแห่งอนาคตสร้างมูลค่า ด้านการแพทย์ ด้านโลจิสติกส์ ด้านอาหาร ด้านอวกาศ และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นต้น ซึ่งมีความต้องการใช้กำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ในกลุ่ม Natural sciences, Mathematics and Statistics กลุ่ม Agriculture, forestry, fisheries and veterinary กลุ่ม ICTs มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่ม Engineering, Manufacturing and Construction และกลุ่ม Health and welfare มีแนวโน้มการขยายตัวที่ดีสอดคล้องกับบริบทในข้างต้น ทั้งนี้ กลุ่มสาขาด้านสังคมศาสตร์ยังคงมีความจำเป็นกับการพัฒนาประเทศ แต่เมื่อบริบทอุดมศึกษาเปลี่ยนแปลงไปจะส่งผลให้ศาสตร์บางสาขาที่มีแนวโน้มผู้เรียนลดลง ดังนั้น การปรับการเรียนรู้อย่างบูรณาการ (Integrated Learning) ข้ามศาสตร์ การจัดการเรียนการสอนแบบโมดูล (Module) ให้สอดคล้องตาม Demand – Driven and Results รวมถึงการ Up Skill, Re Skill and New Skill ทักษะของกำลังคนในตลาดแรงงานและกลุ่มผู้สูงอายุ จะทำให้อุดมศึกษาผลิตกำลังคนที่มีความพร้อมต่อกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

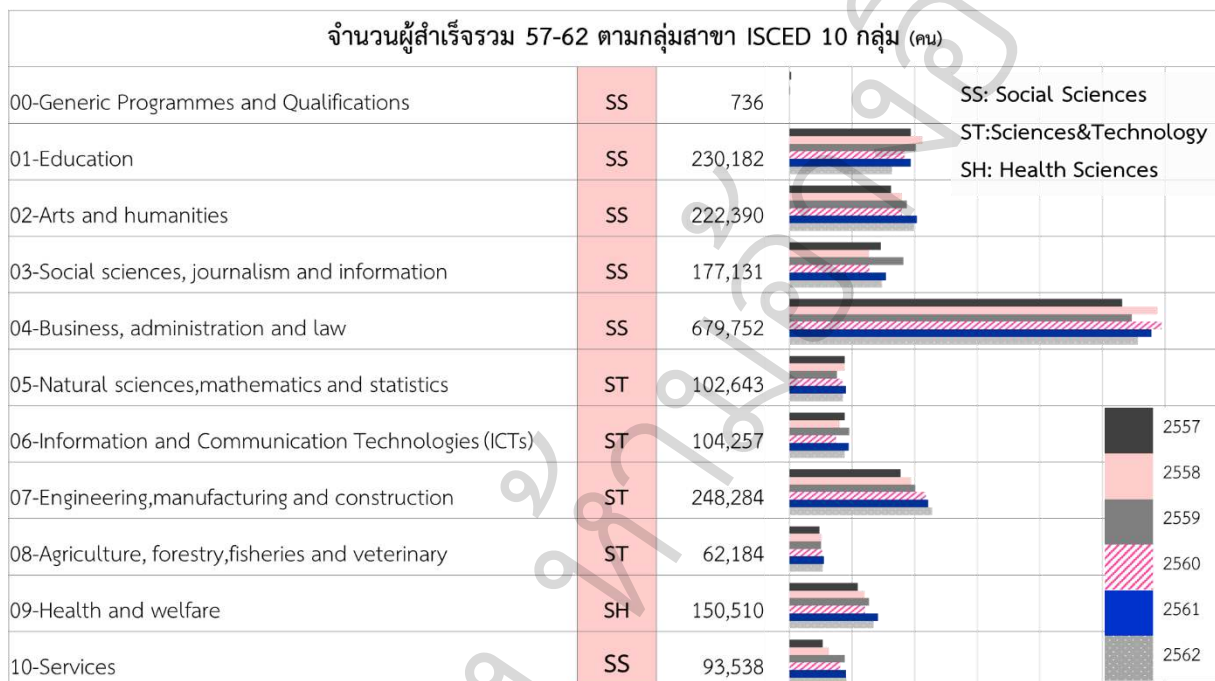
สถาบันอุดมศึกษาสร้างผลผลิตด้านการผลิตบัณฑิต เพื่อประกอบอาชีพและดำรงชีพออกสู่สังคมเฉลี่ยปีละประมาณ 340,000 กว่าคน โดยเมื่อพิจารณาสถิติจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด จำแนกตามประเภทสถาบันอุดมศึกษา ระหว่าง ปี พ.ศ. 2557 – 2563 ในภาพที่ 11 พบว่าจำนวนรวมผู้สำเร็จการศึกษารวมทุกประเภทสถาบันมีแนวโน้มการขยายตัวมากขึ้น โดยมีผลจากการกำกับดูแลด้านคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นปัจจัยสนับสนุน ซึ่งกลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐยังคงเป็นกลุ่มที่ผลิตบัณฑิตในสัดส่วนที่สูงสุด รองลงมาเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยของรัฐ (ไม่จำกัดรับ) และสถาบันวิทยาลัยชุมชน ตามลำดับ โดยในระยะ 6 ปี ทุกประเภทสถาบันมีสัดส่วนผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีใกล้เคียงกันเป็นผลมาจากจำนวนสถาบันอุดมศึกษาของแต่ละประเภทมีจำนวนคงที่ เนื่องจากการจัดตั้งหรือยุบรวมสถาบันอุดมศึกษาเป็นการดำเนินการตามแนวทางที่คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 มกราคม 2562 ได้มีมติรับทราบในหลักการการทบทวนข้อเสนอให้จัดตั้งหน่วยงานของรัฐตามแผนการปฏิรูปประเทศตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการเสนอ เรื่อง การขอจัดตั้งหน่วยงานตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ โดยให้ถือปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2561 ซึ่งกำหนดให้ส่วนราชการต้องพิจารณาการปรับปรุงบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างของหน่วยงานที่มีอยู่เดิมเป็นลำดับแรก และปรับวิธีทำงานให้มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ก่อนเสนอให้มีการจัดตั้งหน่วยงานใหม่ ทั้งให้คำนึงถึงความสำคัญความเร่งด่วน เหตุผลความจำเป็น และความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต รวมถึงภาระด้านงบประมาณ กรอบนโยบายรัฐบาล และนโยบายของแต่ละกระทรวง นอกจากนี้ การเสนอจัดตั้งหน่วยงานใหม่ ต้องระบุข้อเสนอให้ยุบเลิกหรือยุบรวมหน่วยงานที่มีอยู่เดิม (One-In,X-Out) เพื่อมิให้เกิดความซ้ำซ้อนทั้งในด้านการกิจและงบประมาณ และให้เสนอแผนการนำ Digital Technology มาใช้ในการปฏิบัติงานประกอบคำขอจัดตั้งหน่วยงานใหม่ด้วย โดยมีมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวให้ใช้บังคับแก่การเสนอให้จัดตั้งหน่วยงานใหม่ทั้งในส่วนราชการ องค์การมหาชน

หรือหน่วยงานของรัฐรูปแบบอื่นทุกกรณี มีข้อเสนอแนะตามแผนการปฏิรูปประเทศเท่านั้น และให้เป็นไปตามมติคณะกรรมการการอุดมศึกษา ครั้งที่ 13/2561 ที่กำหนดให้ การเสนอปรับโครงสร้างของสถาบันอุดมศึกษา หรือการพิจารณาการแบ่งส่วนราชการในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ให้ใช้หลักการการปรับยุทธศาสตร์สถาบันอุดมศึกษา (Re – Profiling) และการปรับยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพสถาบันอุดมศึกษาไทย (Re – Positioning) เป็นแนวทางในการดำเนินงานที่จะพิจารณาปรับโครงสร้าง ยุบ ควบรวม หรือจัดองค์ประกอบทั้งระบบของสถาบันอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งการพิจารณาดำเนินการตามโครงการพลิกโฉมมหาวิทยาลัย (Reinventing University) ซึ่งเป็นไปตามกฎกระทรวงการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ.2564 กำหนด

ภาพที่ 11 กราฟแสดงจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด จำแนกตามประเภทสถาบันอุดมศึกษา
ระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2563

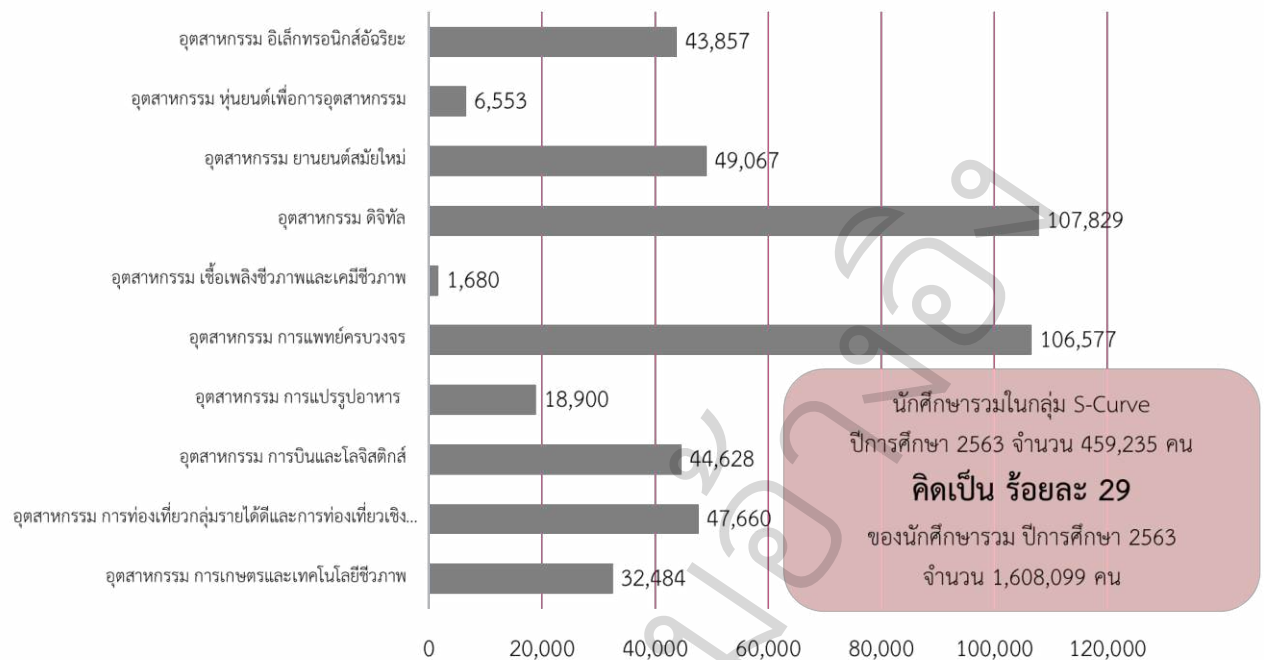
ในปี พ.ศ. 2557 – 2562 ผู้สำเร็จการศึกษาตามกลุ่มสาขา ISCED ในกลุ่มสาขาด้านสังคมศาสตร์มีสัดส่วนมากกว่ากลุ่มสาขาด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และกลุ่มสาขาด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ โดยมีสัดส่วนอยู่ที่ 68:25:7 ตามลำดับ และกลุ่มที่มีผู้สำเร็จการศึกษามากที่สุด คือ กลุ่ม Business, Administration and Law สำหรับกลุ่มที่มีผู้สำเร็จในสัดส่วนที่ต่ำกว่าและต่ำที่สุด คือ กลุ่ม Agriculture, forestry, fisheries and veterinary ดังภาพที่ 12

ภาพที่ 12 กราฟแสดงจำนวนนักศึกษาผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด จำแนกตามการจัดกลุ่มสาขา ISCED ระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2563

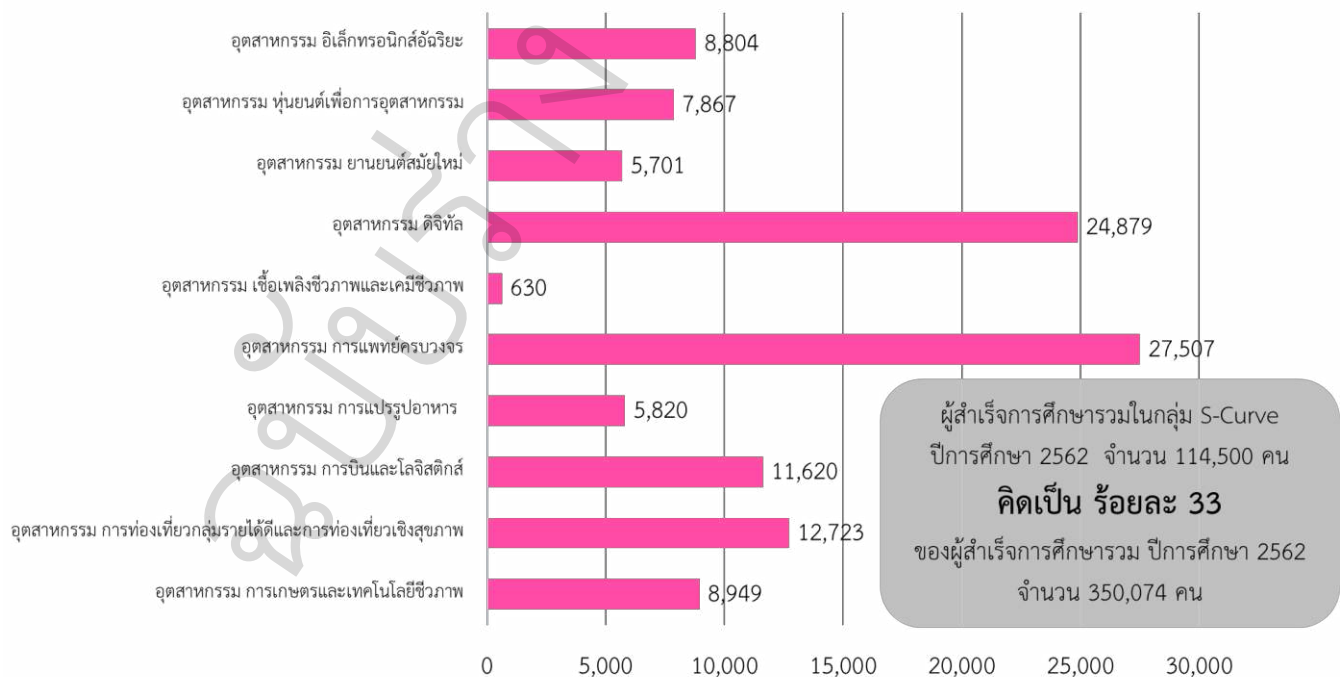
เมื่อพิจารณาจำนวนนักศึกษาในระบบอุดมศึกษา ในปีการศึกษา 2563 จำแนกตามอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ (S – Curve) 10 กลุ่ม พบว่า มีนักศึกษารวม 10 กลุ่ม S-Curve จำนวน 459,235 คน คิดเป็นร้อยละ 29 ของนักศึกษารวม ปีการศึกษา 2563 ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 1,608,099 คน และเมื่อเปรียบเทียบผู้สำเร็จการศึกษารวมในกลุ่ม S – Curve ปีการศึกษา 2562 จำนวน 114,500 คน คิดเป็นร้อยละ 33 ผู้สำเร็จการศึกษารวมปีการศึกษา 2563 จำนวนรวมทั้งสิ้น 350,074 คน โดยมีผู้ศึกษาและสำเร็จการศึกษาในกลุ่มอุตสาหกรรมดิจิทัลและอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรในสัดส่วนสูงกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมอื่น

นักศึกษารวมทุกระดับ ปีการศึกษา 2563 ที่กำลังศึกษาใน 10 กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย หน่วย : คน

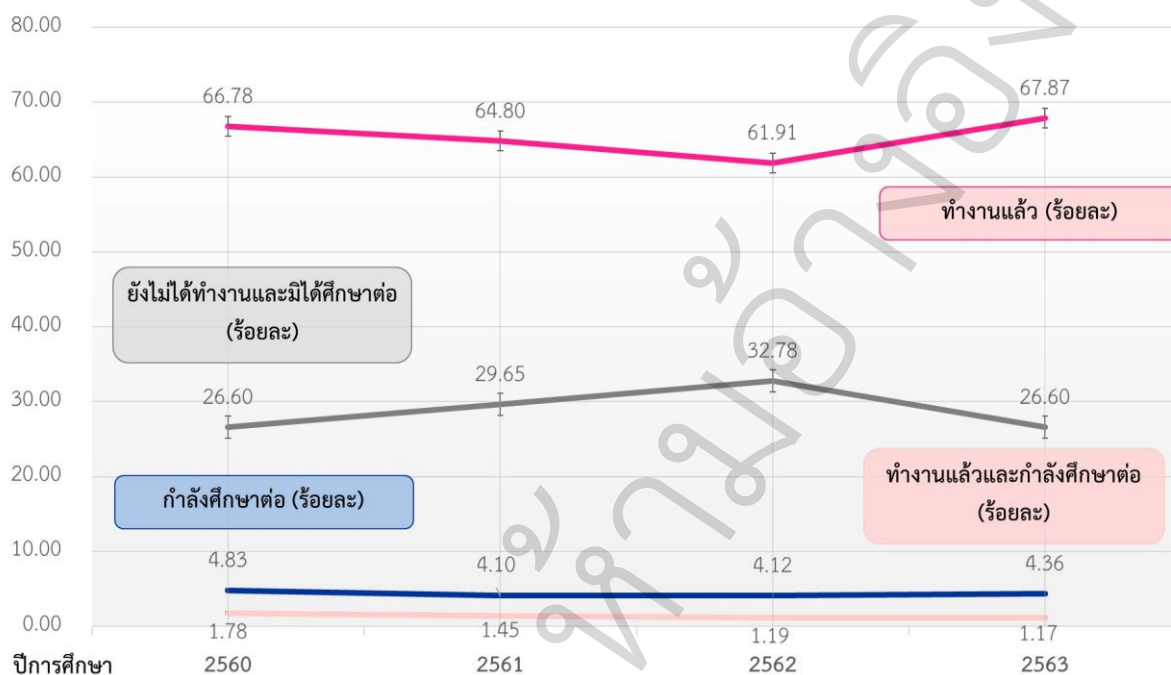
ภาพที่ 13 จำนวนนักศึกษารวมทุกระดับ ปีการศึกษา 2563 ที่กำลังศึกษาใน 10 กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย

ผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับ ปีการศึกษา 2562 ใน 10 กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย หน่วย : คน

ภาพที่ 14 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับ ปีการศึกษา 2562 ใน 10 กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย

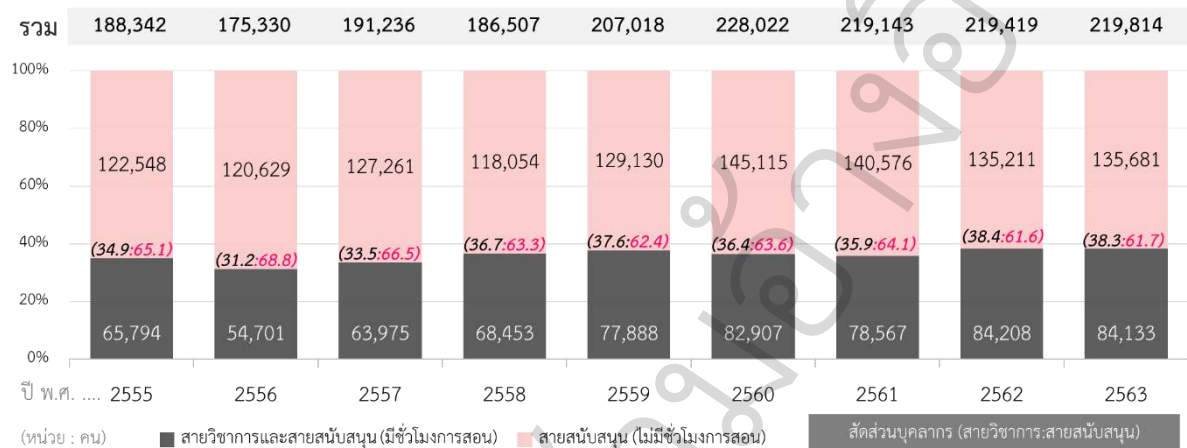
อย่างไรก็ตาม การผลิตบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาจะสะท้อนผลลัพธ์เมื่อบัณฑิตเข้าสู่ตลาดแรงงาน จากข้อมูลผู้สำเร็จปีการศึกษา 2560 – 2563 เข้าสู่ตลาดแรงงาน พบว่าสถานะการมีงานทำของบัณฑิต ดังนี้ มีงานทำ ร้อยละ 66.78 64.80 61.91 และ 67.87 ตามลำดับ ยังไม่ได้ทำงานและไม่ได้ศึกษาต่อ ร้อยละ 26.60 29.65 32.78 และ 26.60 ตามลำดับ กำลังศึกษาต่อ ร้อยละ 4.83 4.10 4.12 และ 4.37 ตามลำดับ รวมถึงทำงานแล้วและกำลังศึกษาต่อ ร้อยละ 1.78 1.45 1.19 และ 1.17 ตามลำดับ

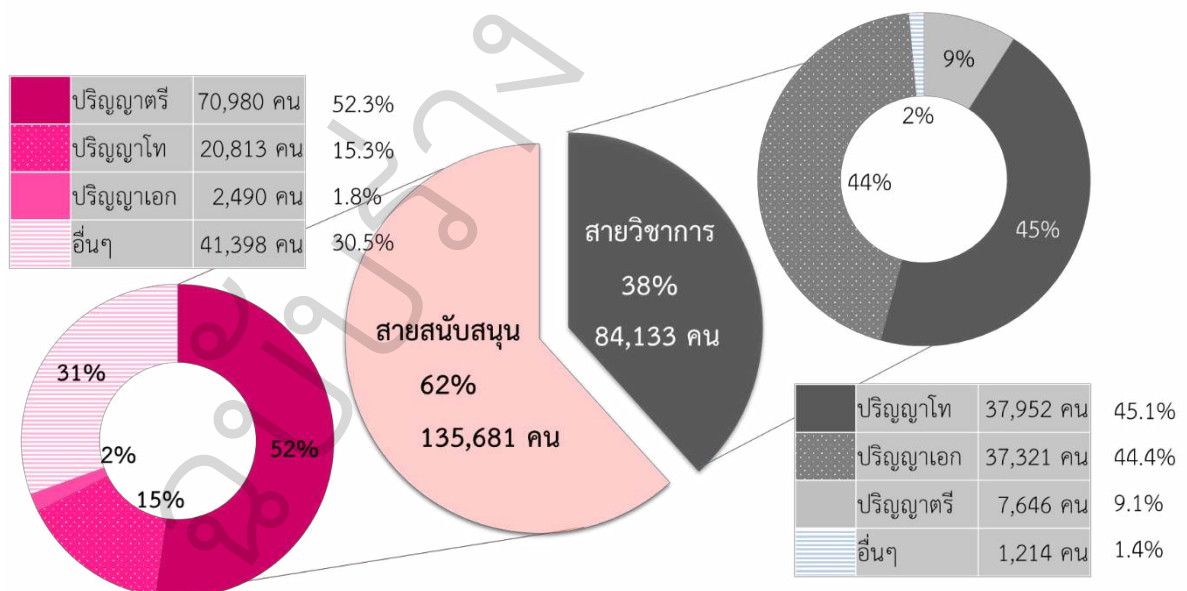
ภาพที่ 15 ผู้สำเร็จการศึกษาจำแนกตามสถานภาพการทำงานปี พ.ศ. 2560 - 2563

3. บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา

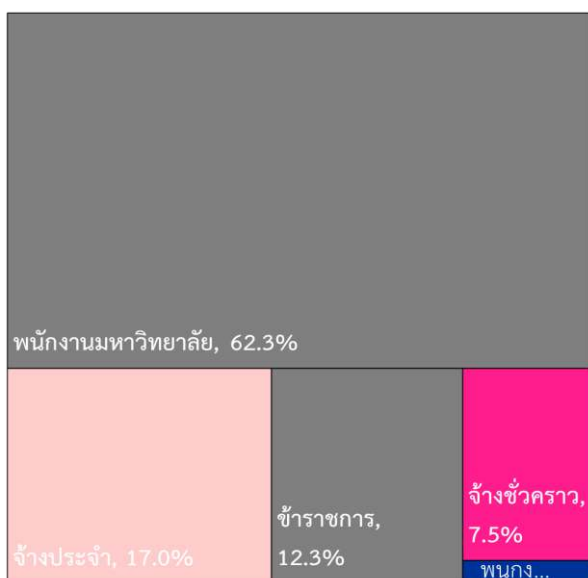
บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษารัฐและเอกชนสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา ปีการศึกษา พ.ศ. 2555 – 2563 ในภาพที่ 14 แสดงจำนวนบุคลากรรวมโดยประมาณ 200,000 คน และมีสัดส่วนบุคลากรสายวิชาการต่อสายสนับสนุน อยู่ระหว่าง 40:60 ซึ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 มีสัดส่วนบุคลากรสายวิชาการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

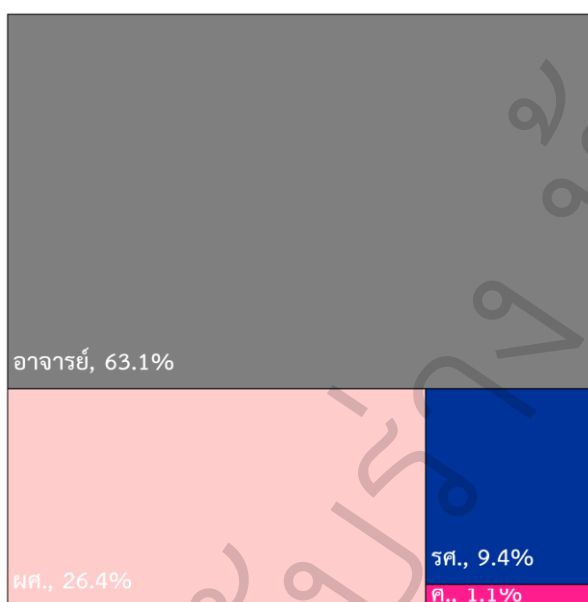
ภาพที่ 16 จำนวนบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษารัฐและเอกชนสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา ปีการศึกษา พ.ศ. 2555 – 2563

ภาพที่ 17 จำนวนบุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา พ.ศ. 2563

ภาพที่ 18 สัดส่วนบุคลากรสายวิชาการ
ปีการศึกษา 2563 จำแนกตามประเภทบุคลากร

ภาพที่ 19 สัดส่วนบุคลากรสายวิชาการ
ปีการศึกษา 2563 จำแนกตามตำแหน่งวิชาการ

ในปีการศึกษา พ.ศ. 2563 มีบุคลากรรวมจำนวน 219,814 คน พบว่ามีสัดส่วนระหว่างบุคลากรสายวิชาการต่อสายสนับสนุน 38:62 ทั้งนี้ ศักยภาพของบุคลากรสายวิชาการมีผลต่อการจัดการเรียนการสอน และคุณภาพของบัณฑิตโดยตรง จึงพิจารณาสถิติบุคลากรสายวิชาการ 84,133 คน คิดเป็นร้อยละ 38 ภาพที่ 16 พบว่ามีระดับการศึกษาปริญญาเอก ร้อยละ 45.1 ปริญญาโท ร้อยละ 44.4 ปริญญาตรี ร้อยละ 9.1 และอื่น ๆ ร้อยละ 1.4 ซึ่งส่วนใหญ่มีสถานะเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย ร้อยละ 62.4 ปฏิบัติงานเป็นอาจารย์ประจำ ร้อยละ 98.9 และมีตำแหน่งทางวิชาการคิดเป็นร้อยละ 87.3 ของจำนวนบุคลากรสายวิชาการทั้งหมด โดยมีตำแหน่งเป็นศาสตราจารย์ ร้อยละ 1.1 รองศาสตราจารย์ ร้อยละ 9.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยละ 26.4 และอาจารย์ ร้อยละ 63.1

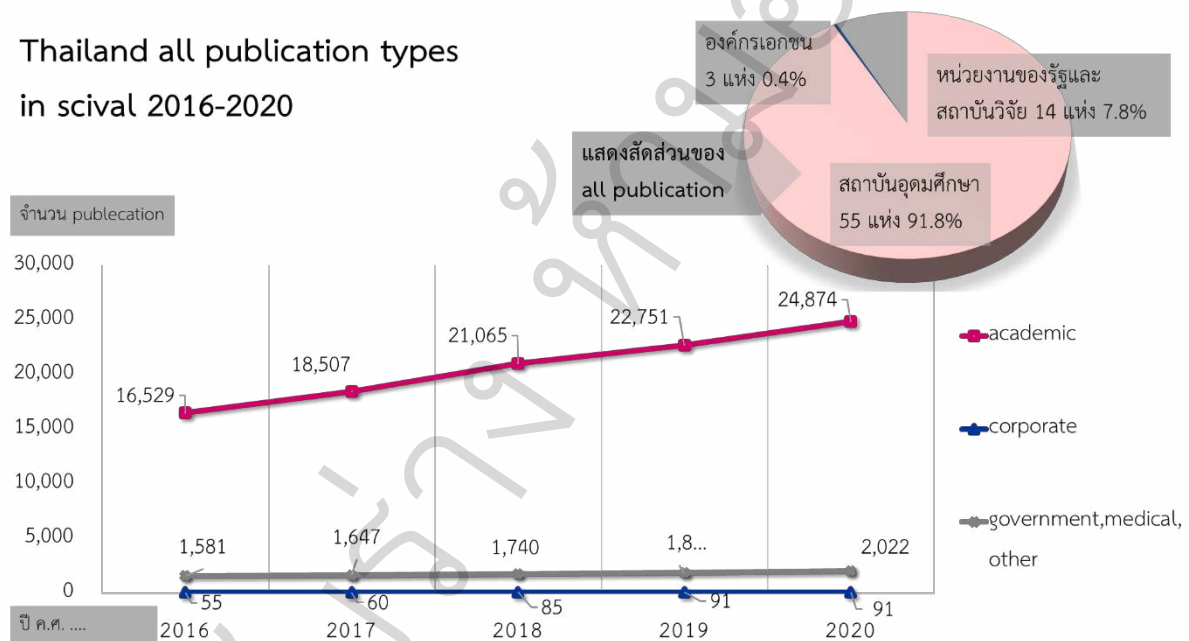
ในการพัฒนาคุณภาพบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาเป็นหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการให้คณาจารย์และบุคลากรอื่นมีความรู้เท่าทันความก้าวหน้าทางวิชาการในโลก พัฒนาการเรียนการสอน การวิจัยให้ทันสมัยสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ ความเปลี่ยนแปลงของโลก สังคม และเทคโนโลยี ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตผลงานทางวิชาการในระดับชาติและระดับนานาชาติ รวมถึงส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำความรู้ ผลงานทางวิชาการและนวัตกรรม

ไปใช้ในการสร้างผู้ประกอบการรายใหม่ให้กับประเทศ ตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. การอุดมศึกษา พ.ศ. 2560 อย่างไรก็ตามรัฐจะทำหน้าที่ส่งเสริมและแก้ไขอุปสรรคที่ขัดต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร รวมถึงวางกลไกสนับสนุนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

4. การขับเคลื่อนวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาไทย

ศักยภาพด้านการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาเป็นการใช้ขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีผลักดันนโยบายของประเทศให้สามารถแข่งขันทางเศรษฐกิจและสร้างสังคมที่มีคุณภาพตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี เมื่อสืบค้นจากฐานข้อมูล Scopus ซึ่งเป็นฐานข้อมูลระดับนานาชาติโดยโปรแกรม Scival ในปี พ.ศ. 2559 – 2563 พบข้อมูลผลงานตีพิมพ์ระดับนานาชาติของประเทศไทยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 55 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 91.8 จากผลงานตีพิมพ์ทั้งหมด รองลงมาคือ หน่วยงานของรัฐและสถาบันวิจัย 13 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 7.8 และองค์กรเอกชน 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 0.4 ดังนั้น สามารถกล่าวได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาเป็น Key Drivers ที่สำคัญของระบบวิจัยของประเทศไทย ซึ่งสถาบันอุดมศึกษามีผลงานตีพิมพ์ในระดับนานาชาติ โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปี พ.ศ. 2559 รวม 16,529 เรื่อง เพิ่มขึ้นเป็น 24,874 เรื่อง ในปี พ.ศ. 2563 คิดเป็นร้อยละ 50.5 ภาพที่ 1.23

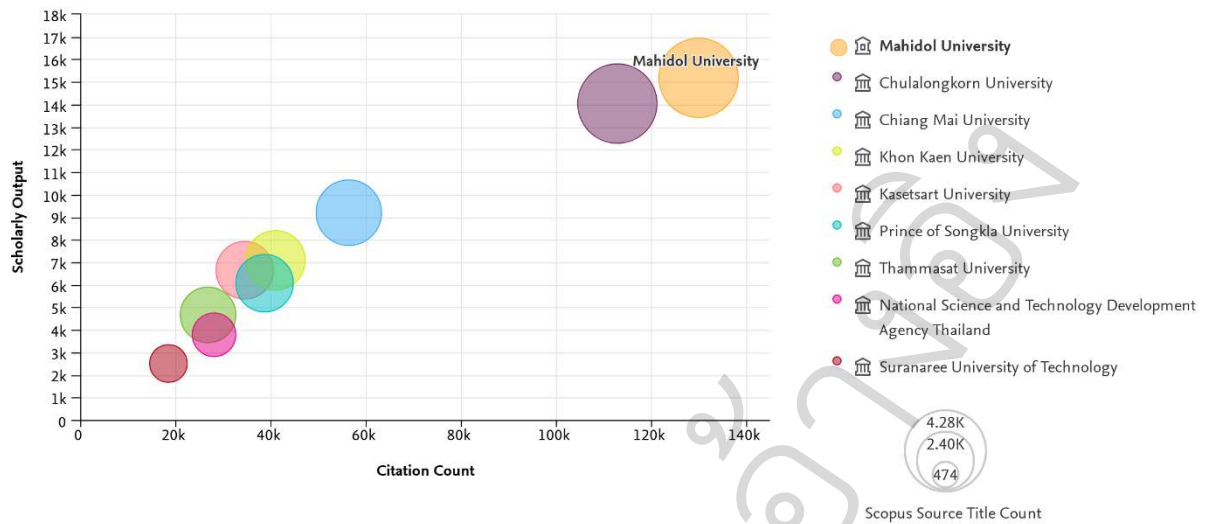
Thailand all publication types
in scival 2016-2020

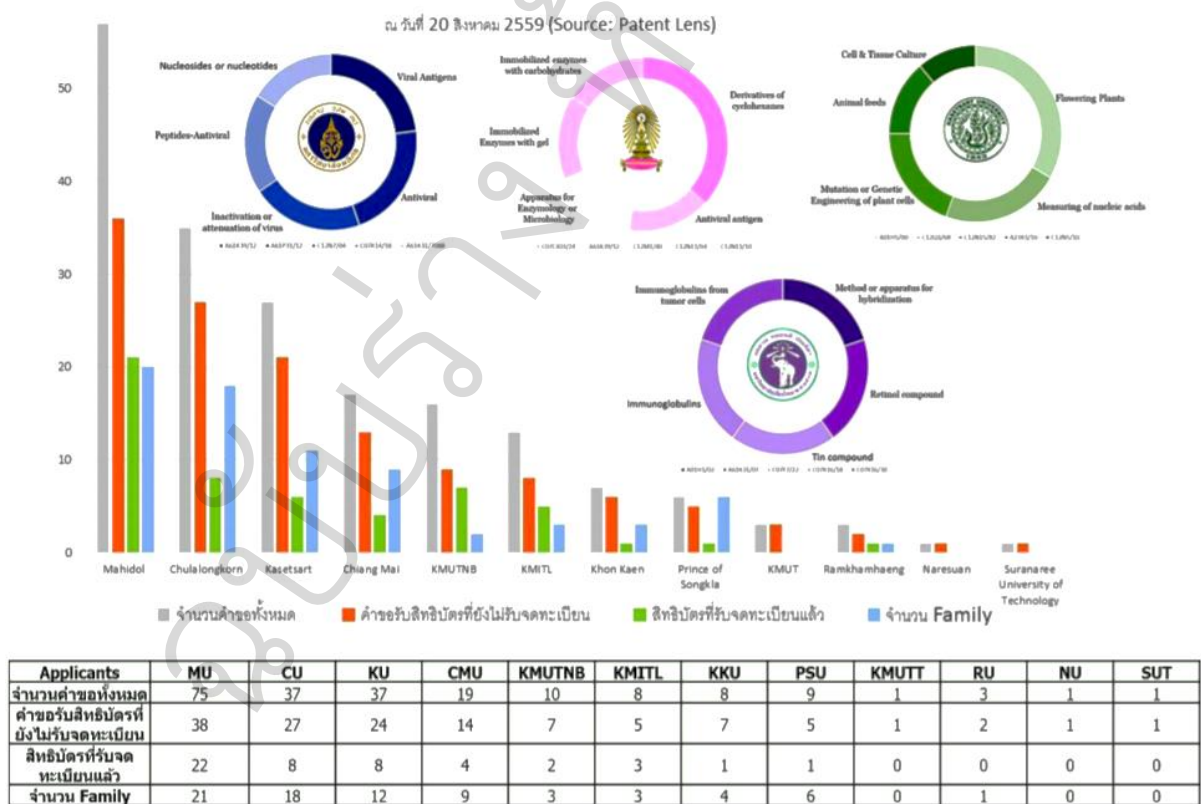
ภาพที่ 20 สัดส่วนบุคลากรสายวิชาการ ปีการศึกษา 2563 จำแนกตามตำแหน่งวิชาการ

ในส่วนของ Citation Index ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่บ่งชี้ถึงคุณภาพของผลงานทางวิชาการนั้นพบว่าสถาบันอุดมศึกษาในกำกับเป็นกลุ่มสถาบันที่มีจำนวน Citation อันดับต้น โดยที่ 5 อันดับแรก ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (ภาพที่ 18) ดังนั้น Citation index และ International Patent (ภาพที่ 19) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลถึงการจัดอันดับมหาวิทยาลัยและการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศของ Intentional Institute for Management (IMD) และ World Economic Forum (WEF) อีกด้วย

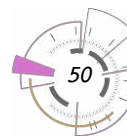
Thailand Publications in SciVal 2016-2020

ภาพที่ 21 ข้อมูลผลงานตีพิมพ์ระดับนานาชาติในประเทศไทย จาก Scival ปี พ.ศ. 2559 - 2564

ภาพที่ 22 รายละเอียดด้านคำขอสิทธิบัตร จำนวนสิทธิบัตรที่ได้รับการจดทะเบียนและความหลากหลายของประเภทสิทธิบัตรที่ยื่นคำขอ (ข้อมูลจากฐานข้อมูลนานาชาติ Patent Lens มกราคม 2560)

5. สถาบันอุดมศึกษาไทยบนเวทีโลก

การเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกจากกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้เกิดการส่งผ่านข้อมูล ข่าวสาร ได้อย่างรวดเร็วทั่วทุกมุมโลก ทำให้เกิดการรับรู้ และเปรียบเทียบในด้านคุณภาพ ซึ่งไม่เว้นแม้แต่สถาบันอุดมศึกษา เป็นการสะท้อนศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษา และขีดความสามารถในการพัฒนาของประเทศ หากพิจารณาจากการจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษาทั่วโลกทั้งจาก THE World University Ranking และ QS World University Rankings พบว่ามีสถาบันอุดมศึกษาของไทยส่วนหนึ่งได้รับการจัดอันดับรวมทั้งได้รับการยอมรับบนเวทีโลก

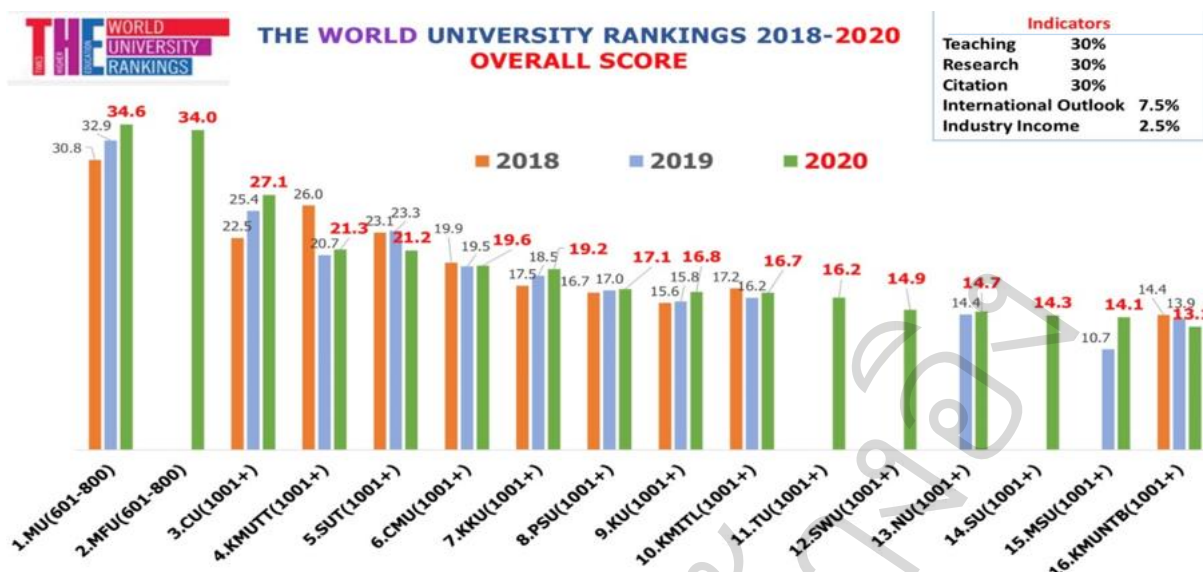
The Times Higher Education World University Rankings 2020- 2021

Thailand University

Rank	Thailand University	Overall	Teaching	Research	Citations	Incom from Industry	International Outlooks
601-800	Chulalongkorn University	30.2-36.3	34.4	22	29.3	60.2	40.3
601-800	Mae Fah Luang University	30.2-36.3	16.8	9.9	60.4	33.4	52.7
601-800	Mahidol University	30.2-36.3	33.9	22.3	42.8	71.4	45.5
801-1000	King Mongkut's University of Technology Thonburi	25.1-30.1	18.8	17.5	35	72.3	34.5
1001+	Burapha University	10.3-25.0	21.2	7.9	8.9	33.4	27.5
1001+	Chiang Mai University	10.3-25.0	22.4	15.6	19.9	44.6	32.9
1001+	Kasetsart University	10.3-25.0	19.3	13.1	12.7	49.3	34.7
1001+	Khon Kaen University	10.3-25.0	22.8	13.3	18.4	56	30.3
1001+	King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang	10.3-25.0	18.1	21.6	6.2	84.7	20.2
1001+	King Mongkut's University of Technology North Bangkok	10.3-25.0	15.9	10.3	17	38.8	21.3
1001+	Maharakham University	10.3-25.0	17.9	7.9	9.6	34.5	26.9
1001+	Naresuan University	10.3-25.0	18	8.2	14.1	42.8	35.9
1001+	Prince of Songkla University	10.3-25.0	17.9	11.2	18.8	37.8	31.5
1001+	Silpakorn University	10.3-25.0	17	9.2	12.3	41.3	24.9
1001+	Srinakharinwirot University	10.3-25.0	18.1	8.5	9.7	33.6	19.3
1001+	Suranaree University of Technology	10.3-25.0	19.3	13.2	22.1	50.2	31.4
1001+	Thammasat University	10.3-25.0	20.4	13.3	11.2	39	34.4

ภาพที่ 23 อันดับสถาบันอุดมศึกษาไทยใน THE World University Ranking 2020 - 2021

การจัดอันดับโดย THE World University Ranking 2020- 2021 พบว่ามีสถาบันอุดมศึกษาของไทย 17 แห่ง ได้รับการจัดอันดับ และมีสถาบันอุดมศึกษา 3 แห่ง ที่ได้รับการจัดอันดับต่ำกว่า 1,000 อันดับ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ตามลำดับ (ภาพที่ 23) โดยมีค่าคะแนนรวมจากดัชนีด้านการจัดการเรียนการสอน การวิจัย ผลงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง และการยอมรับในระดับนานาชาติสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ 2018 – 2020 (ภาพที่ 24)

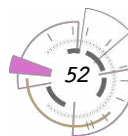
ภาพที่ 24 ค่าคะแนนรวมสถาบันอุดมศึกษาไทยใน THE World University Ranking 2018 – 2020

หากพิจารณาการจัดอันดับโดย QS World University Rankings 2021 พบว่ามีสถาบันอุดมศึกษาไทย 10 แห่ง ที่ได้รับการจัดอันดับต่ำกว่า 1000 อันดับ (ภาพที่ 23) โดยอยู่ในช่วงอันดับที่ 200 ถึง 300 รวม 2 แห่ง และสถาบันอุดมศึกษาปรับอันดับดีขึ้นจากปีที่ผ่านมา รวม 3 แห่ง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาทั้ง 10 แห่ง จะพบว่าเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีผลงานวิชาการตีพิมพ์ระดับนานาชาติ

The QS World University Rankings 2021

The World Rankings	the Asian rankings	Institution
▲ 208 th	43 rd	Chulalongkorn University
▲ 252 th	44 th	Mahidol University
▲ 561-570	111 th	Thammasat University
601-650	102 nd	Chiang Mai University
801-1000	149 th	Kasetsart University
801-1000	151 th	Khon Kaen University
801-1000	189 th	King Mongkut's University of Technology Thonburi
801-1000	165 th	Prince of Songkla University
1001+	271-280	King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang
1001+	301-350	King Mongkut's University of Technology North Bangkok

ภาพที่ 25 อันดับสถาบันอุดมศึกษาไทยใน QS World University Ranking 2021

ดังนั้น การจะยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งของสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นที่ยอมรับบนเวทีวิชาการทั้งในระดับภูมิภาค และระดับโลก จำเป็นจะต้องสร้างผลงานทางวิชาการและองค์ความรู้ที่มีคุณภาพ สามารถใช้ในการอ้างอิง และนำไปจดสิทธิบัตร จนไปสู่การสร้างนวัตกรรม สร้างมูลค่าเพิ่มได้อย่างแท้จริง ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ คือ การพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย และอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้อาจพัฒนาผลงานทางวิชาการที่มีคุณภาพและได้รับการยอมรับเพิ่มขึ้น รวมทั้งการปรับสัดส่วนของบุคลากรสายวิชาการต่อสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษาให้มีความเหมาะสม ที่จะส่งผลให้สัดส่วนของงานวิจัยต่อบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาสูงขึ้น รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือผ่านสถาบันอุดมศึกษา สถาบันวิจัย ทั้งในและนอกประเทศ เพื่อเป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนสถาบันอุดมศึกษาไปสู่การจัดอันดับที่ดีขึ้นได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

1.4 รายงานผลการดำเนินงานของแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนา

กำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 – 2570 Milestone ระยะที่ 1 พ.ศ. 2564

แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 – 2570 ได้วาง 3 ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาไทยในระยะ 7 ปี ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ 1 : พัฒนาศักยภาพคน (Capacity Building) ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ส่งเสริมระบบนิเวศวิจัยอุดมศึกษา (Research Ecosystem Building) ยุทธศาสตร์ที่ 3 : จัดระบบอุดมศึกษาใหม่ (Higher Education Transformation) เพื่อให้อุดมศึกษาสามารถยกระดับศักยภาพในการสร้างคน สร้างปัญญา ให้สังคมไทยพัฒนาได้อย่างยั่งยืน ภายใต้การกำหนดเป้าหมายหลัก 3 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมาย 1 : กำลังคนมีคุณภาพและปริมาณรองรับการพัฒนาประเทศ และการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลก เป้าหมาย 2 : งานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และเป้าหมาย 3 : สถาบันอุดมศึกษามีสมรรถนะตรงตามอัตลักษณ์/จุดแข็ง เพื่อให้เกิดคุณภาพในระบบอุดมศึกษา พร้อมทั้ง กำหนดผลลัพธ์และผลกระทบใน Milestone 3 ระยะ ได้แก่ Milestone I พ.ศ. 2564 Milestone II พ.ศ. 2565 และ Milestone III ในช่วงเวลา 5 ปี พ.ศ. 2566 – 2570 ซึ่งต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ต่อไป

ในปี พ.ศ. 2564 การอุดมศึกษาได้ขับเคลื่อนภารกิจต่าง ๆ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ผันผวนจากปัจจัยภายนอก ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการจัดการเรียนการสอน การวิจัยและพัฒนาของสถาบันอุดมศึกษา การผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติ รวมถึงขับเคลื่อนเครือข่ายและการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อเป้าหมายการพัฒนาของแผนร่วมกัน ของหน่วยงานกลางภายในกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

รายงานผลการดำเนินงานประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ความสำเร็จของกลไกเชิงนโยบาย มาตรฐาน และการบริหารจัดการ

ด้วยการผลักดันเครื่องมือที่เป็นกลไกนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง เป็นคานงัดภายใต้กลยุทธ์ของแผนด้านการอุดมศึกษา ให้เกิดผลสำเร็จในระยะแรก (milestone I) เพื่อส่งผลกระทบต่อกลยุทธ์อื่นในระยะต่อไป (milestone II – III) อย่างต่อเนื่อง

1) การขับเคลื่อนสถาบันอุดมศึกษาให้มีสมรรถนะตรงตามอัตลักษณ์/จุดแข็ง ด้วยการประกาศกฎกระทรวงการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2564 กำหนดให้จัดสถาบันอุดมศึกษาทั้งหมดหรือบางส่วนออกเป็นกลุ่ม ให้คำถึงถึงจุดมุ่งหมาย พันธกิจ ยุทธศาสตร์ ศักยภาพ และผลการดำเนินการที่ผ่านมาของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษายังเป็นส่วนประสานกลไกอื่น ๆ ในการปรับระบบอุดมศึกษาใหม่ อาทิ นำไปกำหนดคุณภาพมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนอิงกลุ่มสถาบัน การสนับสนุนงบประมาณแบบมุ่งเน้นสัมฤทธิ์โดยประเมินจากผลผลิตและผลลัพธ์ที่สถาบันจะส่งต่อไปประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้ ได้จัดสถาบันอุดมศึกษาเป็นกลุ่ม ดังต่อไปนี้

- (1) กลุ่มพัฒนาการวิจัยระดับแนวหน้าของโลก
- (2) กลุ่มพัฒนาเทคโนโลยีและส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม
- (3) กลุ่มพัฒนาชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนอื่น
- (4) กลุ่มพัฒนาปัญญาและคุณธรรมด้วยหลักศาสนา
- (5) กลุ่มผลิตและพัฒนาบุคลากรวิชาชีพและสาขาจำเพาะ
- (6) กลุ่มอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

2) กลไกการบริหารจัดการสำหรับปฏิรูประบบการจัดสรรงบประมาณที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีของสถาบันอุดมศึกษาให้สอดคล้องเป็นไปตามมาตรา 45(1) 45(2) และ 45(3) แห่งพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มุ่งเน้นการจัดสรรงบประมาณให้สนองด้านอุปสงค์เป็นหลัก (Demand Side Financing) เพื่อให้งบประมาณด้านการอุดมศึกษาถูกใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า และสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนด้านการอุดมศึกษาฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 คณะกรรมการการอุดมศึกษาและสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ได้เห็นชอบกรอบวงเงินงบประมาณด้านการอุดมศึกษา สำหรับนำมาใช้ในการพัฒนาความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาและการผลิตกำลังคนระดับสูงเฉพาะทางตามความต้องการของประเทศ ในวงเงินงบประมาณ 10,250 ล้านบาท ซึ่งคณะรัฐมนตรีอนุมัติกรอบวงเงินดังกล่าวเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2563 และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 คณะกรรมการทั้งสองชุดดังกล่าวเห็นชอบกรอบวงเงินงบประมาณด้านการอุดมศึกษา สำหรับผลิตบัณฑิตและกำลังคน ในรูปแบบหลักสูตร (Degree) และหลักสูตรระยะสั้น (Non Degree) เพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนอกวัยเรียนสามารถพัฒนาความรู้ในทักษะเดิม (Re Skills) การยกระดับทักษะเดิม (Up Skills) และการเพิ่มพูนทักษะใหม่ (New Skills) ที่ตอบโจทย์ความต้องการขับเคลื่อน BCG EEC และรองรับภาวะหลังสถานการณ์วิกฤติโควิด 19 รวมถึงโครงการพลิกโฉมระบบอุดมศึกษาของประเทศไทย (Reinventing University System) เป็นวงเงินงบประมาณ 8,800 ล้านบาท ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2564 ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณางบประมาณด้านการอุดมศึกษาประจำปีงบประมาณนั้น ๆ ทำหน้าที่พิจารณากลับกรอบงบประมาณรายจ่ายรวมถึงเสนอแนะการจัดทำแผนปฏิบัติการ แผนงาน โครงการ ค่าของงบประมาณของสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษาฯ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแล้ว แต่ยังไม่มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการขับเคลื่อน 45(3) ดังกล่าว

3) กลไกเชิงนโยบายการผลิตและพัฒนากำลังคนตามกรอบนโยบายของรัฐให้มีปริมาณและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งรัฐมนตรีว่ากระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (นายเอนก เหล่าธรรมทัศน์) ออกประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง ปรังญาการอุดมศึกษาไทยและระบบอุดมศึกษาใหม่ด้านการสร้างบัณฑิตและพัฒนากำลังคน ณ วันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 ตามที่คณะกรรมการการอุดมศึกษา ในการประชุมครั้งที่ 3/2564 เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2564 และครั้งที่ 4/2564 เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2564 กำหนด ดังนี้

“การอุดมศึกษาไทย มุ่งสร้างบัณฑิตและพัฒนากำลังคนในทุกช่วงวัย (Lifelong Learning) ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และสมรรถนะ (Competency) ที่จำเป็น และรองรับสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Disruption) ทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างดี รวมถึงเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) ของประเทศในระดับสากล และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน แต่ในขณะเดียวกันก็มีความรักและภูมิใจในสถาบัน วัฒนธรรม และประเพณีที่ดั่งามของชาติ ทั้งนี้ ให้การสร้างบัณฑิตและพัฒนากำลังคนต้องทำร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ภาครัฐภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และชุมชนอย่างใกล้ชิด”

4) กลไกด้านมาตรฐานอุดมศึกษาระดับและกำกับดูแลคุณภาพและมาตรฐานการจัดการเรียนการสอน ที่รองรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) โดยดำเนินการจัดทำประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์หรือ/และแนวทางในการส่งเสริมการจัดการศึกษาตลอดชีวิตระดับอุดมศึกษา กลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่ต้องการส่งเสริมการจัดการศึกษาตลอดชีวิต คือ กลุ่มวัยเกษียณ (Retirement age) ซึ่งจะมีการกำหนด Skill set/Knowledge set ที่จำเป็นสำหรับช่วงวัยดังกล่าว โดยส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาออกแบบและพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมสำหรับผู้เรียนนอกวัยเรียน (Non – Aged Group) และพัฒนาทักษะแรงงาน Re Skills, Up Skills & New Skills ผ่านกลไก Clearing House และ Credit bank

5) กลไกทางกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและส่งเสริมการดำเนินนโยบายและการบริหารงานทุกด้านในสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลประกอบด้วย

ร่าง ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง การติดตามและตรวจสอบการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. มีสาระหลักของร่างประกาศฯ เป็นการกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาต้องรายงานข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์หลักของสถาบันอุดมศึกษาการดำเนินงาน

ร่าง กฎกระทรวงข้อมูลการอุดมศึกษา พ.ศ. ได้มีการกำหนดหมวดว่าด้วยการให้สถาบันอุดมศึกษาเปิดเผยข้อมูลผลการดำเนินงาน

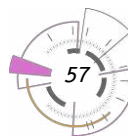
ร่าง กรอบและแนวทางการพัฒนาระบบข้อมูลการอุดมศึกษา ซึ่งกำหนดให้แผนการดำเนินงานในปีแรกจะต้องเชื่อมโยงข้อมูลกับสถาบันอุดมศึกษาให้ได้อย่างน้อย 60 แห่ง และตั้งเป้าว่าจะเชื่อมโยงข้อมูลกับสถาบันอุดมศึกษารัฐและเอกชนให้ได้ทั้งหมดภายในไม่เกิน 3 ปี ซึ่งการดำเนินงานมีความซับซ้อน คือ การจัดการให้สถาบันอุดมศึกษามีรูปแบบ (format) ของข้อมูล (data) ที่ใกล้เคียงกัน

ร่าง ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง แนวปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษารวมถึงการส่งเสริมธรรมาภิบาล สร้างหลักประกันความคุ้มครองให้เกิดความเป็นธรรม สร้างขวัญกำลังใจ และสร้างสำนึกรับผิดชอบให้แก่บุคลากรภายในสถาบันอุดมศึกษา นิสิตนักศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป

ร่าง ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง แนวปฏิบัติ ตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม หลักเสรีภาพทางวิชาการ หลักความเป็นอิสระ และหลักความเสมอภาค พ.ศ. เพื่อเป็นการกำหนดแนวปฏิบัติให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางหรือมาตรฐานกลางในการ บริหารงานและการดำเนินงานภายใน รวมทั้งในการกำหนด แก้ไข เพิ่มเติม และปรับปรุงข้อบังคับของ สถาบันอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องต่อไป

6) กลไกการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ผ่านหน่วยปฏิบัติการส่วนหน้าของกระทรวง การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว. ส่วนหน้า) ในการสนับสนุนการพัฒนาจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีคำสั่ง อว. ที่ 226/2563 ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2563 ทำหน้าที่ประสานการดำเนินงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อววน.) เพื่อขีดความสามารถผนวกกับศักยภาพจังหวัด โดยบูรณาการ องค์ความรู้ที่หลากหลายของสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานในสังกัด อว. เพื่อนำศักยภาพของจังหวัด ชุมชน และท้องถิ่นมาผสมผสานกับการวิจัย พัฒนาและนวัตกรรม ไปสู่การพัฒนากระบวนการผลิต สร้างมูลค่า ผลิตภัณฑ์ และเสริมศักยภาพการตลาด ส่งผลให้มีการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัด พร้อมทั้ง ทำหน้าที่ขับเคลื่อนและส่งเสริมแผนงาน/โครงการด้าน อววน. ในจังหวัด โดยเป็นหน่วยงานกลางในการ ประสานความร่วมมือจากหน่วยงานในสังกัด อว. และ เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีสร้างนวัตกรรมและพัฒนาด้าน อววน. ไปสู่ประเทศฐานนวัตกรรม (Innovation Nation)

7) กลไกแพลตฟอร์มกลาง (National Digital Learning Platform of Higher Education) ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ประกอบด้วยสถานการณ์โควิด-19 ทำให้เร่งยกระดับประสิทธิภาพแพลตฟอร์ม การเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด Thai MOOC ให้มีรายวิชาที่เปิดให้บริการมีหลากหลายกลุ่มความรู้ มากขึ้น ออกแบบการเรียนการสอนเน้นเนื้อหาที่กระชับและง่ายต่อการเรียนรู้ ฯ รองรับกลุ่มผู้เรียนที่ หลากหลาย โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤติโควิด ต้องการ เพิ่มศักยภาพในการทำงาน Up Skills Re Skills รวมถึงรองรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สามารถ อ่านเนื้อหาและเรียนรู้ได้อย่างไม่มีอุปสรรค ทั้งยังสามารถติดต่อสื่อสารปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน และผู้เรียนด้วยกัน เองผ่าน Discussion ได้ นอกจากนี้ยังพัฒนามาตรฐานให้เทียบเคียงกับนานาชาติ รวมถึงขยายเครือข่ายความ ร่วมมือในประเทศทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สำหรับเครือข่ายความร่วมมือต่างประเทศ อาทิ หน่วยงานผู้ ให้บริการรายวิชาออนไลน์ ได้แก่ National Institute of Lifelong Education และ KMOOC : Korea (สาธารณรัฐเกาหลี) สมาคม JMOOC (ประเทศญี่ปุ่น) National Open University of Taiwan และ Taiwan MOOC (ไต้หวัน) Xuetangx : Chinese (สาธารณรัฐประชาชนจีน)

ส่วนที่ 2 สถานการณ์ของ Milestone I พ.ศ. 2564

สถานการณ์บรรลุเป้าหมาย 1 : กำลังคนมีคุณภาพและปริมาณรองรับการพัฒนาประเทศและการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลก ในปี พ.ศ. 2563 World Economic Forum (WEF) ไม่มีการรายงานผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของแต่ละประเทศ หากพิจารณาข้อมูลปี พ.ศ. 2562 จากรายงาน The Global Competitiveness Report 2019 พบว่า ไทยได้รับการจัดอันดับที่ 40 จาก 141 ประเทศ โดยดัชนีชี้วัดในเสาที่ 6 : ทักษะ (Skills) ซึ่งประกอบด้วย ทักษะแรงงานในอนาคต (Skills of Future Workforce) ได้แก่ การสอนโดยยึดหลักการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking in teaching) ไทยอยู่ในอันดับที่ 89 สูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2561 ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 97 ใกล้เคียงกับค่าเป้าหมายในแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 - 2570 ที่ตั้งเป้าหมายให้ประเทศไทยอยู่ในอันดับไม่ต่ำกว่าที่ 87 ของโลก ในปี พ.ศ. 2564 และทักษะแรงงานปัจจุบัน (Skills of Current Workforce) ได้แก่ ทักษะที่จำเป็นของผู้จบการศึกษา (Skillset of Graduates) ไทยอยู่ในอันดับที่ 79 ลดลงจากปี พ.ศ. 2561 ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 66 มีค่าต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้อันดับไม่ต่ำกว่าที่ 70 ในปี พ.ศ. 2564 ค่อนข้างมาก และความง่ายในการค้นพบแรงงานที่มีทักษะ (Ease of Finding Skilled Employees) ไทยอยู่ในอันดับที่ 86 ของโลก และอันดับ 6 ของภูมิภาคอาเซียน มีค่าใกล้เคียงกับเป้าหมายปี พ.ศ. 2564 ในอันดับไม่ต่ำกว่าที่ 85 ของโลก

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศสถิติอุดมศึกษา ปี 2653 ที่ตอบโจทย์เป้าหมายยุทธศาสตร์พัฒนาศักยภาพคน (Capacity Building) พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำภายในระยะ 1 ปีหลังจบการศึกษามีจำนวนร้อยละ 67.75 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าค่าเป้าหมายปี พ.ศ. 2564 ที่ตั้งเป้าไว้ที่ร้อยละ 75 อยู่มาก สัดส่วนนักศึกษาธรรมศาสตร์เทคโนโลยีต่อสายอื่น เท่ากับ 66 : 34 ซึ่งใกล้เคียงกับเป้าหมายปี พ.ศ. 2564 ที่ตั้งเป้าไว้ที่ 67:33 สะท้อนอุดมศึกษาผลิตและพัฒนาากำลังคนสอดคล้องกับเป้าหมายและตอบโจทย์ประเทศทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ สัดส่วนของบุคลากรสายวิชาการจำแนกตามวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกเทียบกับระดับต่ำกว่าปริญญาเอก เท่ากับ 45 : 55 สะท้อนถึงการดำเนินการที่มีค่าใกล้เคียงกับค่าเป้าหมายตัวชี้วัดในปี พ.ศ. 2564 ที่กำหนดไว้ที่ 47 : 53

สถานการณ์บรรลุเป้าหมาย 2 : งานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ภาพรวมสถานภาพความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ในปี 2563 ประเมินจากการจัดอันดับของ International Institute for Management Development (IMD) และ World Economic Forum (WEF) พบว่าจากรายงาน IMD World Competitiveness Yearbook 2020 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ อยู่ในอันดับที่ 29 จาก 63 ประเทศทั่วโลก ลดลงจากอันดับที่ 25 ในปี 2562 ในขณะที่รายงาน Global Competitiveness Index 2020 โดย WEF นั้น ไม่มีการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในปี 2563 แต่ใช้การประเมินความพร้อมในการฟื้นตัวจากวิกฤตและการปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (Economic Transformation Readiness) และ WEF

จะกลับมาจัดอันดับอีกครั้งในปี 2564 ทั้งนี้ รายงาน Global Competitiveness Index 4.0 โดย WEF ในปี 2562 ประเทศไทยมีคะแนนดัชนีความสามารถทางการแข่งขัน อยู่ในอันดับที่ 40 จาก 141 ประเทศทั่วโลก ซึ่งลดลงจากอันดับที่ 38 ในปี 2561 นอกจากนี้ รายงาน Global Innovation Index 2020 โดย World Intellectual Property Organization (WIPO) ได้จัดอันดับความสามารถทางด้านนวัตกรรมของประเทศไทย อยู่ในอันดับที่ 44 จาก 131 ประเทศทั่วโลก ซึ่งลดลงจากอันดับที่ 43 ในปี 2562

ภาพรวมการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทยในปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 1.14 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนการลงทุนที่ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ เช่น เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และไต้หวัน เป็นต้น

ด้านการตีพิมพ์บทความวิจัย ในปี 2563 จากรายงาน Scimago Journal and Country Ranking ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับ อยู่ในอันดับที่ 44 จาก 240 ประเทศทั่วโลก โดยมีจำนวน Citations ในฐานข้อมูล Scopus จำนวน 18,882 Citations

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาการวิจัย และนวัตกรรมของประเทศเพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งส่งผลต่อเป้าหมาย การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

สถานการณ์บรรลุเป้าหมาย 3 : สถาบันอุดมศึกษามีสมรรถนะตรงตามอัตลักษณ์/จุดแข็ง เพื่อให้เกิดคุณภาพในระบบอุดมศึกษา จำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การประเมินของ ITA ร้อยละ 86 เป้าหมาย 60 แห่ง การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ (integrity and transparency assessment :ITA) โดย สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายก่อให้เกิดการ ปรับปรุงพัฒนาด้านคุณธรรมและความโปร่งใสของภาครัฐ โดยครอบคลุมถึงสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งใน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สถาบันอุดมศึกษามีผลการประเมินเฉลี่ยที่ 87.46 คะแนน เทียบเป็นระดับ A โดยมี คะแนนสูงสุดที่ 98.73 คะแนน และต่ำสุดที่ 66.95 คะแนน ซึ่งเมื่อพิจารณาการประเมินแยกรายด้าน ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ การใช้งบประมาณ การใช้อำนาจ การใช้ทรัพย์สิน การแก้ไขปัญหาการทุจริต คุณภาพ การดำเนินงาน ประสิทธิภาพการสื่อสาร การปรับปรุงการทำงาน การเปิดเผยข้อมูล และการป้องกันการทุจริต พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วงระหว่าง 80.32-93.41 คะแนน ซึ่งเทียบเป็นระดับ A-B อย่างไรก็ตาม เป้าหมาย การบริหารจัดการและธรรมาภิบาล (Management and Good Governances) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 กำหนดให้มีจำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่ผ่านการประเมินของ ITA ร้อยละ 86 จำนวน 60 แห่ง โดยเมื่อพิจารณานำผลการประเมินในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เปรียบเทียบเป้าหมายดังกล่าว พบว่ามีสถาบันอุดมศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 55 แห่ง และอีก 5 แห่งในลำดับถัดมามีผลคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 85.90-85.47 ซึ่งเห็นได้ว่ามีความใกล้เคียงกับการบรรลุเป้าหมายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

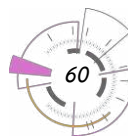
ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีความคล่องตัว ระดับ Digital Government Maturity Model (Gartner) (เฉพาะสถาบันอุดมศึกษา) เป้าหมาย ระดับ 2 รับผลกระทบโดยตรงจากกระแส Disruptive Technology ในสังคมปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไทย การเร่งพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายในประเทศ ปัญหาความความเหลื่อมล้ำ และวิกฤติโควิด 19 เป็นแรงผลักดันให้ภาครัฐเร่งปรับเปลี่ยนสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ซึ่งการให้บริการและจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วย Digital Learning Platform โดยส่งเสริมการพัฒนา Online Course, Digital Content, Digital Collections, Virtual Mobility เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะยกระดับการให้บริการดิจิทัลภาครัฐ ด้านการศึกษา แผนแม่บทฯ ประเด็น (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ ได้กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ.2565 ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีความคล่องตัว ระดับ Digital Government Maturity Model (Gartner) อยู่ในระดับ 2 และได้รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ว่าสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าเป้าหมายซึ่งเป็นเสี่ยง

การศึกษาระดับอุดมศึกษาตอบสนองความสามารถในการแข่งขัน (University Education by IMD) เป้าหมายลำดับที่ $\leq 42^{th}$ โดย The IMD World Competitiveness Center ได้จัดอันดับการศึกษา ระดับอุดมศึกษาตอบสนองความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ในปี 2563 อยู่ในลำดับที่ 38 โดยกำหนดเป้าหมายในปี 2564 ไว้ในอันดับที่ 42 หรืออันดับที่ดีกว่า ทั้งนี้ ผลการจัดอันดับฯ ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการ

สถาบันอุดมศึกษาติด University Ranking by Subjects ใน 200 อันดับแรกเพิ่มขึ้น เป้าหมาย 7 แห่ง จากการจัดอันดับ QS World University Rankings by Subject 2021 พบว่า มีเพียงมหาวิทยาลัยมหิดลที่อยู่ในลำดับที่ 142 (สาขาวิชา Life Science & Medicine) และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อยู่ในลำดับที่ 242 (สาขาวิชา Arts and Humanities) อันดับ 150 -200 (ในสาขาวิชา Business & Management Studies) อันดับ 244 (สาขาวิชา Engineering and Technology) อันดับ 244 (สาขาวิชา Natural Sciences) และอันดับ 202 (สาขาวิชา Social Sciences and Management)

สถาบันอุดมศึกษาติดอันดับ 200 อันดับแรกของ World Class University Ranking ไม่มีการกำหนดเป้าหมายในปี 2564 แต่อย่างไรก็ตามพบว่า The Times Higher Education World University Rankings รายงานว่าประเทศไทยมีสถาบันอุดมศึกษาที่ติดอันดับ World University Rankings 2021 ในอันดับสูงสุด 600 – 801

กองทุนเพื่อพัฒนาการอุดมศึกษา เป้าหมาย 1 กองทุน การสร้างกลไกกองทุนเพื่อพัฒนาการอุดมศึกษาเพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงินในระบบอุดมศึกษา ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการจัดตั้ง ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบอย่างเป็นทางการจากกระทรวงการคลัง และคณะรัฐมนตรีต่อไป

ส่วนที่ 3 ช่องว่างและความท้าทายใน Milestone II - III

การพัฒนากำลังคนทั้งในระบบการศึกษาและผู้ที่อยู่ในตลาดแรงงานหรืออยู่ในกลุ่มนอกรั้วเรียน (Non Aged Group) ให้เป็นกำลังคนที่มีคุณลักษณะสำคัญ คือ สมรรถนะเชิงวิชาการ สมรรถนะการประกอบอาชีพที่มีทักษะการปฏิบัติงานรองรับงานในปัจจุบันและอนาคต และสมรรถนะการเป็นพลโลกรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การยกระดับคุณภาพศักยภาพอาจารย์และบุคลากรอุดมศึกษาให้สูงขึ้น มีผลงานวิชาการและชุมชนวิชาการเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ รวมถึงผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรค COVID -19 ในปีที่ผ่านมา ซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนเสี่ยงต่อการหลุดออกจากระบบการศึกษา ทักษะของผู้จบการศึกษาลดลง และขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะความรู้ที่จำเป็น ดังนั้น อุดมศึกษาต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับสถานการณ์และความท้าทายใหม่ดังกล่าวข้างต้น

การส่งเสริมระบบนิเวศวิจัยอุดมศึกษา พบว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีความต้องการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาซึ่งเป็นหนึ่งในกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ที่สามารถสร้างและพัฒนาบุคลากรที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 สร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม และประเทศ จึงจำเป็นต้องมีระบบนิเวศที่มีศักยภาพสามารถรองรับความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยให้สูงขึ้น

การจัดระบบอุดมศึกษาใหม่ การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ (integrity and transparency assessment :ITA) โดย สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายก่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาด้านคุณธรรมและความโปร่งใสของภาครัฐครอบคลุมถึงสถาบันอุดมศึกษาด้วย การปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ซึ่งการให้บริการและจัดการเรียนการสอนการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วย Digital Learning Platform โดยส่งเสริมการพัฒนา Online Course, Digital Content, Digital Collections, Virtual Mobility เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะยกระดับการให้บริการดิจิทัลภาครัฐด้านการศึกษา รวมถึงการจัดอันดับความสามารถของสถาบันอุดมศึกษาในระดับนานาชาติ และอันดับการศึกษาระดับอุดมศึกษาตอบสนองความสามารถในการแข่งขัน (University Education by IMD) เป็นเป้าหมายให้สถาบันอุดมศึกษาเร่งพัฒนาศักยภาพสู่ความเป็นเลิศ

1.5 บทบาทของการอุดมศึกษาในบริบทปัจจุบัน

ตามพระราชบัญญัติ การอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 26 กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้ 1) การจัดการศึกษา 2) การวิจัยและการสร้างนวัตกรรม 3) การบริการวิชาการแก่สังคม 4) การทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม และ 5) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่กฎหมายกำหนด

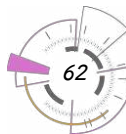
จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและปัจจัยทั้งภายในและภายนอกระบบอุดมศึกษา เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลง การวิเคราะห์นโยบายและแผนระดับประเทศสำหรับถ่ายทอดทิศทางการพัฒนาได้อย่างชัดเจน รวมถึงการวิเคราะห์สถิติเพื่อให้ทราบถึงศักยภาพปัจจุบัน สาระสำคัญทั้งหมดนี้จะนำมาสรุปเป็นบทบาทของการอุดมศึกษาในบริบทปัจจุบัน (SWOT Analysis) ได้ดังนี้

จุดแข็ง Strengths

- สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันหลักทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงในการสร้างสรรค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม อีกทั้งเป็นแหล่งผลิตและพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อยกระดับคุณภาพสังคมไทย
- สถาบันอุดมศึกษามีความเป็นอิสระและแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ที่หลากหลาย เปิดกว้างทางโอกาสต่อการเข้าถึงทางการศึกษา และเพียงพอต่อการรองรับประชากรเข้าสู่ระบบ
- อุดมศึกษาบูรณาการทำงานกับหลายภาคส่วนจนเกิดเป็นภาคีเครือข่าย (Consortium) ที่เข้มแข็งทั้งในระดับนานาชาติ ระดับประเทศ และระดับชุมชนเชิงพื้นที่
- สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งการผลิตและรวมนักวิจัย ผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ โดยการนำงานวิจัยไปถ่ายทอดเพื่อใช้ประโยชน์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น
- อุดมศึกษาไทยมีความเป็นสากลในการจัดการเรียนการสอน เช่น การเรียนการสอนหลักสูตรนานาชาติ การร่วมทุนหรือร่วมมือของสถาบันต่างชาติกับสถาบันอุดมศึกษาหรือภาคเอกชนของประเทศ

จุดอ่อน Weaknesses

- สถาบันอุดมศึกษายึดติดกับการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งทางกลไกงบประมาณและการบริหารจัดการแบบภาครัฐ ส่งผลให้การพัฒนาประสิทธิภาพเชิงบริหารมีลักษณะอ่อนแอปรับตัวล่าช้า
- สถาบันอุดมศึกษาต้องเผชิญปัญหาธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการตนเอง ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งระบบ ตั้งแต่การเปิดสอนหลายหลักสูตรเพื่อเพิ่มรายได้ ขาดการพัฒนาจุดเด่นอันเป็นอัตลักษณ์ของสถาบัน
- นักวิจัยและผลงานทางวิชาการยังกระจุกตัว อีกทั้งปัญหาความสมดุลระหว่างภาระงานวิจัยกับภาระงานสอนของอาจารย์
- คุณภาพของระบบเทคโนโลยีและการวิเคราะห์ต่ำ เช่น ขาดระบบประเมินผลการดำเนินงานเชิงคุณภาพ ขาดระบบวางแผนการผลิตกำลังคนทั้งในและนอกระบบอุดมศึกษา ขาดระบบการประเมินผลด้านการวิจัยในภาพรวมของประเทศ ขาดดัชนีวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิตบัณฑิตและความสูญเปล่า

ทางการศึกษา ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศยังขาดคุณภาพที่ดีที่ถูกต้องและทันสมัยเป็นปัจจุบัน ตลอดจนการจัดการเชิงระบบที่รองรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ

โอกาส Opportunities

- วิทยาการอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัลและโลกาภิวัตน์ (Globalization) จะเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดโอกาสต่อการปรับเปลี่ยนและพลิกโฉมอุดมศึกษา (Reinventing University)
- คนรุ่นใหม่ (Generation Zoomer and Alpha) มีความต้องการพัฒนาความรู้และทักษะใหม่อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เกิดแรงจูงใจให้อุดมศึกษาพยายามแสวงหาวิธีการตอบสนองความต้องการที่หลากหลาย
- อุดมศึกษามีกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้นส่งผลต่อการปรับรูปแบบการจัดการศึกษาต้องเปลี่ยนแปลงไปเป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิตที่ครอบคลุมถึงวัยผู้สูงอายุ และวัยแรงงาน
- นโยบายของรัฐเห็นความสำคัญกับการผลิตกำลังคนในระดับอุดมศึกษาและงานวิจัยคุณภาพสูงเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ

อุปสรรค Threats

- การสนับสนุนงบประมาณจากรัฐจะมีเงื่อนไขและข้อจำกัดมากยิ่งขึ้น ทำให้อุดมศึกษาต้องพึ่งพาตนเองสูงขึ้น อาจนำไปสู่อุดมศึกษาเชิงพาณิชย์และการจัดการศึกษาที่ต่ำกว่ามาตรฐาน
- กระแสการแข่งขันทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งการเคลื่อนย้ายกำลังคนอุดมศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ องค์ความรู้ เทคโนโลยี ตลอดจนความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้น่ากลับมาพัฒนาประเทศเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วน แต่อุดมศึกษา还不能ปรับตัวใหม่ให้ตอบสนองได้อย่างทันทั่วที่ ต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในเวทีวิชาการระดับนานาชาติ
- การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศที่หดตัวลง ทำให้ประชากรวัยอุดมศึกษา (18 – 22 ปี) ลดลง ส่งผลกระทบต่อจำนวนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งต้องเร่งปรับตัวให้รองรับภาวะความเสี่ยงทางการเงิน
- การพลิกผันของกระแสสังคมจากสถานการณ์โควิด 19 ส่งผลให้เกิดการชะลอตัวจนถึงถดถอยของกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทานในสังคมไทย รวมถึงกิจกรรมที่สัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งทำให้อุดมศึกษาเกิดข้อจำกัดในหลายด้าน อาทิ การเคลื่อนย้ายกำลังคนและการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ จำนวนผู้ว่างงานที่สูงขึ้น การนำทรัพยากรที่มีจำกัดทุ่มเทแก้ไขปัญหาเร่งด่วนส่งผลต่อการพัฒนาในระยะยาว เป็นต้น
- การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลง และมีความต้องการน้ำและพลังงานมากขึ้น หลายประเทศทั่วโลกได้ดำเนินการผสมผสานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควบคู่ไปกับรอยเท้าทางนิเวศ (Ecological Footprint)

บทบาทของการอุดมศึกษา

อุดมศึกษาเป็นฐานการพัฒนากำลังคน และองค์ความรู้แบบก้าวกระโดดและยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

- สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันหลักทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง
- สถาบันอุดมศึกษามีความเป็นอิสระและแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ที่หลากหลาย เปิดกว้าง และเพียงพอต่อการเข้าถึงทางการศึกษา
- อุดมศึกษาบูรณาการทำงานกับหลายภาคส่วนที่เข้มแข็ง
- สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งการผลิตนักวิจัยและผลงานวิจัย ผลงานทางวิชาการ
- อุดมศึกษาไทยมีความเป็นสากลในการจัดการเรียนการสอน

- วิวัฒนาการอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัลและโลกาภิวัตน์ (Globalization) จะเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดโอกาสต่อการปรับเปลี่ยนและพลิกโฉม อุดมศึกษา (Reinventing University)
- อุดมศึกษาพยายามแสวงหาวิธีการตอบสนองความต้องการที่หลากหลาย สำหรับคนรุ่นใหม่ (Gen-Zoomer and Alpha)
- อุดมศึกษามีกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้น
- นโยบายของรัฐเห็นความสำคัญกับการผลิตกำลังคนในระดับอุดมศึกษา และงานวิจัยคุณภาพสูงเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ

- สถาบันอุดมศึกษายึดติดกับการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งทางกลไกงบประมาณ และการบริหารจัดการแบบภาครัฐ
- สถาบันอุดมศึกษาต้องเผชิญปัญหาธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการตนเอง
- นักวิจัยและผลงานทางวิชาการยังกระจุกตัว อีกทั้งปัญหาความสมดุลระหว่างภาระงานวิจัยกับภาระงานสอนของอาจารย์
- คุณภาพของระบบเทคโนโลยีและการวิเคราะห์ต่ำ
- งบประมาณจากรัฐจะมีเงื่อนไขและข้อจำกัดมากยิ่งขึ้น
- กระแสการแข่งขันทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษา มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น
- การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศที่หดตัวลง ส่งผลกระทบต่อจำนวนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งต้องเร่งปรับตัวให้รองรับภาวะความเสี่ยงทางการเงิน
- จากสถานการณ์โควิด 19 ส่งผลให้เกิดการชะลอตัวจนถึงถดถอยของกิจกรรม ซึ่งทำให้อุดมศึกษาเกิดข้อจำกัดในหลายด้าน
- การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลง มีความต้องการน้ำ และพลังงานมากขึ้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควบคู่ไปกับรอยเท้าทางนิเวศ (Ecological Footprint)

ส่วนที่ 2 : ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา

2.1 วิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ของแผน

จากการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลกในมิติต่าง ๆ ทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร และสังคม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ สภาพเศรษฐกิจในยุคการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ที่สร้างความท้าทายให้กับตลาดแรงงาน และส่งผลกระทบโดยตรงกับกำลังคนของประเทศ การจัดการกับสภาพภูมิอากาศ และความเชื่อมโยงของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนทิศทางการเมือง ปัจจัยข้างต้นนี้ส่งผลต่อสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ประกอบกับแผนและนโยบายของรัฐบาลที่วางทิศทางการพัฒนาของประเทศ เป็น “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ” โดยอาศัยศักยภาพของการอุดมศึกษาตามพันธกิจทั้ง 4 ประการ คือ การจัดการศึกษา การวิจัยและการสร้างนวัตกรรม การบริการวิชาการแก่สังคม และการทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อไปนำสู่การผลิตบัณฑิตและพัฒนากำลังคนให้มีทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่พอเพียง การวิจัยเพื่อสร้างสรรค์องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อตอบโจทยความท้าทาย ปัญหาที่สำคัญ และการพัฒนาของประเทศ ผลผลิตที่เกิดจากการอุดมศึกษาดังกล่าว จำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบอุดมศึกษาใหม่ โดยการปรับระบบการขับเคลื่อนทั้งระบบ อันได้แก่ ยุทธศาสตร์และกลไกการผลิตบัณฑิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพตอบสนองกับความต้องการของตลาดแรงงาน สมรรถนะและศักยภาพของบุคลากรในระบบอุดมศึกษา ความมั่นคงทางการเงิน ความพร้อมของเทคโนโลยีดิจิทัล ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ ตลอดจนภาคีเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และสังคม จึงนำไปสู่การจัดทำแผนด้านการอุดมศึกษาที่มีเป้าหมายหลัก เพื่อเป็นกรอบแนวทางดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา ในการเป็นรากฐานที่สำคัญของการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และนำประเทศไปสู่การหลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลาง (Escaping the Middle – Income Trap)

วิสัยทัศน์

“อุดมศึกษาสร้างคน สร้างปัญญา เพื่อพัฒนาสังคมไทยอย่างยั่งยืน”

พันธกิจของแผน

- ยกระดับคุณภาพการอุดมศึกษาให้เทียบเคียงกับประเทศพัฒนาแล้ว สร้างปัญญาให้สังคมไทยและสังคมโลก ยกระดับศักยภาพทุนมนุษย์ให้เป็นปัจจัยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ยกระดับความเป็นนานาชาติ (Internationalization) ยกระดับศักยภาพวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมให้เป็นแรงขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ และการเปลี่ยนแปลงตามยุคโลกาภิวัตน์
- ถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมอย่างกว้างขวางและครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาคการเกษตร อุตสาหกรรมและบริการให้สามารถนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม มาใช้เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- ขยายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาครอบคลุมประชากรวัยเรียน กลุ่มผู้ด้อยโอกาส วัยแรงงานและผู้สูงอายุให้เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะและสมรรถนะตามความต้องการของตลาดแรงงาน การสร้างงานและการเป็นผู้ประกอบการ ในท้องถิ่นหรือภูมิภาคของตนเอง
- ยกระดับระบบอุดมศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่สอดคล้องกับความเป็นอิสระในการบริหารจัดการตนเองของสถาบันอุดมศึกษา สามารถพัฒนาระบบบริหารแบบมีอาชีพ ด้วยกำหนดจุดเน้นเพื่อการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาที่หลากหลาย (Reinventing University) ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ

ระดับความสัมพันธ์แผน

อ้างอิงจาก: เอกสารประกอบการบรรยายของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาพที่ 26 แสดงความสัมพันธ์ของแผน

2.2 แผนผังยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการอุดมศึกษา

วิสัยทัศน์ “อุดมศึกษาสร้างคน สร้างปัญญา เพื่อพัฒนาสังคมไทยอย่างยั่งยืน”

บทบาท : อุดมศึกษาเป็นฐานการพัฒนากำลังคน และองค์ความรู้แบบก้าวกระโดดและยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาศักยภาพคน (Capacity Building)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมระบบนิเวศวิจัยอุดมศึกษา (Research Ecosystem Building)	ยุทธศาสตร์ที่ 3 จัดระบบอุดมศึกษาใหม่ (Higher Education Transformation)
เป้าหมาย: - การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต (Lifelong Learning) อย่างมีคุณภาพ มาตรฐาน และยืดหยุ่นเหมาะสมกับกำลังคนทุกกลุ่มวัย (Enhancing Curriculums for Desired Learning Outcomes) - บัณฑิต/กำลังคนได้รับการพัฒนาและยกระดับทักษะ (Re Skills Up Skills and New Skills) เพื่อการทำงาน และการดำรงชีวิต (Soft & Hard Skills & Transversal Skills) ให้มีคุณภาพและปริมาณรองรับการพัฒนาประเทศ ตามการเปลี่ยนแปลง ของกระแสโลก - บัณฑิต/กำลังคนมีความตระหนักรู้ ปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตที่เป็นมิตร เป็นสิ่งแวดล้อม รองรับและสอดคล้องเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน - การสร้างเสริมบุคลากรให้มีศักยภาพสูงและความเชี่ยวชาญ เฉพาะศาสตร์ (Enhancement of Brainpower & Concentration of Talents)	เป้าหมาย: - การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมถ่ายทอด และประยุกต์ใช้ (Research Innovation and Technology Transfer) เพื่อความยั่งยืนในมิติทางเศรษฐกิจ สังคมและ สิ่งแวดล้อม - ทรัพยากรด้านการวิจัยและพัฒนาในระบบอุดมศึกษา มีประสิทธิภาพสามารถสร้างขีดความสามารถทั้งทางวิชาการและการนำใช้งานจริง - นิเวศสถาบันอุดมศึกษาเอื้อต่อการเพิ่มพูนทักษะผู้ประกอบการ และพัฒนาศักยภาพทางธุรกิจ Corporate University, Start-up, Spin-off, Incubator และ Accelerator) รวมถึงระบบทรัพย์สินทางปัญญา และถ่ายทอดเทคโนโลยีมีประสิทธิภาพส่งต่อผลงานสู่สังคมและ เศรษฐกิจ (Research Administration and Support Office)	เป้าหมาย: - ระบบอุดมศึกษามีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ทรัพยากรที่สร้างผลสัมฤทธิ์และคุ้มค่าต่อการลงทุน ในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Performance - Based) โดยยึดหลักธรรมาภิบาล - สถาบันอุดมศึกษามีความเป็นเลิศตามอัตลักษณ์/จุดแข็ง เพื่อให้เกิดคุณภาพในระบบอุดมศึกษา และสะท้อนผลลัพธ์ (Outcome - based) สอดคล้องกับความต้องการของ ชุมชน/พื้นที่/ประเทศ - สถาบันอุดมศึกษาเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและตอบสนองต่อโลก ในศตวรรษที่ 21

ตัวชี้วัดระดับผลกระทบ ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI)

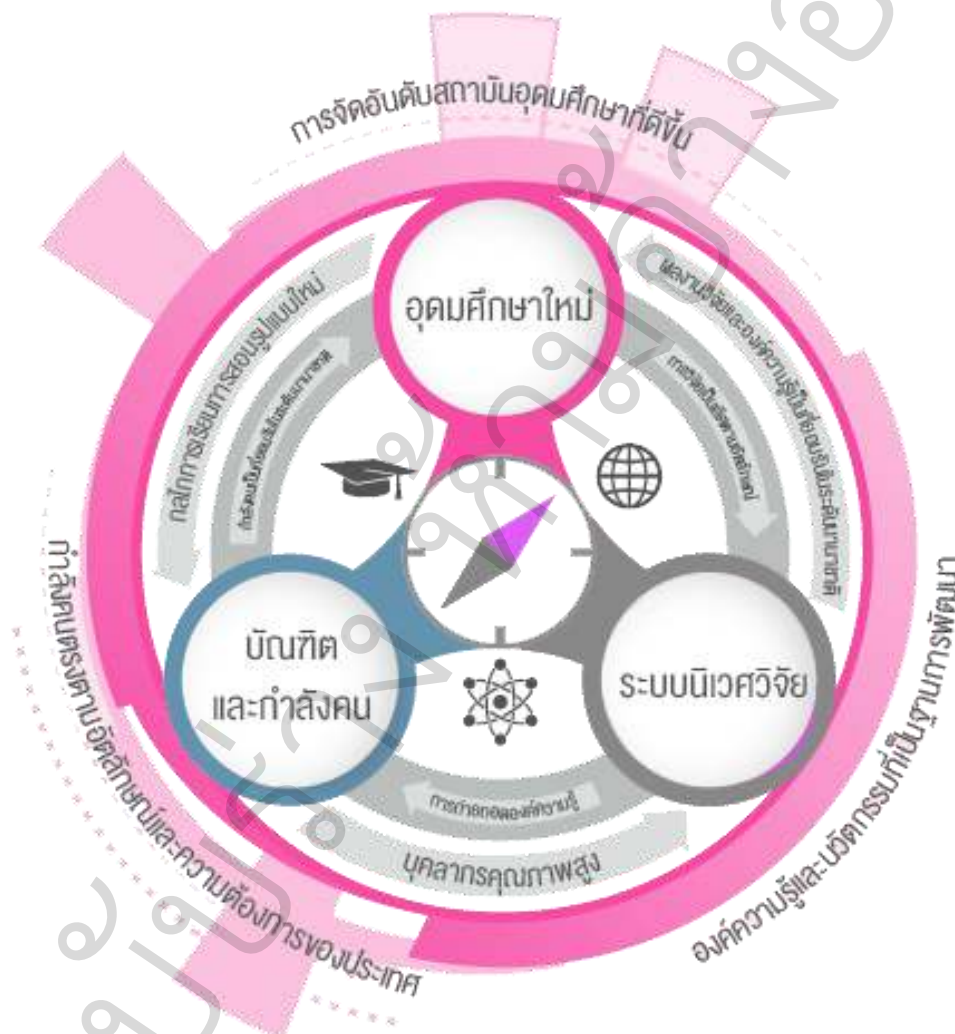
ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด
1. การเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาดีขึ้น (Tertiary enrolment by GII) (≤ 46th) 2. สถาบันอุดมศึกษาที่มีผู้มีการเข้ารับการศึกษามีการจัดเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือทางการศึกษา (Build and upgrade education facilities that are child, disability and gender sensitive and provide safe, non-violent, inclusive and effective learning environments for all by SDG4.a) (ร้อยละ 100) 3. การคิดอย่างมีวิจารณญาณดีขึ้น (Critical thinking in teaching by WEF) (≤ 70th) 4. ความง่ายในการค้นพบแรงงานที่มีทักษะดีขึ้น (Ease of finding skilled employees by WEF) (≤ 70th) 5. ทักษะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาดีขึ้น (Skillset of University Graduates by WEF) (≤ 31th) 6. ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษดีขึ้น (English Proficiency by IMD) (≤ 30th) 7. การมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาภายในระยะ 1 ปี หลังจากการจบการศึกษา โดยสารสนเทศ (ร้อยละ 85) 8. นักศึกษารวมสายวิทยาศาสตร์สูงขึ้น เมื่อเทียบกับสายสังคมศาสตร์ โดยสารสนเทศ (35:65) 9. บุคลากรสายวิชาการระดับปริญญาเอกสูงขึ้น เมื่อเทียบกับต่ำกว่าปริญญาเอก โดยสารสนเทศ (ป.เอก:ต่ำกว่า ป.เอก) (50:50) 10. ตำแหน่งทางวิชาการระดับ ศ. รศ. ผศ. สูงขึ้น เมื่อเทียบกับ อ. โดยสารสนเทศ (40:60)	1. การลงทุนการวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ (Scientific) เมื่อเทียบกับ GDP ดีขึ้น (Scientific concentration R&D Productivity by publication by IMD) (≤ 25th) 2. งบประมาณด้านการวิจัยต่อ GDP เพิ่มขึ้น (GERD) (ร้อยละ 2) 3. การยื่นขอจดสิทธิบัตรที่มีการร่วมประดิษฐ์ คิดค้นระหว่างประเทศดีขึ้น (International co – invention (applications/million pop by WEF)) (≤ 61th) 4. การยื่นขอจดสิทธิบัตรดีขึ้น (Patent application (applications/million pop by WEF) (≤ 66th) 5. การเป็นที่รู้จักและยอมรับของสถาบันวิจัย หน่วยวิจัย (Research institutions prominence by WEF) (≤ 39th) 6. จำนวนบุคลากรด้านวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้น ต่อประชากร 10,000 คน (30 คน) 7. ผลงานตีพิมพ์ในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้นจากฐานข้อมูล Scopus (ร้อยละ 22) 8. ธุรกิจฐานนวัตกรรม (IDEs) ที่มีรายได้เพิ่มขึ้น 1,000 ล้านบาท/ปี โดย สกสว. ($\geq 1,000$ ราย) 9. วิสาหกิจชุมชน SMEs และเกษตรกร เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี โดย สกสว.	1. จำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การประเมินของ ITA อย่างน้อยร้อยละ 86 (83 แห่ง) 2. การศึกษาระดับอุดมศึกษาตอบสนองความสามารถในการแข่งขัน (University Education by IMD) (≤ 35th) 3. สถาบันอุดมศึกษาติด University Ranking by Subjects ใน 200 อันดับแรกเพิ่มขึ้น (12 แห่ง) 4. สถาบันอุดมศึกษาติดอันดับ 200 อันดับแรกของ World Class University Ranking (2 แห่ง) 5. ระบบฐานข้อมูล (Big Data) ที่เชื่อมโยง อววน. 1 ระบบ 6. สถาบันอุดมศึกษาเข้ากระบวนการ Reinventing university system (25 แห่ง)

<u>แนวทางที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต (Lifelong Learning)</u> กลยุทธ์ 1 บูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อก้าวสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน กลยุทธ์ 2 สร้างโอกาสการเข้าถึงอุดมศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง กลยุทธ์ 3 จัดการศึกษารองรับผู้สูงอายุ กลยุทธ์ 4 เชื่อมโยง และสร้างความเข้มแข็งให้กับการศึกษาระดับอื่น กลยุทธ์ 5 สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มในสถาบันอุดมศึกษา <u>แนวทางที่ 2 ยกระดับคุณภาพการศึกษาและสมรรถนะของกำลังคน (Quality & Manpower Competencies Enhancement)</u> กลยุทธ์ 6 ปรับระบบการกำกับคุณภาพ และมาตรฐานหลักสูตรอุดมศึกษา กลยุทธ์ 7 วางแผนการผลิตบัณฑิตและพัฒนากำลังคนทั้งด้านคุณภาพและปริมาณเพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศ กลยุทธ์ 8 ส่งเสริมการจัดสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน กลยุทธ์ 9 ปรับระบบการศึกษารองรับผู้เรียนนอกวัยเรียน กลยุทธ์ 10 เสริมสร้างการเป็นพลเมืองให้แก่ผู้เรียน กลยุทธ์ที่ 11 เสริมสร้างความเข้มแข็งความเชี่ยวชาญทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ รวมถึงศาสตร์โลกตะวันออก <u>แนวทางที่ 3 การสร้างเสริมบุคลากรคุณภาพสูง (Enhancement of Brainpower & Concentration of Talents)</u> กลยุทธ์ 12 ยกระดับคุณวุฒิ และตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ กลยุทธ์ 13 สนับสนุนกรอบการบริหารงานบุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา กลยุทธ์ 14 ยกระดับชุมชนวิชาการให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ	<u>แนวทางที่ 1 การวิจัย นวัตกรรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยี (Research Innovation and Technology Transfer)</u> กลยุทธ์ 1 ผลักดันการวิจัยตามอัตลักษณ์และศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อการค้นพบองค์ความรู้และการผลิตเทคโนโลยีแห่งอนาคต กลยุทธ์ 2 ยกระดับหน่วยวิจัย และสร้างความร่วมมือการวิจัยเพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้เกิดการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม กลยุทธ์ 3 ระดมทรัพยากรและความเชี่ยวชาญต่างประเทศ กลยุทธ์ 4 จัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อการวิจัย และการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม กลยุทธ์ 5 พัฒนาทักษะและความสามารถบัณฑิตและนักวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา (Postgraduate Research) หรือระดับหลังปริญญาเอก (Postdoctoral Research) กลยุทธ์ 6 ลดข้อจำกัดและอุปสรรคอันมีผลต่อการผลิตงานวิจัย กลยุทธ์ที่ 7 ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการด้านวิชาการวิจัยและนวัตกรรมและการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยในระบบอุดมศึกษา <u>แนวทางที่ 2 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือปัจจัยเอื้อ ภายในสถาบันอุดมศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการ นวัตกรรม</u> กลยุทธ์ 8 พัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ(Entrepreneurship Education) กลยุทธ์ 9 จัดสรรผลประโยชน์จากงานวิจัยและทรัพย์สินทางปัญญา (Benefits Sharing)	<u>แนวทางที่ 1 การบริหารจัดการและธรรมาภิบาล (Management and Good Governances)</u> กลยุทธ์ 1 ศึกษาวิจัยระบบธรรมาภิบาลและวางแนวทางเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา กลยุทธ์ 2 เปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลในระบบอุดมศึกษา กลยุทธ์ 3 การประเมินสถาบันอุดมศึกษาเชิงธรรมาภิบาล <u>แนวทางที่ 2 การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาตามอัตลักษณ์ที่หลากหลาย (Reinventing University)</u> กลยุทธ์ 4 กำหนดจุดเน้นเพื่อการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาที่หลากหลายให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศและการจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษา ระดับโลก (World University Ranking) กลยุทธ์ 5 พัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ (International Hub for Higher Education) <u>แนวทางที่ 3 ความมั่นคงทางการเงินในระบบอุดมศึกษา (Financial Security)</u> กลยุทธ์ 6 ปฏิรูประบบการเงิน เพื่อการอุดมศึกษา <u>แนวทางที่ 4 อุดมศึกษาดิจิทัล (Digital Higher Education)</u> กลยุทธ์ 7 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล และระบบฐานข้อมูล (Big Data) เพื่อการอุดมศึกษาและวิจัย
---	---	--

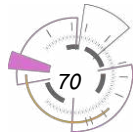
2.3 ยุทธศาสตร์และแนวทาง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ขับเคลื่อนการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ ประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ บัณฑิตและกำลังคน ระบบนิเวศวิจัย และอุดมศึกษาใหม่

ประเด็นยุทธศาสตร์

ภาพที่ 27 ความสัมพันธ์ของประเด็นยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการอุดมศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ขับเคลื่อนการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาศักยภาพคน (Capacity Building)

การพัฒนาศักยภาพคน การอุดมศึกษาให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning for All) (SDGs) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Development) ควบคู่กับการสร้างความตระหนักรู้เรื่องผลกระทบของกิจกรรมมนุษย์ที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Ecological Footprint) โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างไม่มีขีดจำกัด เพื่อให้มีองค์ความรู้และทักษะพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงสู่อนาคต (Transversal Skills) พร้อมยกระดับคุณภาพการศึกษา สมรรถนะของกำลังคน ผ่านการวางแผนและปรับระบบคุณภาพ มาตรฐาน การอุดมศึกษาให้มีความยืดหยุ่นและหลากหลายสอดคล้องกับประเภทหรือกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา ตลอดจนเสริมสร้างบุคลากรคุณภาพสูงของสถาบันอุดมศึกษา และผลักดันให้เกิดการยกระดับชุมชนวิชาการของไทย (Academic Community) ให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

แนวทางขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ

แนวทางที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต (Lifelong Learning)

กลยุทธ์ที่ 1 บูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อก้าวสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน (Integrating Human Development and Environmental Sustainability for transition to circular economy)

รัฐมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย รูปแบบ/วิธีการ และแรงจูงใจให้สถาบันอุดมศึกษา ออกแบบ/พัฒนาหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนที่นำไปสู่การพัฒนาวิสัยทัศน์ ทักษะ และวิถีคิดของผู้เรียน ในการตระหนักรู้ถึงผลกระทบของกิจกรรมมนุษย์ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความสำคัญของเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทในการวิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ พร้อมถ่ายทอดเทคโนโลยี และนวัตกรรมให้แก่ทุกภาคส่วน (เช่น ภาคประชาชน สถานประกอบการ และภาคอุตสาหกรรม) เพื่อสร้างความสมดุลการพัฒนาประเทศในมิติสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม และรักษาไว้ซึ่งเสถียรภาพของโลก เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด และการลดการเกิดของเสียให้มากที่สุด กล่าวคือ คงรักษาทรัพยากร ผลิตภัณฑ์และวัสดุไว้ในระบบเศรษฐกิจให้นานที่สุด ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนภายหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development)

กลยุทธ์ 2 สร้างโอกาสการเข้าถึงอุดมศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (Access & Equity in Higher Education)

รัฐกำหนดเส้นทางการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น (Flexible Learning Pathways: FLPs) (UNESCO) เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลาย และต้องจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับประชาชนทุกคนให้สามารถเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน (SDGs) และสถาบันอุดมศึกษาจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกคนอย่างมีคุณภาพและเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ รวมถึงสนับสนุนผู้เรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้สามารถศึกษาได้จนสำเร็จปริญญาตรี ทั้งนี้รัฐควรจัดเงินอุดหนุนการดำเนินงานทั้งในส่วนของสถาบันอุดมศึกษาและผู้เรียน เช่น ทุนการศึกษา ทุนให้กู้ยืม หรือการสนับสนุนให้ทำงานระหว่างเรียน

กลยุทธ์ 3 จัดการศึกษารองรับผู้สูงอายุ (Education For The Elderly)

สถาบันอุดมศึกษาออกแบบ/พัฒนาหลักสูตร และจัดการศึกษารองรับผู้สูงอายุ (Elder) เพื่อการพัฒนางานองค์ความรู้และเพิ่มพูนทักษะ การพัฒนาทางวิชาชีพ (Professional Development) และการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizenship) (UNESCO) เพื่อให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสู่อนาคต (Transversal Skills) และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมีคุณภาพ

กลยุทธ์ 4 เชื่อมโยง และสร้างความเข้มแข็งให้กับศึกษาระดับอื่น (Strengthening technical/Vocational Education)

สถาบันอุดมศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพทางการศึกษาให้แก่ระดับขั้นพื้นฐาน และระดับอาชีวศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ สามารถไปปฏิบัติงานในภาคการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการนำองค์ความรู้ และบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาไปสนับสนุนตามความเชี่ยวชาญ เช่น อุดมศึกษาพี่เลี้ยง การอบรมอาชีวะชั้นสูง และการผลิตและพัฒนาศักยภาพครูในระบบ

กลยุทธ์ 5 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มในสถาบันอุดมศึกษา (Campus Life & Universal Design)

สถาบันอุดมศึกษาจัดให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนการสอน และการดำเนินชีวิตของผู้เรียนที่ไม่ควรอยู่ในอาคารเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมีชีวิตอยู่นอกอาคาร มีสังคม มีการกีฬา มีกิจกรรม มีสถานที่พักผ่อนสำหรับผู้เรียนที่เพียงพอ ซึ่งการออกแบบสถาปัตยกรรมในสถาบันอุดมศึกษาควรเป็นการออกแบบเพื่อคนทุกกลุ่ม (Universal Design) โดยเป็นการออกแบบที่คำนึงถึงการเข้าถึงการใช้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกัน ตั้งแต่ผู้ที่ไม่มีความต้องการพิเศษ จนถึงผู้ที่มีความต้องการพิเศษ (Special Needs) เช่น ผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย และผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นต้น ให้ได้รับการศึกษาปราศจากอุปสรรค และการดำเนินชีวิตในสถาบันอุดมศึกษาอย่างปกติสุข

แนวทางที่ 2 ยกระดับคุณภาพการศึกษาและสมรรถนะของกำลังคน (Quality & Manpower Competencies Enhancement)

กลยุทธ์ 6 ปรับระบบการกำกับคุณภาพ และมาตรฐานหลักสูตรอุดมศึกษา

รัฐกำหนดมาตรฐานการอุดมศึกษา และมาตรฐานหลักสูตรอุดมศึกษาที่มีความยืดหยุ่น และหลากหลายสอดคล้องกับประเภทหรือกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา สามารถวัดและประเมินผลคุณลักษณะของบัณฑิตในลักษณะผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ได้อย่างชัดเจนตามอัตลักษณ์และความเป็นเลิศของแต่ละประเภทหรือกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้ที่ก้าวหน้าตามความแตกต่างเฉพาะบุคคล และตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศตาม BCG Model (ด้านเกษตรและอาหาร การแพทย์และสุขภาพ การท่องเที่ยว และพลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ) และอุตสาหกรรมเป้าหมาย (S & New S Curve)

กลยุทธ์ 7 วางแผนการผลิตบัณฑิตและพัฒนากำลังคน ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ เพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศ

รัฐกำหนดทิศทางการผลิตบัณฑิตและพัฒนากำลังคน เพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศตาม BCG Model (ด้านการเกษตรและอาหาร การแพทย์และสุขภาพ การท่องเที่ยว และพลังงาน รวมถึงวัสดุและเคมีชีวภาพ) และอุตสาหกรรมเป้าหมาย (S & New S Curve) รองรับการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และสถาบันอุดมศึกษาต้องผลิตบัณฑิต และพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องตามนโยบายภาครัฐ (Policy Statement) เพื่อให้ประเทศมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีองค์ความรู้ (Knowledge) และทักษะ (Hard & Soft Skill and Transversal Skills) เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในมิติต่าง ๆ ตลอดจนการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของสภาพภูมิอากาศโลก และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ 8 ส่งเสริมการจัดสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Cooperation and Work Integrated Education : CWIE)

รัฐส่งเสริมรูปแบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Based Learning หรือ Work - Integrated Learning) เช่น สหกิจศึกษา (Co - Operative Education) การฝึกงาน (Internship) และการให้ผู้เรียนเป็นอาสาสมัคร (Volunteer) เพื่อนำการเรียนรู้เชิงทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่จริง ซึ่งผู้เรียนจะได้รับทักษะการทำงานในโลกแห่งความเป็นจริง และส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษา และสถานประกอบการ ร่วมกันออกแบบและวางแผนการเรียนรู้เชิงบูรณาการกับการทำงาน (หลักสูตร การสอน และการประเมิน) เพื่อเชื่อมโยงว่างระหว่างความต้องการ (Demand) และอุปทาน (Supply) ของทักษะที่จำเป็นในตลาดแรงงาน และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตาม BCG Model และอุตสาหกรรมเป้าหมาย (S & New S Curve) ทั้งนี้ ภาครัฐบาลอาจขยาย WBL อย่างเป็นทางการ ด้วยแรงจูงใจ เช่น การลดภาษีให้แก่สถานประกอบการที่เข้าร่วม WBL

กลยุทธ์ 9 ปรับระบบการศึกษารองรับผู้เรียนนอกวัยเรียน (Re Skills & Up Skills & New Skills)

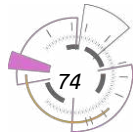
รัฐพัฒนาระบบการศึกษาอย่างยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษา และเทียบคุณวุฒิการศึกษาได้สะดวกและมีประสิทธิภาพ และสถาบันอุดมศึกษาออกแบบ/พัฒนาหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการขับเคลื่อนอุปสงค์และมุ่งเน้นผลลัพธ์ให้มากยิ่งขึ้น (Demand – driven and Results – oriented workforce) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้ (Knowledge) และการพัฒนาทักษะ (Hard & Soft Skills and Transversal Skills) ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

กลยุทธ์ 10 เสริมสร้างการเป็นพลเมืองให้แก่ผู้เรียน

การอุดมศึกษามุ่งสร้างบัณฑิตและพัฒนากำลังคนในทุกช่วงวัย ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีสมรรถนะ รองรับสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างฉับพลันทั้งในปัจจุบันและอนาคต และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ภายใต้การปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยปฏิบัติตามหลักการของการเป็นพลเมืองที่มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย เคารพกฎหมาย และใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ตลอดจนมีทักษะที่สำคัญ เช่น การคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ การเข้าใจมิติสัมพันธ์ การเปิดกว้าง ความเคารพในความหลากหลาย การเข้าใจในความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม ความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น สังคมและสิ่งแวดล้อม การมีมนุษยสัมพันธ์ ทักษะภาษาต่างประเทศ ทักษะด้านดิจิทัล ทักษะดนตรี การตอบสนองของร่างกายตามการเคลื่อนไหว การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมถึงการส่งเสริมหลักคิดที่ถูกต้องโดยสอดคล้องกับหลักการปลูกฝังวินัย คุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ และการสืบสานศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของประเทศ

กลยุทธ์ที่ 11 เสริมสร้างความเข้มแข็ง ความเชี่ยวชาญทางการวิชาการด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ รวมถึงศาสตร์โลกตะวันออก ** เพิ่มใหม่ **

รัฐร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา ในการส่งเสริมและสร้างความเชี่ยวชาญทางการวิชาการ และองค์ความรู้สำคัญที่เกี่ยวข้อง อันเป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์และบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม อาทิ ปรัชญา ศาสนา ภาษา วรรณคดี ศิลปะ ดนตรี และวัฒนธรรมในสาขาต่าง ๆ บนพื้นฐานของความหลากหลายทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล เป็นต้น รวมถึงสนับสนุนการนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ผ่านการเชื่อมโยงประเทศไทยเข้ากับภูมิภาคและโลก และสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายภายในประเทศและนานาชาติด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ ตลอดจนพัฒนาระบบและโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการวิจัยในศาสตร์ดังกล่าว พร้อมการบูรณาการองค์ความรู้แบบสหวิทยาการ (Multidisciplinary) เพื่อนำไปสู่การสนับสนุนการสืบสาน รักษา และยกระดับองค์ความรู้ทางวิชาการในด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และส่งเสริมความเป็นพหุปัญญาให้แก่สังคม

แนวทางที่ 3 การสร้างเสริมบุคลากรคุณภาพสูง (Enhancement of Brainpower & Concentration of Talents)

กลยุทธ์ 12 ยกระดับคุณวุฒิ และตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์

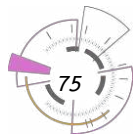
สถาบันอุดมศึกษากำหนดแนวทาง และการสนับสนุนการยกระดับ/พัฒนาคุณวุฒิ และตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ และบุคลากรสายวิชาการที่เหมาะสม ให้มีความเป็นมืออาชีพ ทั้งในการออกแบบ/พัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ตามความเชี่ยวชาญ เฉพาะศาสตร์ ผลงานทางวิชาการได้รับการตีพิมพ์ในวารสารชั้นนำเป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้ง การเปิดโอกาสให้ออกไป (Sabbatical Leave) แสวงหาองค์ความรู้ทางวิชาการใหม่ ๆ จากทั้งภายในและนอก ประเทศ เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มานำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการวิจัยต่อไป

กลยุทธ์ 13 สนับสนุนกรอบการบริหารงานบุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา

รัฐสนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรสายวิชาการ และสถาบันอุดมศึกษาทางกรอบ เส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพอย่างชัดเจน (Career Achievement) เพื่อสร้างแรงผลักดันให้บุคลากร สายวิชาการก้าวหน้าไปสู่เป้าหมายและตำแหน่งตามที่คาดหวังไว้ ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เกิด Reverse Brain Drain ทำให้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพทั้งในประเทศและต่างประเทศหันกลับเข้ามาร่วมปฏิบัติหน้าที่ ในชุมชนวิชาการตามอัตลักษณ์ของแต่ละแห่งสถาบันอุดมศึกษา

กลยุทธ์ 14 ยกระดับชุมชนวิชาการให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

รัฐสนับสนุนให้เกิดยกระดับชุมชนวิชาการของไทย (Academic Community) ให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ เช่น การสร้างเครือข่ายระหว่างบุคลากรในหน่วยงาน สถาบันอุดมศึกษา และสถาบันวิจัย การสนับสนุนทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานตามความจำเป็นและเหมาะสม ในการพัฒนาศักยภาพ/ความสามารถ/ความเชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ และเทคโนโลยีขั้นแนวหน้า เพื่อให้ชุมชนวิชาการของไทยเป็นที่รู้จักเป็นที่ยอมรับ และยกย่องในระดับนานาชาติ (Hub of Talents, Knowledge – Innovation)

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมระบบนิเวศวิจัยอุดมศึกษา (Research Ecosystem Building)

การส่งเสริมระบบนิเวศวิจัยอุดมศึกษา การอุดมศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบนิเวศที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ผ่านการผลักดันให้เกิดการวิจัยตามอัตลักษณ์และศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษา การยกระดับหน่วยวิจัย การสร้างความร่วมมือการวิจัยกับภาคส่วนต่าง ๆ และการพัฒนาทักษะด้านการวิจัย (Research Skills) และทักษะการคิดเชิงผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Thinking) ตลอดจนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือปัจจัยเอื้อ ภายในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้การอุดมศึกษาเป็นแหล่งองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม พร้อมถ่ายทอดให้เกิดการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

แนวทางขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ

แนวทางที่ 1 การวิจัย นวัตกรรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยี (Research Innovation and Technology Transfer)

กลยุทธ์ 1 ผลักดันการวิจัยตามอัตลักษณ์และศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อการค้นพบองค์ความรู้ และการผลิตเทคโนโลยีแห่งอนาคต

สถาบันอุดมศึกษากำหนดจุดเน้นของการค้นพบองค์ความรู้ (Scientific Discovery) และการผลิตเทคโนโลยีแห่งอนาคต (Frontier Research) ตามอัตลักษณ์ (Uniqueness) และศักยภาพ (Potential) ของแต่ละสถาบัน พร้อมถ่ายทอดและประยุกต์ใช้ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างความสมดุลตามวาระ 2030 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และรัฐมีบทบาทในการสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาเสริมสร้างศักยภาพการวิจัยที่ยั่งยืน (Building Sustainable Research Capacity) และประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้ภาคส่วนต่าง ๆ เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยขั้นพื้นฐาน (Blue Skies Research) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการค้นพบองค์ความรู้ใหม่

กลยุทธ์ 2 ยกระดับหน่วยวิจัย และสร้างความร่วมมือการวิจัย เพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม ให้เกิดการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

รัฐมีบทบาทในการผลักดันหน่วยวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาให้มีมาตรฐาน (Quality Infrastructure) ทั้งผลิตภัณฑ์หรือบริการ ระบบการจัดการ องค์กร หรือบุคลากรตรงตามข้อกำหนดมาตรฐานสากล เช่น ISO โดยมุ่งหวังให้เกิดการยกระดับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่เป็นจุดเน้นที่สำคัญ พร้อมถ่ายทอดเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการใหม่เพิ่มขึ้น และรัฐสนับสนุนให้เกิด Research Cooperation ระหว่างสถาบันอุดมศึกษา สถาบันวิจัย และภาคส่วนที่สนใจทั้งในและต่างประเทศ (Global Partnership) หรือร่วมลงทุนในลักษณะ Holding Company เพื่อให้เกิดการนำองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ และสามารถสร้างมูลค่า/ผลตอบแทนคืนกลับ ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษา

อาจจัดตั้งนิติบุคคลหรือร่วมลงทุนกับหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำองค์ความรู้และนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ (Corporate University) ในการบริการวิชาการแก่สังคม (Social Engagement & Enterprise) ตลอดจนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม รวมถึง Small and Medium Enterprises (SMEs) และ Innovation Driven Enterprises (IDEs)

กลยุทธ์ 3 ระดมทรัพยากรและความเชี่ยวชาญต่างประเทศ

รัฐกำหนดเงื่อนไขการสนับสนุน/การผ่อนปรนข้อกำหนดทางกฎหมาย (ข้อกำหนดเกี่ยวกับวิชาเข้าประเทศหรืออาชีพศุลกากร) การเพิ่มผลประโยชน์ การสร้างแรงจูงใจ การสนับสนุนทรัพยากร และการเพิ่มความคล่องตัวให้กับสถาบันอุดมศึกษา/สถาบันวิจัย และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อดึงดูดทรัพยากรมนุษย์ที่มีสมรรถนะสูงในสาขาที่ประเทศขาดแคลนให้เข้ามาถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรม (Brain Gain) และสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษา/สถาบันวิจัยร่วมมือกับหน่วยงาน/ผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ และเทคโนโลยีขั้นแนวหน้า เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการใหม่แห่งอนาคต

กลยุทธ์ 4 จัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อการวิจัย และการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม

สถาบันอุดมศึกษามุ่งเป้าการวิจัยตามความเชี่ยวชาญทั้ง Blue Skies Research ที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด และ Applied Research ตามกรอบนโยบายรัฐ (National Research Priorities) โดยพัฒนาหลักเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณเพื่ออุดหนุนการวิจัยบนพื้นฐานของผลการดำเนินงาน (Potential Performance) และมีระบบติดตามประเมินความคุ้มค่าจากผลการดำเนินงานที่สะท้อนให้เห็นถึงความคุ้มค่า (Economic Evaluation) ที่มีต่อสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และการพัฒนาที่ยั่งยืนตามเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาอาจหาทุนสนับสนุนการวิจัยจากหน่วยงานภายนอกทั้งในและต่างประเทศ (Global Research Funding)

กลยุทธ์ 5 พัฒนาทักษะและความสามารถบัณฑิตและนักวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา (Postgraduate Research) หรือระดับหลังปริญญาเอก (Postdoctoral Research)

สถาบันอุดมศึกษาสนับสนุนการพัฒนาทักษะด้านการวิจัย (Research Skills) ให้แก่บัณฑิตและนักวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษา (Postgraduate Research) ระดับหลังปริญญาเอก (Postdoctoral Research) เช่น ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ปราศจากอคติ ทักษะการตัดสินใจเชิงตรรกะ ทักษะการเขียนข้อเสนองานวิจัยที่มุ่งเป้าและตรงประเด็น ทักษะการคิดต้นทุนและการจัดทำงบประมาณ ตลอดจนทักษะการเจรจาต่อรอง และสร้างความต่อเนื่องในเรื่อง Talent Mobility ระหว่างสถาบันอุดมศึกษา สถาบันวิจัย และภาคอุตสาหกรรม เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถให้แก่บุคลากรด้านวิจัย

กลยุทธ์ 6 ลดข้อจำกัดและอุปสรรคอันมีผลต่อการผลิตงานวิจัย

รัฐสนับสนุนการผลิตงานวิจัย และการค้นพบองค์ความรู้ใหม่ โดยการกำหนดกรอบนโยบาย การวิจัยระดับชาติที่ชัดเจน (National Research Priorities) การสนับสนุนทรัพยากรและเพิ่มคล่องตัว ในบริหารจัดการ การส่งเสริมการสร้างนักวิจัยที่มีสมรรถนะ และการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบ การทำวิจัย เช่น การพัฒนาระบบข้อมูลให้มีมาตรฐานและเชื่อมโยงกับหน่วยงานระดับนานาชาติ และการพัฒนา ระบบประเมินผลด้านการวิจัย เป็นต้น เพื่อสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาติดอันดับ Research Institutions Prominence และสถาบันอุดมศึกษาควรให้ความสำคัญการวิจัย โดยเพิ่มคล่องตัวให้กับนักวิจัยในการผลิต งานวิจัย เช่น การสร้างความสมดุลระหว่างภาระงานอื่นและการผลิตงานวิจัย ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจทาง เส้นทางสายอาชีพให้ชัดเจน เป็นต้น

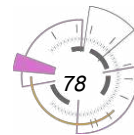
กลยุทธ์ที่ 7 ส่งเสริมและพัฒนาระบบนิเวศด้านการวิจัยและนวัตกรรมและการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย ในระบบอุดมศึกษา **เพิ่มเติม**

รัฐมีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยด้านการวิจัยในระบบอุดมศึกษา เช่น การให้ ความสำคัญกับงานวิจัยพื้นฐานที่มีความเป็นไปได้ในการตอบโจทย์ปัญหาของประเทศ การจัดโครงสร้าง พื้นฐานการวิจัยที่ทันสมัยอย่างเพียงพอ การระดมนักวิจัยระดับโลกและการส่งเสริมการสร้างความร่วมมือ ด้านการวิจัยกับนานาชาติการสร้างเส้นทางอาชีพของนักวิจัยและบัณฑิตที่ชัดเจน การสนับสนุนทุนระดับ ปริญญาเอกและหลังปริญญาเอก การพัฒนาระบบบริหารงานบุคคล การจัดทำแผน กำกับ ติดตามการวิจัย และนวัตกรรมของชาติ ตลอดจนการจัดสรรทุนวิจัยเพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษา

แนวทางที่ 2 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือปัจจัยเอื้อ ภายในสถาบันอุดมศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนา ผู้ประกอบการนวัตกรรม

กลยุทธ์ 8 พัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education)

สถาบันอุดมศึกษาจัดทำหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงผู้ประกอบการให้กับผู้ที่มี ความสนใจ เพื่อสนับสนุนผู้ที่อยู่ระหว่างการศึกษา บัณฑิต ผู้ว่างงาน และพนักงาน/ลูกจ้างที่มีความสนใจ มีศักยภาพและขีดความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ สามารถสร้างธุรกิจของตนเอง โดยมุ่งเน้น การประกอบการเชิงนวัตกรรม (Innovation Driven Enterprises: IDEs) หรือผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ (Creative Entrepreneurs)

กลยุทธ์ 9 จัดสรรผลประโยชน์จากงานวิจัยและทรัพย์สินทางปัญญา (Benefits Sharing)

รัฐส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาโครงสร้างระบบการบริหารจัดการผลงานทางวิชาการและนวัตกรรมในการนำใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ รวมทั้งพัฒนาแนวทาง กฎระเบียบการจัดการผลประโยชน์ในด้านการจัดการทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างสถาบันอุดมศึกษา นักวิจัย และผู้ประกอบการ การสร้างมูลค่าจากทรัพย์สินทางปัญญา รวมถึงจัดตั้งหน่วยงานกลาง (Intermediaries) เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการและถ่ายทอดเทคโนโลยี เช่น หน่วยจัดการทรัพย์สินทางปัญญาและถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพส่งต่อผลงานสู่สังคมและเศรษฐกิจ (Research Administration and Support Office)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 จัดระบบอุดมศึกษาใหม่ (Higher Education Transformation)

การจัดระบบอุดมศึกษาใหม่ มุ่งหวังให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นหน่วยจัดการศึกษาขั้นสูงที่เป็นกลไกหลักสำคัญในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ผ่านการบริหารจัดการที่ยึดมั่นตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) การสร้างความมั่นคงทางการเงินในระบบอุดมศึกษา ในการใช้จ่ายงบประมาณที่ภาครัฐสนับสนุนอย่างคุ้มค่า คุ้มค่า และมีประโยชน์สูงสุด การพัฒนาจุดแข็งตามอัตลักษณ์และศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นการเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ให้เป็นที่ยอมรับระดับโลก ตลอดจนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล และระบบฐานข้อมูล (Big Data) เพื่อการอุดมศึกษาและวิจัย สำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน และการบริหารจัดการทางการศึกษาให้สามารถขยายบริการทางการศึกษาได้เพิ่มมากขึ้น และส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถใช้ประโยชน์และพัฒนาภาคการเรียนรู้ของตนเองโดยอิสระ

แนวทางขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ

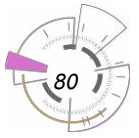
แนวทางที่ 1 การบริหารจัดการและธรรมาภิบาล (Management and Good Governances)

กลยุทธ์ 1 ศึกษาวิจัยระบบธรรมาภิบาลและวางแนวทางเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา

รัฐต้องสนับสนุนการศึกษาวิจัย เพื่อกำหนดนโยบาย แนวทางกระบวนการสรรหา ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่ในทุกระดับ ทั้งนี้ ให้มีการปรับโครงสร้างการตรวจสอบ ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษา และสร้างเสริมดุลยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ควบคู่กับสภาวิชาชีพและสภาอาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษา (Check and Balance) รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนำผลการวิจัยไปใช้ในการปฏิรูประบบการบริหารจัดการในสถาบันอุดมศึกษา และปรับปรุงพันธกิจดังกล่าวให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศเป็นระยะ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งวางแนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิรูประบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษา ให้มีการตรวจสอบ ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษามีการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล

กลยุทธ์ 2 เปิดเผยข้อมูลเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลในระบบอุดมศึกษา

รัฐและสถาบันอุดมศึกษาต้องเปิดเผยและเผยแพร่ข้อเท็จจริง ข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอนและการวิจัย ทิศทางการเงินและความคืบหน้าของแต่ละพันธกิจ อย่างถูกต้อง ครบถ้วน โปร่งใส และตรวจสอบได้ ต่อสาธารณะ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเชื่อมโยงข้อมูลเข้าสู่ฐานข้อมูลการอุดมศึกษา โดยรัฐและสถาบันอุดมศึกษาพึงจัดให้มีระบบการสื่อสารให้เกิดความรู้ ความเข้าใจทั้งด้านข้อกฎหมาย และความรับผิดชอบต่อสังคม ให้ประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้าถึงข้อมูล ข้อเท็จจริง ที่มีความ

โปร่งใส เพื่อการตัดสินใจเชิงบริหาร การสรรหาสภา/ผู้บริหาร/บุคลากร การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียน การสอน และการวิจัยและเพื่อประโยชน์ของสังคมและประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

กลยุทธ์ 3 การประเมินสถาบันอุดมศึกษาเชิงธรรมาภิบาล

รัฐยกระดับธรรมาภิบาล และปรับกลไกการกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษา การประมวล จริยธรรม โดยยึดหลักความเหมาะสม ความเป็นอิสระและความแตกต่างของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละประเภท ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาต้องมีกลไกในการส่งเสริม ตรวจสอบและบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงจัดให้มี ระบบควบคุมภายใน และระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ

แนวทางที่ 2 การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาตามอัตลักษณ์ที่หลากหลาย (Reinventing University)

กลยุทธ์ 4 กำหนดจุดเน้นเพื่อการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาที่หลากหลายให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ และการจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษาระดับโลก (World University Ranking)

รัฐดำเนินการปฏิรูประบบอุดมศึกษา ผ่านกลยุทธ์ที่เรียกว่า Reinventing University เพื่อพัฒนาความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษา และผลิตกำลังคนระดับสูงเฉพาะทางตามความต้องการของ ประเทศ ผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการตามที่กฎกระทรวงการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2564 กำหนด เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริม สนับสนุน ประเมินคุณภาพ กำกับดูแล และจัดสรรงบประมาณให้แก่ สถาบันอุดมศึกษา โดยมีแนวทางการขับเคลื่อน 3 เรื่องหลัก คือ

1. การขับเคลื่อนเชิงระบบ (System Drivers) เพื่อสนับสนุนทิศทางการพัฒนา สถาบันอุดมศึกษาอย่างเป็นระบบ มีปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย 1) ระบบธรรมาภิบาล (Governance and Accountability) 2) กรอบการจัดการคุณภาพ (Quality Management Framework) 3) ระบบสนับสนุนด้านการเงินให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา (Funding System) 4) การมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา (Workforce Engagement) 5) รูปแบบการทำงานแบบ ร่วมมือกัน (Collaboration Facilitation Platform)

2. การกำหนดกลุ่มอุดมศึกษาเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Focus) พิจารณาผลการดำเนินงาน (Performance) และศักยภาพ (Potential) ของสถาบันที่เป็นอยู่หรือมีอยู่แล้ว มีลักษณะบ่งบอกถึง กลุ่มสถาบัน (Differentiator) และรวมถึงระดับกลุ่มสาขาวิชาโดยการพิจารณาของคณะกรรมการส่วนกลาง และคณะกรรมการของสถาบันอุดมศึกษา

3. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามาตามจุดเน้น (Re-positioning Plan) ที่เหมาะสมกับ สถาบันอุดมศึกษาโดยกระบวนการ สร้าง เพิ่ม ลด ตัดออก ไปสู่การปิด การปฏิรูปเปลี่ยนแปลง หรือการสร้าง โดยทำเป็นข้อตกลงการดำเนินงาน (Performance Agreement) ด้วยการสนับสนุนของหน่วยงานต้นสังกัด รวมถึงการเป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำติดอันดับโลก (World University Ranking) โดยมีแนวทางดำเนินการ ได้แก่ (1) กำหนดกลุ่มยุทธศาสตร์ (Strategic profiles) ของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อชี้แนะทิศทางการพัฒนาของ สถาบันอุดมศึกษา ดังนี้ กลุ่มการพัฒนาการวิจัยระดับแนวหน้าของโลก กลุ่มการพัฒนาเทคโนโลยีและส่งเสริม การสร้างนวัตกรรม กลุ่มด้านการพัฒนาชุมชนเชิงพื้นที่ และกลุ่มการผลิตและพัฒนาบุคลากรวิชาชีพ และสาขา

จำเพาะ (2) สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งวิเคราะห์ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ (Strategic positioning) ที่เหมาะสม และ (3) สนับสนุนและกำกับดูแลการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาอย่างเป็นระบบและเกื้อหนุนทิศทางการพัฒนาตาม Strategic positioning ที่กำหนดไว้ ผ่านกลไกขับเคลื่อนเชิงระบบ

กลยุทธ์ 5 พัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ (International Hub for Higher Education)

- ภาครัฐมีบทบาทในการเป็นหน่วยงานกลางระดับชาติ (Change Agent) ในการอำนวยความสะดวก (Facilitator) ทั้งระบบแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) มีความคล่องตัว ทันสมัย และสร้างความเชื่อมโยงกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นศูนย์กลางความร่วมมือด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ โดยแลกเปลี่ยนบุคลากร องค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญ เทคโนโลยี งานวิจัย และนวัตกรรม และสร้างบทบาทของประเทศไทยในภูมิภาค ตลอดจนบทบาทสำคัญในเวทีโลกในฐานะหุ้นส่วน (International Strategic Partners) เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาการแข่งขันของประเทศ และการพัฒนาที่สำคัญในทุกระดับ
- สถาบันอุดมศึกษาต้องให้ความสนใจกับวุฒิการศึกษที่เป็นมาตรฐานสากลที่สามารถนำไปเทียบกับวุฒิการศึกษากับสถาบันอุดมศึกษาทั่วโลกได้ เพื่อสนับสนุนให้นักศึกษาไทยสามารถเดินทางไปศึกษาต่อและทำงานยังต่างประเทศได้มากขึ้น
- สถาบันอุดมศึกษาเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติทั้งในเรื่องของหลักสูตร การเรียนการสอน และองค์ความรู้ของสถาบันว่า สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและตอบสนองต่อโลกในศตวรรษที่ 21
- สถาบันอุดมศึกษาต้องสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้เรื่องราวของสถานการณ์โลกให้แก่บุคลากร และนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้ตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันและสามารถปฏิบัติงานได้ในสังคมที่หลากหลายทางวัฒนธรรม
- สถาบันอุดมศึกษาต้องพัฒนาโครงสร้างขององค์กรและเทคโนโลยีที่ทันสมัย งบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ มีระบบการจัดการที่ดีและผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่สร้างสรรค์พร้อมแผนกลยุทธ์เป็นแผนที่นำทางสำหรับยุทธศาสตร์การตลาดด้านการศึกษา สถาบันต้องการอาจารย์และนักเรียนที่มีศักยภาพ สถาบันจำเป็นต้องสร้างหลักสูตรที่หลากหลายด้วยหลักสูตรที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักสำหรับการเรียนการสอน และยังต้องมีระบบการสอนที่ยืดหยุ่นและเครือข่ายที่ดีและสนับสนุนทุนการศึกษาที่พร้อม สำหรับการเปิดการศึกษาทางไกล

แนวทางที่ 3 ความมั่นคงทางการเงินในระบบอุดมศึกษา (Financial Security)

กลยุทธ์ 6 ปฏิรูประบบการเงิน เพื่อการอุดมศึกษา

- รัฐสนับสนุนงบประมาณโดยมุ่งเน้นการตอบสนองผ่านอุปสงค์ (Demand Side Financing) ซึ่งเป็นระบบการจัดสรรและบริหารงบประมาณแบบบูรณาการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ เพื่อมุ่งหวังให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสมดังเจตนารมณ์ของการปฏิรูประบบอุดมศึกษา

- สถาบันอุดมศึกษาต้องมีการจัดกลุ่มตามที่กฎกระทรวงการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2564 กำหนด โดยต้องวิเคราะห์จุดแข็งและจุดที่ต้องการพัฒนาศักยภาพและนำข้อมูลการวิเคราะห์มาตัดสินใจเลือกกลุ่มยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับจุดแข็ง และเสนอจุดเน้นของสถาบันอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับทิศทางและจุดเน้นของประเทศ และเสนอแผนการพัฒนาความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษา แผนการผลิตกำลังคนระดับสูงเฉพาะทางตามความต้องการของประเทศ และแผนพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาด้านอื่น ๆ มุ่งเน้นให้สถาบันอุดมศึกษาจัดทำโครงการ (Project base) เพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณตามมาตรา 45 (3) แห่งพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562

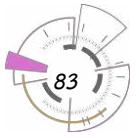
- รัฐใช้ประโยชน์จากกองทุนพัฒนาระบบอุดมศึกษาขึ้น เพื่อสนับสนุนภารกิจเฉพาะด้านในการพัฒนาความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษา และการผลิตกำลังคนระดับสูงเฉพาะทางตามความต้องการของประเทศ เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินพันธกิจไปในทิศทางที่สร้างความเข้มแข็งให้แก่ระบบเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อเป็นแหล่งงบประมาณ สำหรับการให้เงินกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำแก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้น สอดคล้องกับประเด็นการจัดสรรทรัพยากรในการจัดการอุดมศึกษาตามมาตรา 45(3) และมาตรา 45(4) แห่งพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 โดยมีระบบติดตามตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานให้เป็นไปตามทิศทางที่กำหนด

แนวทางที่ 4 อุดมศึกษาดิจิทัล (Digital Higher Education)

กลยุทธ์ 7 พัฒนาคู่มือสร้างพื้นฐานดิจิทัล และระบบฐานข้อมูล (Big Data) เพื่อการอุดมศึกษาและวิจัย

- รัฐจัดทำฐานข้อมูลกลาง (Big Data) ที่มีประสิทธิภาพ และเชื่อมโยงระบบข้อมูลสารสนเทศของหน่วยงานรัฐกับฐานข้อมูลอุดมศึกษา เพื่อให้เกิดบูรณาการทั้งระบบ ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดส่งข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา มาตรฐานการศึกษา การวิจัยและนวัตกรรม การให้บริการทางวิชาการ และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องให้แก่กระทรวง ซึ่งจะทำให้รัฐสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดทำสถิติเผยแพร่ต่อประชาชน ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาสามารถนำข้อมูลจากฐานข้อมูลดังกล่าว ไปใช้ในการประเมิน และปรับปรุงตนเอง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ และการเป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำ ติดอันดับการจัดระดับโลก (World University Ranking)

- รัฐกำหนดมาตรฐานการให้บริการเทคโนโลยีดิจิทัลระดับสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้ทุกสถาบันอุดมศึกษาสามารถใช้ประโยชน์จากระบบดิจิทัลในการจัดการศึกษา และการวิจัยได้อย่างเสมอภาค ตลอดจนการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเชื่อมโยงแหล่งความรู้ได้จากทั่วโลก โดยจัดให้สถาบันอุดมศึกษาใช้บริการเทคโนโลยีดิจิทัลในอัตราเพื่อการศึกษา (Education Rate) หรืออัตราที่ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ทางการค้า (Non - Commercial Rate)

- รัฐกำหนดมาตรฐานการเข้าถึงแหล่งข้อมูลดิจิทัล เพื่อการเรียนรู้และการวิจัย (Digital Contents) จากทั่วโลก ส่งเสริมการพัฒนา Online Course, Digital Content, Digital Collections, Virtual Mobility ส่งเสริมการพัฒนาห้องสมุดดิจิทัลให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล การสืบค้นข้อมูล และแหล่งกระตุ้นส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ที่หลากหลายรัฐเป็นผู้ประสานการเจรจาต่อรองการจัดการฐานข้อมูลความรู้และการวิจัยทั้งในระดับชาติ และระดับนานาชาติ เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากร เพื่อการศึกษา มีความเหมาะสมสอดคล้องกับยุคดิจิทัล

- รัฐส่งเสริมการนำนวัตกรรมการเรียนรู้ (Learning Innovation) และรูปแบบการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ (convert traditional learning to learning technology) เช่น Online Learning, Teleteaching, Virtual Reality and Augmented Technology เพิ่มโอกาสและประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนพัฒนาทักษะของผู้สอน รวมทั้งให้เกิดการเรียนรู้ องค์ความรู้ใหม่ ๆ การพัฒนาความสามารถและทักษะ บางประการโดยใช้สื่อเทคโนโลยี มุ่งเน้นการสร้างการเรียนรู้ พร้อมทั้งลดต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับสื่อการสอน

แผนผังความเชื่อมโยง
ความสอดคล้องของ
แผนระดับ 1 2 และ
แผนด้านการอุดมศึกษา

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี

ด้านความมั่นคง

ด้านการสร้างความสามารถ
ในการแข่งขัน

ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ
ทรัพยากรมนุษย์

ด้านการสร้างโอกาส
และความเสมอภาคทางสังคม

ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต
ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ด้านการปรับสมดุลและพัฒนา
ระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

แผนระดับ 1

แผนระดับ 2

แผนแม่บท

แผนแม่บทเฉพาะกิจฯ โควิด

กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13

ป 11
การพัฒนา
ศักยภาพคนตลอด
ช่วงชีวิต

ป 12
การพัฒนา
การเรียนรู้

ป 21 การต่อต้าน
การทุจริตและ
ประพฤติมิชอบ

ป 23 การวิจัย
และพัฒนา
นวัตกรรม

1 เสริมสร้าง
ความเข้มแข็ง
ของเศรษฐกิจ
ฐานราก

2 ยกระดับ
ขีดความสามารถ
ของประเทศ

3 พัฒนา
ศักยภาพ
คุณภาพชีวิต
ของคน

4 ปรับปรุง
พัฒนา
ปัจจัยพื้นฐาน

M1
เกษตร
เกษตรแปรรูป
มูลค่าสูง

M2
การท่องเที่ยว
เน้นคุณค่า

M3
ฐานการผลิต
ยานยนต์ไฟฟ้า

M4
การแพทย์
สุขภาพ
ครบวงจร

M5
ประตูดิจิทัล
และโลจิสติกส์

M6
อิเล็กทรอนิกส์
อัจฉริยะ

M7
SMEs วิสาหกิจ
เติบโต ยั่งยืน

M8
พื้นที่และเมือง
น่าอยู่

M9
ความยากจน
ข้ามรุ่นลดลง

M10
เศรษฐกิจ
หมุนเวียน

M11
ลดความเสี่ยง
ภัยธรรมชาติ

M12
กำลังคน
สมรรถนะสูง

M13
ภาครัฐ
สมรรถนะสูง

ยุทธศาสตร์ 1 พัฒนาศักยภาพคน

ยุทธศาสตร์ 2 ส่งเสริมระบบนิเวศวิจัยอุดมศึกษา

ยุทธศาสตร์ 3 จัดระบบอุดมศึกษาใหม่

กลยุทธ 1

กลยุทธ 2

กลยุทธ 3

กลยุทธ 4

กลยุทธ 5

กลยุทธ 6

กลยุทธ 7

กลยุทธ 8

กลยุทธ 9

กลยุทธ 10

กลยุทธ 11

กลยุทธ 12

กลยุทธ 13

กลยุทธ 14

กลยุทธ 1

กลยุทธ 2

กลยุทธ 3

กลยุทธ 4

กลยุทธ 5

กลยุทธ 6

กลยุทธ 7

กลยุทธ 8

กลยุทธ 9

กลยุทธ 1

กลยุทธ 2

กลยุทธ 3

กลยุทธ 4

กลยุทธ 5

กลยุทธ 6

กลยุทธ 7

● สอดคล้อง

กลยุทธ์ 1 บูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อก้าวสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน
กลยุทธ์ 2 สร้างโอกาสการเข้าถึงอุดมศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง
กลยุทธ์ 3 จัดการศึกษารองรับผู้สูงอายุ
กลยุทธ์ 4 เชื่อมโยง และสร้างความเข้มแข็งให้กับการศึกษาระดับอื่น
กลยุทธ์ 5 สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มในสถาบันอุดมศึกษา
กลยุทธ์ 6 ปรับระบบการกำกับคุณภาพ และมาตรฐานหลักสูตรอุดมศึกษา
กลยุทธ์ 7 วางแผนการผลิตบัณฑิตและพัฒนากำลังคนทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ เพื่อตอบสนองการพัฒนาประเทศ
กลยุทธ์ 8 ส่งเสริมการจัดสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน
กลยุทธ์ 9 ปรับระบบการศึกษารองรับผู้เรียนนอกวัยเรียน
กลยุทธ์ 10 เสริมสร้างการเป็นพลเมืองให้แก่ผู้เรียน
กลยุทธ์ที่ 11 เสริมสร้างความเข้มแข็งความเชี่ยวชาญ
กลยุทธ์ 12 ยกย่องคุณวุฒิ และตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์
กลยุทธ์ 13 สนับสนุนกรอบการบริหารงานบุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา
กลยุทธ์ 14 ยกย่องคุณวุฒิวิชาการให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ
กลยุทธ์ 1 ผลักดันการวิจัยตามอัตลักษณ์และศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อการค้นพบองค์ความรู้ และการผลิตเทคโนโลยี
กลยุทธ์ 2 ยกย่องหน่วยวิจัย และสร้างความร่วมมือการวิจัยเพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้เกิดการพัฒนาสังคม
กลยุทธ์ 3 ระดมทรัพยากรและความเชี่ยวชาญต่างประเทศ
กลยุทธ์ 4 จัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อการวิจัย และการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม
กลยุทธ์ 5 พัฒนาทักษะและความสามารถบัณฑิตและนักวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา (Postgraduate Research) หรือระดับหลังปริญญาเอก
กลยุทธ์ 6 ลดข้อจำกัดและอุปสรรคอันมีผลต่อการผลิตงานวิจัย
กลยุทธ์ที่ 7 ส่งเสริมและพัฒนาระบบนิเวศด้านการวิจัยและนวัตกรรมและการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยในระบบ
กลยุทธ์ 8 พัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education)
กลยุทธ์ 9 จัดสรรผลประโยชน์จากงานวิจัยและทรัพย์สิน
กลยุทธ์ 1 ศึกษาวิจัยระบบธรรมาภิบาลและวางแนวทางเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา
กลยุทธ์ 2 เปิดเผยและการเข้าถึงข้อมูลเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลในระบบอุดมศึกษา
กลยุทธ์ 3 ประเมินสถาบันอุดมศึกษาเชิงธรรมาภิบาล
กลยุทธ์ 4 กำหนดจุดเน้นเพื่อการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาที่หลากหลายให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศและการจัดอันดับ
กลยุทธ์ 5 พัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ (International Hubfor Higher Education)
กลยุทธ์ 6 ปฏิรูประบบการเงิน เพื่อการอุดมศึกษา
กลยุทธ์ 7 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล และระบบฐานข้อมูล (Big Data) เพื่อการอุดมศึกษาและวิจัย

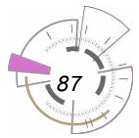
ส่วนที่ 3 : การขับเคลื่อนสำคัญ

3.1 ความสอดคล้อง

การมุ่งเป้าสู่การพัฒนาการอุดมศึกษา กำหนดจากประเด็นสำคัญของกรอบนโยบาย และยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570 โดยบูรณาการ ด้านการอุดมศึกษา และด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด - 19 (พ.ศ. 2564 – 2565) กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การเชื่อมโยงทั้งระบบอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายของ ประเทศ

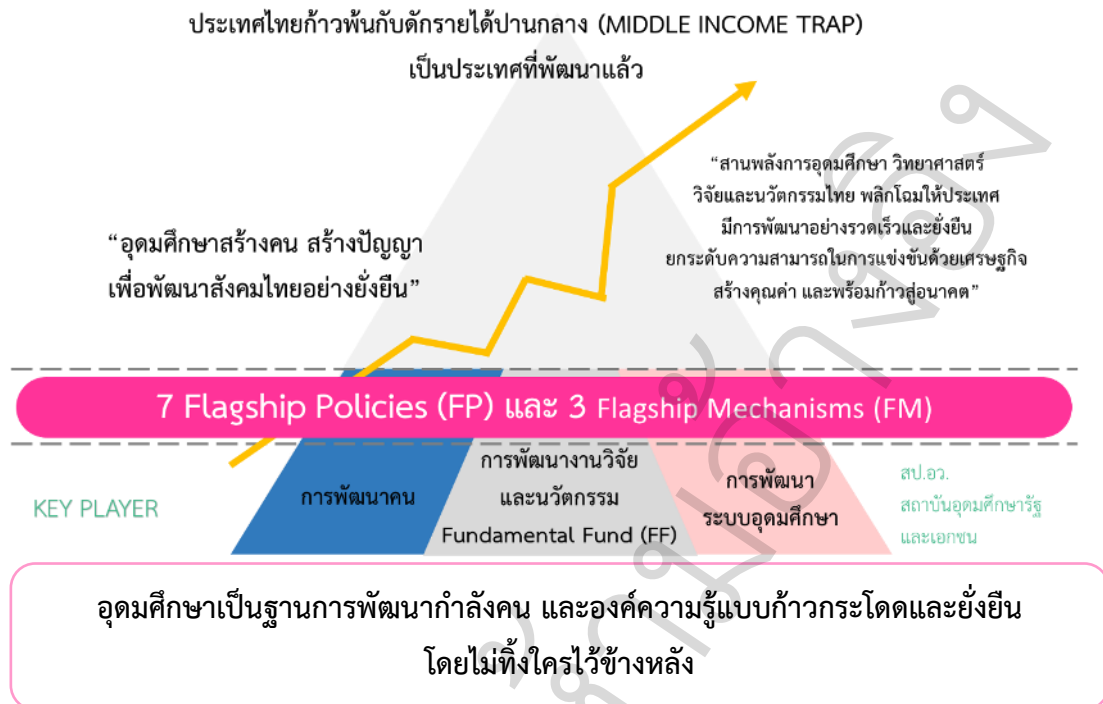
ความสอดคล้องระหว่างประเด็นสำคัญของกรอบนโยบาย และยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570 กับแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคน ของประเทศ

บริบทการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลก ปัจจัยนอก/ปัจจัยภายใน	ประเด็นสำคัญใน กรอบ อววน. และแผนที่เกี่ยวข้อง	ประเด็นสำคัญที่ปรับในกลยุทธ์ของ แผนด้านการอุดมศึกษา
ด้านสังคม ☐ Aging World ☐ Entrepreneurial Thinker ด้านเทคโนโลยี ☐ Globalization and Frontier Technology. ☐ AI and Automation combined with Global Value Chains. ☐ The Need for Soft Skills. ด้านเศรษฐกิจ ☐ Impact of COVID-19 on the labour market ☐ Skill Imbalances ด้านสิ่งแวดล้อม	- พัฒนา BCG ด้านเกษตรและอาหาร การแพทย์และสุขภาพ การท่องเที่ยว และพลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ - พัฒนา AI & Automation, Smart Electronics, Logistics, Food Ingredients, EV - พัฒนาระบบโลจิสติกส์และระบบรางของประเทศ เชื่อมต่อกับเครือข่ายรองรับระบบเศรษฐกิจนวัตกรรม - พัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม รวมถึง SMEs and IDEs - เตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย - ยกระดับการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ	- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควบคู่ไปกับ รอยเท้าทางนิเวศ (Ecological Footprint) - การพัฒนา BCG การเกษตรและอาหาร การแพทย์และสุขภาพ การท่องเที่ยว และพลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ และการยกระดับเศรษฐกิจสู่ Circular Economy - การสนับสนุนให้เกิดการใช้พลังงานหมุนเวียน หรือพลังงานทดแทน - การสนับสนุนให้เกิด Social Services and Healthcare - การจัดการเรียนการสอนรูปแบบ Non Degree - การมุ่งเน้น Up Skill, Re Skill and New Skill

บริบทการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลก ปัจจัยนอก/ปัจจัยภายใน	ประเด็นสำคัญใน กรอบ อววน. และแผนที่เกี่ยวข้อง	ประเด็นสำคัญที่ปรับในกลยุทธ์ของ แผนด้านการอุดมศึกษา
☐ Climate Change ☐ Environmental Degradation ด้านการเมือง ☐ Political In/Stability ปัจจัยภายใน (สป.อว.+มส.) คุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา ☐ การขาดฐานข้อมูลปริมาณ/ ความต้องการทักษะกำลังคนของ ตลาดแรงงาน ☐ การกระจุกตัวของนักวิจัยและ ผลงานทางวิชาการ/ความไม่สมดุล ระหว่างภาระงานวิจัยและการสอนของ ผู้สอน การเข้าถึงบริการอุดมศึกษา ความเท่าเทียมและความเป็นธรรม ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ☐ ประสิทธิภาพระบบติดตาม/ ประเมินผลมีค่อนข้างต่ำ ☐ คุณภาพและความทันสมัยของ ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศต่ำ การตอบสนองกับบริบท ที่เปลี่ยนแปลง ☐ ยึดติดกับการสนับสนุนจากรัฐ (งบประมาณและการบริหารแบบ ภาครัฐ) การปรับตัวและพัฒนาในมิติ ต่าง ๆ จึงมีความล่าช้า	• มีกำลังคนสมรรถนะสูง ทักษะในอนาคต และพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการใหม่ เพิ่มขึ้น • สร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรม ศาสตร์ และเทคโนโลยีขั้นแนวหน้า • มีโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่สำคัญ • การเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต • เป็น Hub of Talent & Knowledge	• การมุ่งเน้นพัฒนา Soft Skill การพัฒนา Digital Literacy • การส่งเสริม Work – Based Learning • การออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้อง Demand – driven and Results – oriented workforce • การออกแบบหลักสูตร และฝึกอบรม Entrepreneurial Thinker • การยกระดับ SMEs และ IDEs • การส่งเสริม Education and Work Consortium • การจัดทำ Future Labour Market Needs • การสนับสนุนให้เกิด Brain Gain และ Talent Mobility • การสนับสนุนให้เกิด The Institute of Research, Development and Innovation • การส่งเสริม Social Engagement & Enterprise • การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานด้าน วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม • การเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) • การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศตามอัตลักษณ์ ของสถาบันอุดมศึกษา • การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาล • การสร้างข้อตกลงความร่วมมือระหว่าง ประเทศ

กรอบนโยบาย และยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570 สู่ ภาพแนวคิด แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 – 2570 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566 – 2670 ดังภาพประมิตแสดงบทบาทการอุดมศึกษา

ภาพที่ 28 บทบาทการอุดมศึกษาในการสานพลัง อววน. ขับเคลื่อนเป้าหมายของประเทศ

จากความสำเร็จระหว่างประเด็นสำคัญข้างต้น นำไปสู่การกำหนดได้ 7 นโยบายหลัก (Flagship Policies) และ 3 กลไกหลัก (Flagship Mechanisms) ตามความสำคัญเร่งด่วน (Priorities Setting) ที่สอดคล้องกับพันธกิจ 4 ประการ (การจัดการศึกษา การวิจัยและการสร้างนวัตกรรม การบริการวิชาการแก่สังคม และการทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม) และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในระบบอุดมศึกษา เพื่อมุ่งเน้นการขับเคลื่อนที่สำคัญให้บรรลุผลเป็นรูปธรรม ภายในระยะ 3 ปี (ระหว่างปี พ.ศ. 2566 – 2568) บนพื้นฐานของความตรงประเด็น (Relevance) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) และประสิทธิภาพ (Efficiency) ดังนี้

- 1. ความตรงประเด็น:** ยุทธวิธีถูกออกแบบให้สอดคล้องกับพันธกิจหลักของกระทรวง การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อตอบสนองโจทย์ผู้รับผลประโยชน์ ความต้องการ/ความท้าทาย ที่สำคัญของประเทศ
- 2. ประสิทธิภาพ:** ความท้าทายที่สำคัญของประเทศได้รับการจัดการด้วยยุทธวิธี ซึ่งนำไปสู่ ความสำเร็จของการบรรลุเป้าหมายภายใต้ยุทธศาสตร์ของแผนด้านการอุดมศึกษา
- 3. ประสิทธิภาพ:** หน้าที่หลักในการปฏิบัติงาน ความร่วมมือ และการจัดสรรทรัพยากร (งบประมาณ และบุคลากร) เป็นส่วนร่วมที่สำคัญในการขับเคลื่อนยุทธวิธี รวมถึงการส่งมอบผลลัพธ์ตามที่ ได้ คาดหวังไว้

3.2 นโยบายหลัก (Flagship Policies)

FP 1 : กำลังคนสมรรถนะและศักยภาพสูง ตอบโจทย์การพัฒนาอุตสาหกรรมตามโมเดล BCG (ด้านการเกษตรและอาหาร การแพทย์และสุขภาพ การท่องเที่ยว และพลังงาน รวมถึงวัสดุ และเคมีชีวภาพ) เพื่อยกระดับเป็นเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)

ความสอดคล้องกับกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ อววน. พ.ศ. 2566 – 2570

ในแผนงานสำคัญ (Flagship) 1 2 3 4 5 6 และ 13 และยุทธศาสตร์ 1 2 และยุทธศาสตร์ที่ 4

ยุทธวิธี 1 : การวิเคราะห์และจัดทำ Future Labour Market Needs เพื่อลดการเกิด Skills Imbalance (Skills Mapping) ระหว่างอุปสงค์กับอุปทานของทักษะทรัพยากรมนุษย์ ในปัจจุบัน/อนาคต (Demand Signal)

หน่วยงานพลัง : สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สถาบันอุดมศึกษา กระทรวงแรงงาน ภาคอุตสาหกรรมและบริการ

กิจกรรม 1 :

- 1.1 : จัดทำและวิเคราะห์ข้อมูล Skill Mapping
- 1.2 : เผยแพร่ Skill Mapping สู่สถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการผลิตบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้
- 1.3 : จัดทำระบบ Matching ระหว่างทักษะ/จำนวนกำลังคนกับความต้องการของตลาดแรงงาน (Modernizing Employment Services)

การบรรลุเป้าหมาย 1

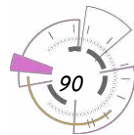
- ข้อมูล Skill Mapping เพื่อนำไปสู่การปรับหลักสูตรการผลิตและพัฒนาบัณฑิตให้มี skills เป็นไปตามความต้องการตามโมเดล BCG

กิจกรรม 2 :

- 2.1 : ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับการกำหนด Future Skill Set & Knowledge Set สำหรับการส่งเสริมการจัดการศึกษาตลอดชีวิตระดับอุดมศึกษา
- 2.2 : สนับสนุน และส่งเสริมการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตให้แก่สถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ

การบรรลุเป้าหมาย 2

- ผลการกำหนด Future Skill Set & Knowledge Set สำหรับการส่งเสริมการจัดการศึกษาตลอดชีวิตระดับอุดมศึกษา

กิจกรรม 3 :

การบรรลุเป้าหมาย 3

- 3.1 : จัดทำนโยบาย แผนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและพัฒนากำลังคนตามสาขาวิชาตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาประเทศ และการบริหารจัดการกำลังคนคุณภาพที่มีศักยภาพสูง
- นโยบายเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนากำลังคนในสาขาที่ประเทศต้องการ
 - แผนการผลิต พัฒนา และส่งเสริมการผลิตกำลังคนคุณภาพที่มีศักยภาพสูง และแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการกำลังคนคุณภาพที่มีศักยภาพสูง

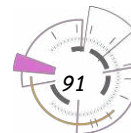
ยุทธวิธี 2 : การออกแบบ/พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้อง Demand – driven and Results – oriented workforce

หน่วยงานพลัง : สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สถาบันอุดมศึกษา ภาควิชาการและบริหาร

กิจกรรม 1 :

การบรรลุเป้าหมาย 1

- 1.1 : พัฒนาหลักสูตรที่เป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา และสถานประกอบการ และนำมาขยายผลการดำเนินการให้ครอบคลุมในทุกภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการของทั่วประเทศ
- 1.2 : จัดทำระบบการรับรองสมรรถนะกำลังคนวัยแรงงานเพื่ออนาคต (Up Skills/Re Skills/New Skills) ด้วยหลักสูตรประกาศนียบัตร (Non – Degree) และหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นใหม่
- ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และบัณฑิตที่กำลังสำเร็จการศึกษาได้รับพัฒนาและเพิ่มทักษะ (Up Skills/ Re Skills /New Skills) พร้อมรับการท างานในอนาคตหลังวิกฤตการณ์ดังกล่าว

กิจกรรม 2 :

- 2.1 : บริหารจัดการทุนพัฒนากำลังคนการอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาประเทศ
- 2.2 : พัฒนาระบบการจัดสรรทุนตอบโจทย์การพัฒนากำลังคน
สมรรถนะ ศักยภาพ และระดับสูง
- 2.3 : วางแผนการพัฒนากำลังคนแต่ละสาขาที่จำเป็นในการพัฒนา
ประเทศ
- 2.4 : สร้างความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการ
- 2.5 : พัฒนาเงื่อนไขการให้ทุน/การขอใช้ทุนที่สร้างแรงจูงใจให้คน
รุ่นใหม่เข้าสู่ระบบการรับทุน
- 2.6 : สร้างความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษากับการเข้าสู่อาชีพใน
ระบบราชการ ที่นำไปสู่การขอใช้ทุน
- 2.7 : บริหารข้อมูลแบบองค์รวม การพัฒนากลไกการติดตามผู้รับ
ทุนที่มีประสิทธิภาพ และการประเมินผลการดำเนินงาน
อย่างเป็นระบบ

การบรรลุเป้าหมาย 2

- แนวทางการขับเคลื่อนการ
บริหารจัดการทุนพัฒนา
กำลังคนการอุดมศึกษา
- กำลังคนตรงกับตลาดงานและ
สอดคล้องกับความต้องการ
ของประเทศ

**ยุทธวิธี 3 : การผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่ ตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรมเป้าหมายสำคัญ เร่งด่วน
ของประเทศ และพัฒนาแห่งอนาคต สอดรับปรัชญาการอุดมใหม่**

หน่วยงานพลัง : สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สถาบันอุดมศึกษา
ภาคอุตสาหกรรมและบริการ

กิจกรรม 1 :

- 1.1 : ผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษาปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน
โดยทำงานร่วมมือกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับ
ภาคอุตสาหกรรม รัฐ ประชาสังคมหรือชุมชน (Work –
Based Learning)
- 1.2 : มุ่งเน้นการเสริม Soft Skills and Transversal Skills
- 1.3 : ปรับเกณฑ์มาตรฐานการอุดมศึกษาให้มีความยืดหยุ่น รองรับ
รูปแบบการเรียนเปลี่ยนการสอน
- 1.4 : สร้างระบบนิเวศอุดมศึกษาที่สามารถเพิ่มสมรรถนะ ทักษะ
จากการเรียนรู้ให้กับกำลังคนในทุกช่วงวัยและทุกภาคส่วน

การบรรลุเป้าหมาย 1

- บัณฑิต และ กำลัง คน ที่มี
สมรรถนะและศักยภาพสูง

กิจกรรม 2 :

2.1 : ส่งเสริม สนับสนุน ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาให้เหมาะสม สอดคล้องกับการผลิตและพัฒนา กำลังคนที่มีสมรรถนะสูง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การบรรลุเป้าหมาย 2

- รูปแบบการจัดการศึกษา สอดคล้องกับการผลิตและพัฒนา กำลังคนที่มีสมรรถนะสูง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กิจกรรม 3 :

3.1 : ส่งเสริมการจัดสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Cooperative and Work Integrated Education)

3.2 : จัดทำประกาศกรอบมาตรฐานหลักสูตรและการดำเนินงานด้าน CWIE เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษา

และสถานประกอบการใช้เป็นแนวทางในการจัดหลักสูตร CWIE ให้มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ

3.3 : พัฒนาระบบการพิจารณาความสอดคล้องของหลักสูตรระดับอุดมศึกษา (CHE Curriculum Online: CHECO) ให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถนำเข้าข้อมูลหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาในฐานข้อมูล CWIE ได้อย่างครบถ้วน ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

การบรรลุเป้าหมาย 3

- ฐาน ข้อมูล CWIE (<https://cwie.mua.go.th/>) เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาและสถานประกอบการใช้ประโยชน์ และจับคู่ความร่วมมือ

- (ร่าง) กรอบมาตรฐานหลักสูตรและการดำเนินงานด้าน CWIE

- โมเดล EEC Model Type A และ CWIE เพื่อเป็นกลไกในการดำเนินการ (Innovative Mechanism) ที่เป็นมาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับ

ยุทธวิธี 4 : การกำหนดจุดยุทธศาสตร์สำคัญ และแผนภาพการผลิตบัณฑิตและพัฒนา กำลังคน

ในอนาคต (Higher Education Foresight) การผลิตบัณฑิตพันธุ์ใหม่

ตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรมเป้าหมายสำคัญ แรงดันของประเทศ

และพัฒนาแห่งอนาคต สอดรับปรัชญาการอุดมใหม่

หน่วยงานพลัง : สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สภานโยบาย การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สถาบันอุดมศึกษา กระทรวงแรงงาน ธนาคารแห่ง ประเทศไทย ภาคอุตสาหกรรมและบริการ

กิจกรรม 1 :

1.1 : จัดทำข้อเสนอนโยบาย ยุทธศาสตร์ และทิศทางการพัฒนา
อุดมศึกษา

การบรรลุเป้าหมาย 1

- ข้อเสนอแนะนโยบาย ยุทธศาสตร์
และทิศทางการพัฒนา
อุดมศึกษา

กิจกรรม 2 :

2.1 : บริหารจัดการระบบนิเวศความร่วมมือกับต่างประเทศที่จะส่งผล
กระทบต่อ อววน. ของไทย โดยใช้มุมมองเชิงอนาคต (Foresight)

การบรรลุเป้าหมาย 2

- ระบบนิเวศความร่วมมือกับ
ต่างประเทศที่มีผลต่อ อววน.

FP 2 : กำลังคนระดับสูงที่มีทักษะรองรับอุตสาหกรรมและบริการใหม่แห่งอนาคตเพิ่มขึ้น

FP 6 : ศูนย์กลางความเชี่ยวชาญระดับนานาชาติ (Hub of Talent & Knowledge)

ความสอดคล้องกับกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ อววน. พ.ศ. 2566 – 2570 ในแผนงานสำคัญ
(Flagship) 9 และ 12 ยุทธศาสตร์ที่ 1 2 3 และ 4

ยุทธวิธี 1 : การสนับสนุนให้เกิด Brain Gain และ Talent Mobility เพื่อระดมกำลังคนระดับสูง
และเสริมสร้างศักยภาพให้แก่บุคลากรด้านการวิจัย

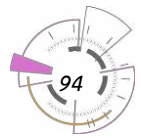
หน่วยงานพลัง : สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สภานโยบาย
การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สถาบันอุดมศึกษา ภาควิชาการและบริหาร

กิจกรรม 1 :

1.1 : พัฒนาเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา และภาคอุตสาหกรรม เพื่อ
การวิจัย สร้างนวัตกรรมในเชิงพาณิชย์
1.2 : สนับสนุนจุดเริ่มต้นของการผลิตบุคลากร การสร้างกลไกความ
ร่วมมือ รวมถึงการสนับสนุนองค์ความรู้และทรัพยากรที่เป็น
การวางแผนการทำงานให้กับนักวิจัยรุ่นใหม่
1.3 : ต่อยอดงานวิจัยและองค์ความรู้ที่นำไปสู่การสร้างผลผลิตที่
เป็นนวัตกรรม หรือเทคโนโลยีระดับสูง

การบรรลุเป้าหมาย 1

- นักวิจัยใหม่จากสถาบันอุดมศึกษา
และ นัก วิ จ ย ใน ส ถ า น
ประกอบการเข้าสู่ระบบการ
วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ
อย่างต่อเนื่อง เกิดการนำองค์
ความรู้และผลงานทางวิชาการ
ไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์
สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ
ให้กับพื้นที่และประเทศ

กิจกรรม 2 :

- 2.1 : จัดทำข้อเสนอและพัฒนากลไก ระบบ การถ่ายทอดและ แลกเปลี่ยนบุคลากร องค์ความรู้ เทคโนโลยี วิจัยและ นวัตกรรม (Talent Mobility) ระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งใน และต่างประเทศ

การบรรลุเป้าหมาย 2

- ข้อเสนอการถ่ายทอดและ แลกเปลี่ยนบุคลากร องค์ ความรู้ เทคโนโลยี วิจัยและ นวัตกรรม (Talent Mobility)

กิจกรรม 3 :

- 3.1 : สร้าง/พัฒนา Platform เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้กำลังคน ระดับสูงของไทย ไปศึกษา วิจัยหรือปฏิบัติงานในหน่วยงานที่ มีศักยภาพสูงในต่างประเทศ และเอื้อให้หน่วยงาน ด้าน อววน. ของไทยรับกำลังคนระดับสูงจากต่างประเทศมา ศึกษา วิจัย หรือปฏิบัติงานในประเทศไทย

การบรรลุเป้าหมาย 3

- กำลังคนจากต่างประเทศมา ศึกษา วิจัย หรือปฏิบัติงานใน ประเทศไทย

ยุทธวิธี 2 : การยกระดับหน่วยวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพ และมีความเป็นเลิศ

(University Research Institute : URI) ให้เป็น Government Research Institute (GRI) เพื่อให้เกิดการยกระดับด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสามารถนำ องค์ความรู้ เทคโนโลยีขั้นแนวหน้า นวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ได้จริง

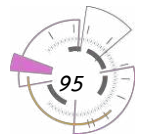
หน่วยงานหลัก : สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีแห่งชาติ สถาบันอุดมศึกษา ภาคอุตสาหกรรมและบริการ

กิจกรรม 1 :

- 1.1 : พัฒนาบัณฑิตศึกษาและการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ศูนย์ความเป็นเลิศ) และสร้างงานวิจัย งานวิจัยระดับสูง
1.2 : ผลิตงานวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นแนวหน้า พร้อมยกระดับ URI ให้เป็น GRI ที่ชัดเจน
1.3 : กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการแบ่งปันสิทธิผลประโยชน์จาก ผลงานทางวิชาการอย่างยุติธรรม เพื่อสร้างแรงจูงใจกับทั้ง นักวิจัย หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ประกอบการ
1.4 : สนับสนุนระบบนิเวศการวิจัย (Research Ecosystem) ที่มี มาตรฐานระดับนานาชาติ (Quality Infrastructure) ที่เอื้อ ต่อการทำงานวิจัยขนาดใหญ่

การบรรลุเป้าหมาย 1

- องค์ความรู้ระดับสูง และ นักวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ และ เทคโนโลยีให้กับ ภาคอุตสาหกรรม ภาค เกษตรกรรม และภาคบริการ

ยุทธวิธี 3 : การบูรณาการกับหน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ให้เกิดความร่วมมือในการลงทุน ด้านกำลังคน และด้านวิจัย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาของประเทศ และการจัดการ ความท้าทายใหม่ ๆ

หน่วยงานพลัง : สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนันโยบาย การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สถาบันอุดมศึกษา ภาคอุตสาหกรรมและบริการ

กิจกรรม 1 :

การบรรลุเป้าหมาย 1

- 1.1 : สร้างแพลตฟอร์มเครือข่ายระดับนโยบาย นักวิชาการและ นักวิจัย ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ การแลกเปลี่ยนแนว ปฏิบัติที่ดีและการสร้างความกลมกลืนทั้งในและต่างประเทศ กับระบบ อววน. เพื่อตอบโจทย์การพัฒนาอุตสาหกรรมตาม โมเดล BCG
- แพลตฟอร์มความร่วมมือในการ ถ่ายทอดองค์ความรู้ การ แลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี

FP 3 : ระบบเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม รวมถึง SMEs and IDEs มีความเข้มแข็ง

ความสอดคล้องกับกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ อววน. พ.ศ. 2566 – 2570 ในแผนงาน สำคัญ (Flagship) 7 และยุทธศาสตร์ที่ 1 และ 4

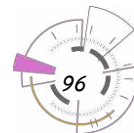
ยุทธวิธี 1 : บ่มเพาะผู้ประกอบการ เพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม รวมถึง SMEs and IDEs

หน่วยงานพลัง : สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงาน นวัตกรรมแห่งชาติ สถาบันอุดมศึกษา กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม ภาคอุตสาหกรรมและบริการ

กิจกรรม 1 :

การบรรลุเป้าหมาย 1

- 1.1 : บ่มเพาะในระดับ Pre - Incubation และการสนับสนุน - ผู้ ประ ก อ บ การ ไ ห ม่ หลักสูตรที่เกี่ยวกับ Commercialization and Innovation (Entrepreneurs) ที่ยกระดับเป็น Spin-off Companies ในอนาคต

1.2 : ส่งเสริมแนวคิด แรงจูงใจ เพื่อนำไปสู่การสร้างธุรกิจ (Hackathon) 1.3 : เพิ่มช่องทางการตลาดดิจิทัลให้ผู้ประกอบการ 1.4 : จับคู่ (Matching) ผู้ประกอบการกับแหล่งทรัพยากร (เช่น ทุน องค์ความรู้) ในการ Scale up ธุรกิจให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น 1.5 : จัดแสดงการนำเสนอสินค้า ผลิตภัณฑ์ และบริการของผู้ประกอบการ (Exhibition/Trade Show)	- ผู้ประกอบการเดิมที่พัฒนาไปสู่ IDEs ในอนาคต - ผู้ประกอบการธุรกิจนวัตกรรม รายใหม่ที่มีศักยภาพ

กิจกรรม 2 :

การบรรลุเป้าหมาย 2

2.1 : เครือข่าย อว. สนับสนุนการใช้ประโยชน์งานด้าน อววน. เพื่อพัฒนาพื้นที่ 2.2 : ผลักดันการใช้ประโยชน์องค์ความรู้จากการวิจัย พัฒนาและนวัตกรรมที่มีฐานองค์ความรู้จากการบูรณาการศาสตร์ด้าน สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ในการตอบ โจทย์บูรณาการเชิงสร้างสรรค์ (Creative Integration)	- ผู้ประกอบการมีขีดความสามารถ ในการแข่งขันทั้งในประเทศ และระดับนานาชาติ

กิจกรรม 3 :

การบรรลุเป้าหมาย 3

3.1 : ประสานและสร้างความร่วมมือให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ มหาวิทยาลัย และเอกชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมธุรกิจ เทคโนโลยีและนวัตกรรม	- ความร่วมมือในการส่งเสริม ธุรกิจเทคโนโลยีและนวัตกรรม

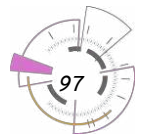
ยุทธวิธี 2 : การเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและบริการของสถาบันอุดมศึกษา สถาบันวิจัย ในการสนับสนุนเทคโนโลยี และนวัตกรรม

หน่วยงานพลัง : สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม อุทยาน วิทยาศาสตร์ประเทศไทย สถาบันอุดมศึกษา ภาคอุตสาหกรรมและบริการ

กิจกรรม 1 :

การบรรลุเป้าหมาย 1

1.1 : เปิดใช้พื้นที่ของสถาบันอุดมศึกษา ให้เป็นแหล่งสร้างความรู้ในการดำเนินการ เพื่อพัฒนาบุคลากร นิสิต นักศึกษา ให้มีความพร้อมในการร่วมมือกับภาคเอกชน และใช้เทคโนโลยีของสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาศักยภาพของเอกชน (Business Brotherhood)	- บุคลากร นิสิต นักศึกษา มีความพร้อมในการร่วมมือกับภาคเอกชน และใช้เทคโนโลยี - ภาคเอกชนมีศักยภาพเพิ่มขึ้น

กิจกรรม 2 :

การบรรลุเป้าหมาย 2

- 2.1 : บริการด้านการวิจัย พัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี และร่วมพัฒนานวัตกรรม - ความเข้มแข็งของผู้ประกอบการฐานรากและเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม
- 2.2 : ผลักดันให้เกิดการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และสร้างโอกาสทางธุรกิจที่ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการขับเคลื่อนให้แก่ภาคเอกชน เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม
- 2.3 : สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานความรู้และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในภูมิภาค

FP 4 : การรองรับสังคมสูงวัย และการเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสมบูรณ์

ความสอดคล้องกับกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ อววน. พ.ศ. 2566 – 2570

ในแผนงานสำคัญ (Flagship) 8 ยุทธศาสตร์ที่ 3 และ 4

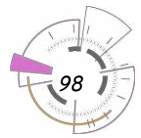
ยุทธวิธี 1 : การสนับสนุนให้เกิดระบบ Modular Based และ/หรือ Micro Credential และระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ที่มีการเชื่อมโยงระบบระหว่างสถาบันอุดมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

หน่วยงานพลัง : สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สถาบันอุดมศึกษาภาคอุตสาหกรรมและบริการ

กิจกรรม 1 :

การบรรลุเป้าหมาย 1

- 1.1 : จัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลสำหรับระบบคลังหน่วยกิตของอุดมศึกษาไทย - ระบบคลังหน่วยกิต (Credit Bank) ของอุดมศึกษาทั้งประเทศ ที่มีความยืดหยุ่นสำหรับผู้เรียนทุกวัย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกกลุ่มสามารถเข้าศึกษาโดยไม่มีเงื่อนไข

กิจกรรม 2 :

การบรรลุเป้าหมาย 2

- 2.1 : พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา มาตรฐานหลักสูตร การติดตามคุณภาพที่ยืดหยุ่น รองรับบริบทของการเปลี่ยนแปลง และสอดคล้องตามอัตลักษณ์ (Uniqueness) กลุ่มหรือประเภทของสถาบันอุดมศึกษา - ระบบมาตรฐานด้านการอุดมศึกษาที่มีความยืดหยุ่น
- 2.2 : ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายด้านมาตรฐานการอุดมศึกษา - หลักเกณฑ์หรือ/และแนวทางในการส่งเสริมการจัดการศึกษาตลอดชีวิต
- 2.3 : จัดทำหลักเกณฑ์หรือ/และแนวทางในการส่งเสริมการจัดการศึกษาตลอดชีวิตระดับอุดมศึกษา - ระดับอุดมศึกษา

กิจกรรม 3 :

การบรรลุเป้าหมาย 3

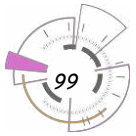
- 3.1 : ยกระดับทักษะฝีมือแรงงานของประเทศไทยให้มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน (Upskill/Reskill) - แพลตฟอร์มสำหรับสนับสนุน Credit Transfer
- 3.2 : สร้าง Platform สำหรับสนับสนุน Credit Transfer ที่เชื่อมโยงระหว่างสถาบันอุดมศึกษา

FP 5 : การสร้างความเป็นเลิศ และองค์ความรู้ใหม่ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์

ความสอดคล้องกับกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ อววน. พ.ศ. 2566 – 2570 ในแผนงานสำคัญ (Flagship) 10 และ 11 ยุทธศาสตร์ที่ 3 และ 4

ยุทธวิธี 1 : การส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาสร้างความเป็นเลิศ ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ เทคโนโลยีขั้นแนวหน้า และองค์ความรู้ใหม่ทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และนานาชาติ

หน่วยงานพลัง : สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สถาบันอุดมศึกษา ภาคอุตสาหกรรมและบริการ

กิจกรรม 1 :

- 1.1 : สนับสนุนการวิจัย สร้างและพัฒนาทุนปัญญา และพัฒนาให้
เป็นคลังปัญญาระดับชาติ
- 1.2 : เผยแพร่องค์ความรู้สำคัญที่เกี่ยวข้องกับด้านสังคมศาสตร์
มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์
- 1.3 : บูรณาการองค์ความรู้ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และ
ศิลปกรรมศาสตร์กับองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี
และนวัตกรรม
- 1.4 : นำผลการศึกษา การวิจัยและพัฒนาด้านสังคมศาสตร์
มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหาและ
พัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน
- 1.5 : สร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทั้งภายในประเทศและ
ต่างประเทศ

การบรรลุเป้าหมาย 1

- องค์ความรู้แบบสหวิทยาการซึ่ง
มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการ
พัฒนาที่ยั่งยืนผ่านการ
เชื่อมโยงประเทศไทยเข้ากับ
ภูมิภาคและโลกต่อไป
- บุคลากรมีความเป็นเลิศ ด้าน
สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์
และศิลปกรรมศาสตร์

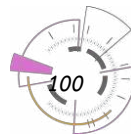
FP 6 : ศูนย์กลางความเชี่ยวชาญระดับนานาชาติ (Hub of Talent & Knowledge)

FP 7 : โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรมในสถาบันอุดมศึกษา
ที่เข้มแข็ง

ความสอดคล้องกับกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ อววน. พ.ศ. 2566 – 2570
ในแผนงานสำคัญ (Flagship) 10 และ 11 ยุทธศาสตร์ที่ 3 และ 4

ยุทธวิธี 1 : การสร้างความเข้มแข็ง เชื่อมโยงและแบ่งปันการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐาน
ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรมในสถาบันอุดมศึกษาที่เข้มแข็ง

หน่วยงานพลัง : สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงาน
คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สถาบันอุดมศึกษา
ภาคอุตสาหกรรมและบริการ

กิจกรรม 1 :

- 1.1 : จัดให้มีเครื่องมือและอุปกรณ์การวิจัยที่ทันสมัย มีมาตรฐาน (Quality Infrastructure) อย่างเพียงพอ โดยเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในประเทศร่วมกัน
- 1.2 : ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์สู่นักวิจัย การทำงานระหว่างนักวิจัยต่างวัฒนธรรม เพื่อให้ก้าวทันองค์ความรู้ใหม่ และสร้างเครือข่ายการวิจัยให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ
- 1.3 : สร้างความมั่นคงของอาชีพนักวิจัยตลอดอายุงานให้กับนักวิจัยอย่างเพียงพอ
- 1.4 : สร้างเส้นทางอาชีพในกับบัณฑิต สำหรับการทำงานวิจัยในสาขาต่าง ๆ ที่ตรงต่อความต้องการของใช้บัณฑิต
- 1.5 : กำหนดหลักเกณฑ์การบริหารงานบุคคลที่เอื้อต่อการพัฒนานักวิจัย และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาให้มีความก้าวหน้าทางตำแหน่งวิชาการและได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม
- 1.6 : ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา รวมถึงการขึ้นทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญากิจกรรม

การบรรลุเป้าหมาย 1

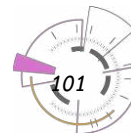
- โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในสถาบันอุดมศึกษาที่เข้มแข็ง
- นักวิจัยและบุคลากรระดับสูงในสถาบันอุดมศึกษา

กิจกรรม 2 :

- 2.1 : เตรียมความพร้อมผู้มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วภูมิภาค
- 2.2 : สนับสนุนเครือข่ายความร่วมมือด้านการศึกษาและการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศกับมหาวิทยาลัยและโรงเรียน ในการพัฒนาศักยภาพกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม
- 2.3 : จัดให้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาหลักสูตร วิธีการเรียนรู้ วิธีสอนและการประเมินผลการเรียนการสอนสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

การบรรลุเป้าหมาย 2

- ผู้ที่มีความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.3 กลไกหลัก (Flagship Mechanisms)

FM 1 : การปฏิรูประบบการเงินและงบประมาณ

ยุทธวิธี 1 : การพัฒนาระบบการจัดสรรและบริหารงบประมาณแบบบูรณาการเพื่อมุ่งผลผลิตและผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

กิจกรรม 1 :

- 1.1 : ศึกษา วิจัยต้นทุนต่อหน่วย (Unit Cost) ให้สะท้อนคุณภาพมาตรฐานการอุดมศึกษา ตามความเชี่ยวชาญ อัตลักษณ์ และกลุ่มหรือประเภทของสถาบันอุดมศึกษา
- 1.2 : พัฒนารูปแบบที่นำไปสู่การจัดสรรงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผ่านด้านอุปสงค์ (Demand Side Financing)
- 1.3 : จัดทำข้อตกลงในการจัดสรรงบประมาณกับสำนักงานงบประมาณ ให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการผลิตบัณฑิตและพัฒนากำลังคน

การบรรลุเป้าหมาย 1

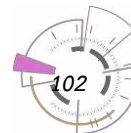
- ต้นทุนต่อหน่วย (Unit Cost) ที่สะท้อนคุณภาพ มาตรฐานการอุดมศึกษา
- รูปแบบการจัดสรรงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

กิจกรรม 2 :

- 2.1 : ใช้ประโยชน์จากกองทุนเพื่อพัฒนาการอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษา และด้านการผลิตกำลังคนระดับสูงเฉพาะทางตามความต้องการของประเทศผ่านระบบงบประมาณในรูปแบบ Multi – Year Budgeting ที่มีความยืดหยุ่นและคล่องตัว สามารถสนับสนุนกระบวนการเปลี่ยนแปลงเรื่องของการจัดการอุดมศึกษาอย่างรวดเร็วให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

การบรรลุเป้าหมาย 2

- คุณภาพการจัดการศึกษา และ ความเป็นเลิศตามอัตลักษณ์และศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษา

FM 2 : การส่งเสริมธรรมาภิบาล ให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้

**ยุทธวิธี 1 : การส่งเสริม สนับสนุน เชิดชูเกียรติ การปฏิบัติหน้าที่โดยยึดมั่นตามหลักธรรมาภิบาลของ
สถาบันอุดมศึกษา**

กิจกรรม 1 :

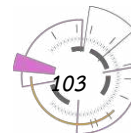
การบรรลุเป้าหมาย 1

- 1.1 : จัดทำช่องทางการเข้าถึงข้อมูล/ข่าวสาร เช่น การบริหารจัดการ การจัดการศึกษา การใช้จ่ายงบประมาณ ที่สะท้อนให้เห็นความโปร่งใส ตรวจสอบได้ของสถาบันอุดมศึกษา
 - ช่องทางการเข้าถึงข้อมูล/ข่าวสาร
 - ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ของสถาบันอุดมศึกษา
- 1.2 : กำหนดมาตรการทางสังคมกับสถาบันอุดมศึกษาที่ยึดมั่น/ละเมิดหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาร่วมรับผิดชอบกับผลการดำเนินงาน และสังคมมีส่วนร่วมในการกำกับสถาบันอุดมศึกษา

กิจกรรม 2 :

การบรรลุเป้าหมาย 2

- 2.1 : เชิญชวนให้สถาบันอุดมศึกษาจัดทำ Good University Report และเปิดเผยให้สาธารณชนรับรู้
 - สถาบันอุดมศึกษาที่ยึดมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาล
- 2.2 : ประเมินธรรมาภิบาลในระดับสถาบันอุดมศึกษา และระดับผู้บริหาร จากการข้อมูล และตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ การจัดการศึกษา การใช้จ่ายงบประมาณ เป็นต้น
- 2.3 : มอบรางวัล Good Governance University Awards ให้แก่สถาบันอุดมศึกษาที่ยึดมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาล

FM 3 : การยกระดับฐานข้อมูลระบบอุดมศึกษาให้มีความน่าเชื่อถือ ถูกต้อง แม่นยำ มีเสถียรภาพ

ยุทธวิธี 1 : การพัฒนาระบบตรวจสอบข้อมูลอุดมศึกษา และเชื่อมโยงระบบทั้งจากหน่วยงานภายในและภายนอก

กิจกรรม 1 :

- 1.1 : พัฒนาระบบตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอุดมศึกษา (Data Cleansing, Data Verification and Validation)
- 1.2 : จัดทำความร่วมมือในการเข้าถึงและเชื่อมโยงข้อมูลอุดมศึกษา ระหว่างหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก
- 1.3 : พัฒนาระบบการเชื่อมโยงข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และระบบคลังข้อมูล รองรับนโยบายด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (UniCon) เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินศักยภาพ และตำแหน่งยุทธศาสตร์ด้านการอุดมศึกษาของประเทศ

การบรรลุเป้าหมาย 1

- ระบบฐานข้อมูลที่มีการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน
- ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และระบบคลังข้อมูล รองรับนโยบายด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ส่วนที่ 4 : ผลลัพธ์และผลกระทบ

ของการพัฒนาการอุดมศึกษาต่อเป้าหมายของประเทศ

4.1 หมายเหตุ (Milestone) ของการพัฒนาการอุดมศึกษา ระยะ 5 ปี

(พ.ศ. 2566 – 2570)

จาก 3 ยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการอุดมศึกษาระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) และ 10 การขับเคลื่อนสำคัญ ส่งผลให้เกิดเหตุการณ์สำคัญจากการพัฒนาการอุดมศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่

ช่วงที่ 1 Higher Education is Key Enablers for Thailand's Transformation in the Post Covid – 19 การอุดมศึกษาเป็นปัจจัยสนับสนุนการพลิกโฉมประเทศไทยหลังวิกฤตโควิด – 19 โดยในระยะ 3 ปีแรกของการพัฒนา (พ.ศ. 2566 – 2568) เป็นปีแห่ง 10 การขับเคลื่อนสำคัญที่ประกอบด้วย 7 นโยบายหลัก (Flagship Policies) และ 3 กลไกหลัก (Flagship Mechanisms) ด้วยการเร่งผลักดันศักยภาพของการอุดมศึกษาอย่างก้าวกระโดด จากฐานทรัพยากรที่อุดมศึกษามี ได้แก่ กำลังคน องค์ความรู้ และระบบนิเวศอุดมศึกษา เพื่อใช้ในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ในแต่ละปีปรากฏหมายเหตุ (Milestone) สำคัญ ดังนี้

Milestone I : พ.ศ. 2566 กำลังคน องค์ความรู้ และกลไกหลักในระบบอุดมศึกษาพัฒนาแบบก้าวกระโดดและยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

Milestone II : 2567 ความเข้มแข็งทางนิเวศอุดมศึกษาผลักดันภาคเศรษฐกิจและสังคม

Milestone III : พ.ศ. 2568 ศูนย์กลางความเชี่ยวชาญในระดับนานาชาติ

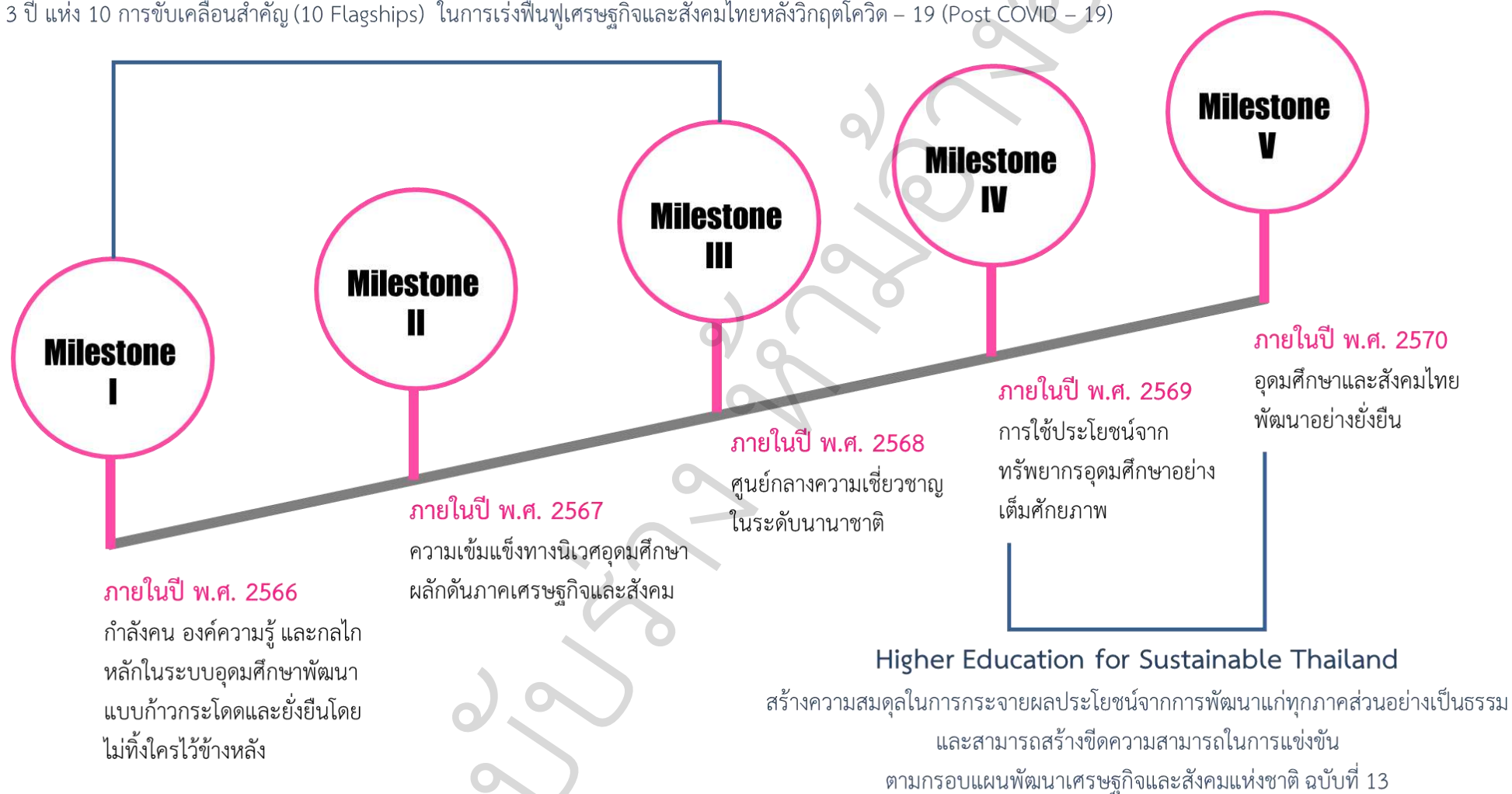
ช่วงที่ 2 Higher Education for Sustainable Thailand การอุดมศึกษาสร้างสมดุลในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาแก่ทุกภาคส่วนอย่างเป็นธรรมและสามารถสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันตามกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 โดยเหตุการณ์ในช่วงที่ 2 มีระยะ 2 ปี (พ.ศ. 2569 – 2570) เป็นผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการอุดมศึกษา 3 ยุทธศาสตร์ร่วมกับผลลัพธ์จาก 10 การขับเคลื่อนสำคัญ ส่งผลให้การอุดมศึกษามีทรัพยากรที่มีศักยภาพมากพอและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้ในแต่ละปีปรากฏหมายเหตุ (Milestone) สำคัญ ดังนี้

Milestone IV : พ.ศ. 2569 การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอุดมศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ

Milestone V : พ.ศ. 2570 การอุดมศึกษาและสังคมไทยพัฒนาอย่างยั่งยืน

Higher Education is Key Enablers for Thailand's Transformation in the Post Covid – 19

3 ปี แห่ง 10 การขับเคลื่อนสำคัญ (10 Flagships) ในการเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมไทยหลังวิกฤตโควิด – 19 (Post COVID – 19)

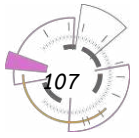

ภาพที่ 29 Milestone ของการพัฒนาการอุดมศึกษา ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)

Milestone I : กำลังคน องค์ความรู้ และกลไกหลักในระบบอุดมศึกษาพัฒนาแบบก้าวกระโดด และยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ภายในปี พ.ศ. 2566

- แผนภาพการผลิตบัณฑิตและพัฒนากำลังคนในอนาคต (Higher Education Foresight) เพื่อกำหนดทิศทางการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ
 - บัณฑิตและแรงงานมีสมรรถนะและทักษะที่ตอบโจทย์อุตสาหกรรมตามโมเดล BCG เพิ่มสูงขึ้น
 - นักศึกษาสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Cooperative and Work Integrated Education : CWIE) เพิ่มขึ้น
 - หลักสูตรระยะสั้นที่สอดคล้อง Demand – driven and Results – oriented workforce เพื่อพัฒนาสมรรถนะและทักษะอนาคต (Re-Skill/Up-Skill) ภายในสถาบันการศึกษาที่ได้มาตรฐาน
 - กลุ่มผู้เรียนนอกวัยเรียน (Non Aged Group) ที่ได้รับ (Re Skills/Up Skills/ New Skills) เพิ่มขึ้น
 - ระบบคลังหน่วยกิต (Credit Bank) ของอุดมศึกษาทั้งประเทศรองรับสังคมสูงวัยและการเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยสมบูรณ์
 - แพลตฟอร์มสำหรับสนับสนุน Credit Transfer ที่เชื่อมโยงระหว่างสถาบันอุดมศึกษา
 - สถาบันอุดมศึกษามีอุปกรณ์และเครื่องมือทางการศึกษาที่อ่อนไหว และมีสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัยสำหรับผู้พิการ อย่างเพียงพอและครอบคลุมประสิทธิผลสูงขึ้น (SDGs4.a)
 - กำลังคนระดับสูง (Talent Mobility) อาจารย์และบุคลากรด้านการวิจัยปฏิบัติงานในประเทศไทย เพิ่มขึ้น
 - อาจารย์และบุคลากรสายสอนในสถาบันอุดมศึกษามีความเชี่ยวชาญ โดยสัดส่วนจำนวนผู้มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับระดับที่ต่ำกว่า
 - ผู้ประกอบการที่เกิดขึ้นใหม่ (Start up companies & Spin off companies) เพิ่มขึ้น เพื่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานรากและเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม
 - เครือข่ายความร่วมมือองค์ความรู้แบบสหวิทยาการ (Multidisciplinary) ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมความเป็นพหุปัญญาให้แก่สังคม
 - ผลงานทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ได้รับการตีพิมพ์ในเอกสารวิชาการระดับประเทศ ภูมิภาค และนานาชาติ
 - สถาบันอุดมศึกษาบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ยึดมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาล มีการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารและผลการดำเนินงานต่อสาธารณะเพื่อความโปร่งใส ตรวจสอบ ตลอดจนจนสร้างผลสัมฤทธิ์ที่คุ้มค่ากับการใช้จ่ายงบประมาณ
 - สถาบันอุดมศึกษาประเมินตนเองเพื่อจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเชิงยุทธศาสตร์ และส่งมอบผลผลิตตามการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา

Milestone II : ความเข้มแข็งทางนิเวศอุดมศึกษา นำไปสู่การผลักดันภาคเศรษฐกิจและสังคม ภายในปี พ.ศ. 2567

- การวิจัยขั้นพื้นฐาน (Blue Skies Research) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการค้นพบองค์ความรู้ใหม่เพื่อสร้างองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมรองรับอุตสาหกรรมและบริการใหม่แห่งอนาคตเพิ่มขึ้น เช่น Space technology, Quantum technology
- งานวิจัยพื้นฐานและการตีพิมพ์เผยแพร่ใน Tier 1 และ Quartile 1 ที่สูงกว่าร้อยละ 60
- การยื่นขอจดสิทธิบัตรสิ่งประดิษฐ์เพิ่มขึ้น
- ผู้ประกอบการที่ได้รับการยกระดับด้วยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม มีรายได้ที่เพิ่มขึ้น
- ผลผลิตและบริการของผู้ประกอบการเกิดมูลค่าจากการจัดงานแสดงสินค้า
- ความเข้มแข็งทางโครงสร้างพื้นฐานและผู้ประกอบการฐานรากและเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม
- มาตรฐานการอุดมศึกษา และมาตรฐานหลักสูตรอุดมศึกษาที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลายสอดคล้องกับประเภทหรือกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา
- ต้นทุนต่อหน่วย (Unit Cost) ที่สะท้อนคุณภาพ มาตรฐานการอุดมศึกษา

Milestone III : ศูนย์กลางความเชี่ยวชาญในระดับนานาชาติ ภายใน พ.ศ. 2568

- หน่วยวิจัยในสถาบันอุดมศึกษามีมาตรฐานและได้รับการยอมรับระดับนานาชาติ
- Government Research Institute (GRI)
- ระบบการจัดการทรัพยากรสินทางปัญญาของประเทศไทย
- ศูนย์ความเป็นเลิศด้านศาสตร์โลกตะวันออก
- ศูนย์กลางความเชี่ยวชาญในระดับนานาชาติ (Hub of Talent & Knowledge)
- ความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์กับต่างประเทศที่สามารถผลักดันและขับเคลื่อนให้ดำเนินการภายใต้กรอบความตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศและตามพันธกรณีและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ
- สถาบันอุดมศึกษามีขีดความสามารถสูงขึ้น ตามอัตลักษณ์และกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา

Milestone IV : การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอุดมศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ ภายในปี พ.ศ. 2569

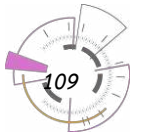
- เทคโนโลยีระดับ 6 – 8 และนวัตกรรมตามทิศทางและจุดเน้นของประเทศเพิ่มขึ้น
- องค์ความรู้ ผลงานทางวิชาการ และเทคโนโลยีขั้นแนวหน้า รวมถึงนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ได้จริงต่อชุมชน สาธารณะ และในเชิงพาณิชย์ สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับพื้นที่และประเทศเพิ่มขึ้น 2 เท่า
- การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์แก่ประชาชน สังคม และชุมชน

- พื้นที่ย่านวัฒนธรรม จากการแก้ปัญหาและการพัฒนาด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์
- การบริหารจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา รวมถึงการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม
- สถานศึกษาอุดมศึกษาสามารถใช้บริการเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ผู้เรียนในระบบ (Age Group) และกำลังคนนอกระบบ (Non Age Group) ตระหนักถึงและปรับเปลี่ยนวิถีในการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน รวมถึงเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) (กลยุทธ์ 1.1)
- เศรษฐกิจและสังคมรายตำบลได้รับการยกระดับและแก้ไขปัญหาและความต้องการของชุมชน ด้วยการพัฒนาสัมมาชีพและสร้างอาชีพใหม่ การสร้างและพัฒนา Creative Economy การนำองค์ความรู้ไปช่วยบริการชุมชน และการส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม นำไปสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)

Milestone V : อุดมศึกษาและสังคมไทยพัฒนาอย่างยั่งยืน ภายในปี พ.ศ. 2570

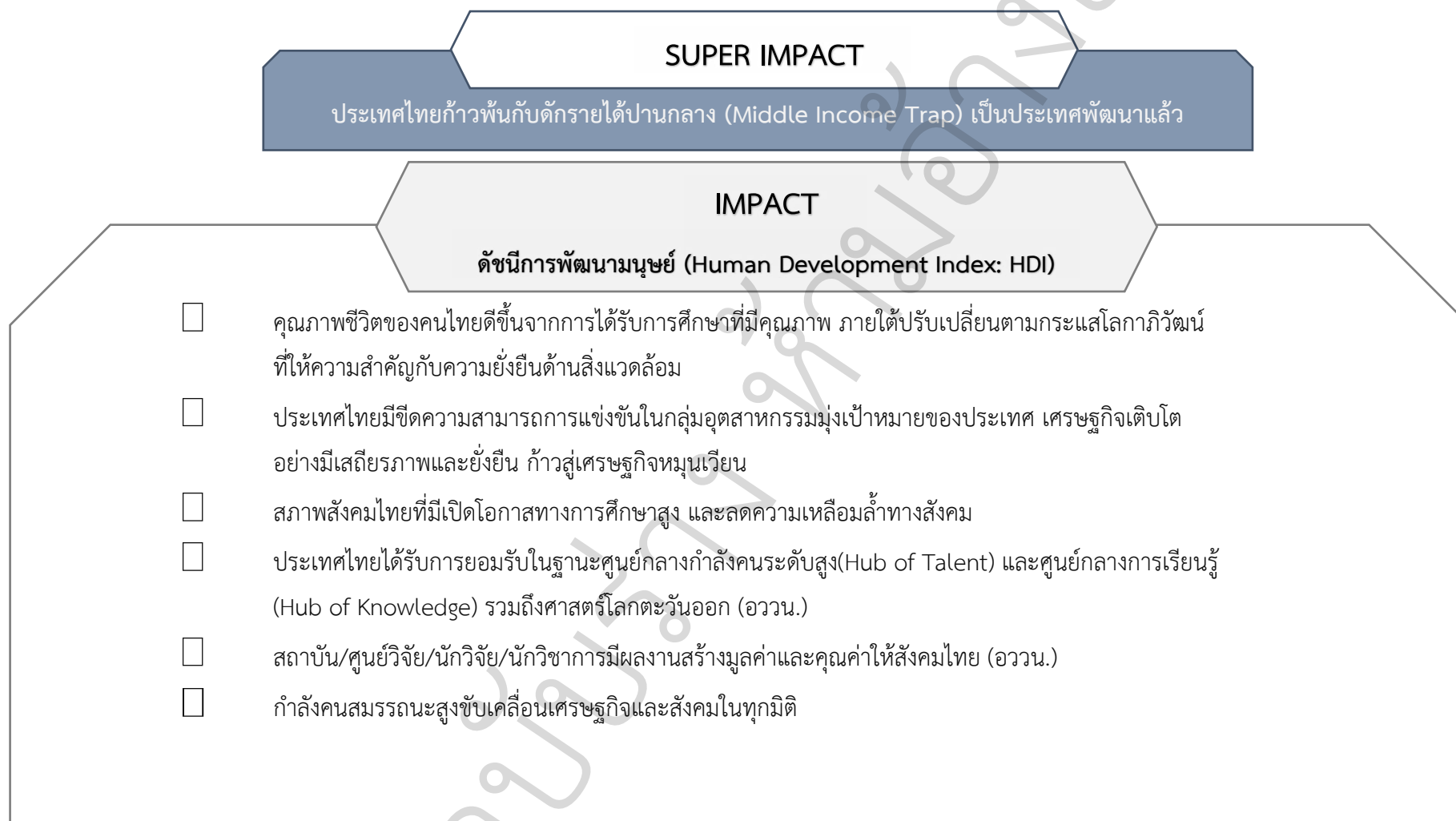
- การศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต (Lifelong Learning) มีคุณภาพ มาตรฐาน และยืดหยุ่น เหมาะสมกับกำลังคนทุกกลุ่มวัย (Enhancing Curriculums for Desired Learning Outcomes)
- บัณฑิต/กำลังคนได้รับการพัฒนาและยกระดับทักษะ (Re Skills/Up Skills/New Skills) เพื่อการทำงานและการดำรงชีวิต (Soft & Hard Skills & Transversal Skills) ให้มีคุณภาพและปริมาณ รองรับการพัฒนาประเทศ ตามการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก
- บุคลากรให้มีศักยภาพสูงและความเชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์ (Enhancement of Brainpower & Concentration of Talents)
- งานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมถ่ายทอดและประยุกต์ใช้ (Research Innovation and Technology Transfer) เพื่อความยั่งยืนในมิติทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม
- ทรัพยากรด้านการวิจัยและพัฒนาในระบบอุดมศึกษามีประสิทธิภาพสามารถสร้างขีดความสามารถทั้งทางวิชาการและการนำใช้งานจริง
- นิเวศสถาบันอุดมศึกษาเอื้อต่อการเพิ่มพูนทักษะผู้ประกอบการและพัฒนาศักยภาพทางธุรกิจ (Corporate University, Start-up, Spin-off, Incubator และ Accelerator) รวมถึงระบบทรัพย์สินทางปัญญาและถ่ายทอดเทคโนโลยีมีประสิทธิภาพส่งต่อผลงานสู่สังคมและเศรษฐกิจ (Research Administration and Support Office)
- ระบบอุดมศึกษามีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรที่สร้างผลสัมฤทธิ์และคุ้มค่าต่อการลงทุนในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Performance - Based) โดยยึดหลักธรรมาภิบาล

- สถาบันอุดมศึกษามีศักยภาพ และความเป็นเลิศตามอัตลักษณ์/จุดแข็ง เพื่อให้เกิดคุณภาพในระบบอุดมศึกษา และสะท้อนผลลัพธ์ (Outcome - based) สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน/พื้นที่/ประเทศ
- ระบบอุดมศึกษามีมาตรฐานและความเข้มแข็งทางวิชาการ และสถาบันอุดมศึกษามีขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติ

ฉบับร่าง ห้ามอ้างอิง

4.2 แผนผังผลลัพธ์และผลกระทบของการพัฒนาอุดมศึกษาต่อเป้าหมายของประเทศ

VISION '2570'

“อุดมศึกษาสร้างคน สร้างปัญญาเพื่อพัฒนาสังคมไทยอย่างยั่งยืน”

OUTCOME 1

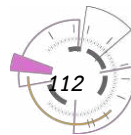
- 1.1 ระบบการอุดมศึกษาครอบคลุมการเรียนรู้ตลอดชีวิต กลไกการพัฒนายืดหยุ่นพร้อมปรับเปลี่ยนตามกระแสโลกาภิวัตน์ ที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม
- 1.2 กำลังคนทุกกลุ่มเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม ปราศจากอุปสรรคและสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข
- 1.3 กำลังคนมีสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับปรัชญาการอุดมศึกษาใหม่ ซึ่งสามารถใช้สมรรถนะด้านวิชาชีพและวิชาการ รดารงตนในสังคมอย่างมีคุณภาพ
- 1.4 กำลังคนสมรรถนะ/ระดับสูงเฉพาะทางตามเป้าหมายการพัฒนาสำคัญของประเทศ
- 1.5 บัณฑิตด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวิศวกรรม (STEM degrees) มีทักษะในลักษณะ Multi-discipline
- 1.6 อุดมศึกษามีความเข้มแข็งทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ และศาสตร์โลกตะวันออก
- 1.7 อาจารย์/บุคลากรสายวิชาการได้รับการยกระดับคุณภาพสูงขึ้น และได้รับการยอมรับมาตรฐานในระดับนานาชาติ (Scopus)
- 1.5 ผู้เชี่ยวชาญจากภาครัฐ/ภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศ เข้ามานับสนุนงานวิชาการ

OUTCOME 2

- 2.1 บุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนามีส่วนร่วมต่อประชากรเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
- 2.2 ผู้เชี่ยวชาญภายนอกจากภาคส่วนต่างๆในประเทศ และต่างประเทศที่เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะในสถาบันอุดมศึกษาและสถาบัน/ศูนย์วิจัยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ
- 2.3 องค์ความรู้และผลงานทางวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ และอ้างอิงจากสถาบันวิชาการนานาชาติ
- 2.4 ผู้ประกอบการได้รับการพัฒนาทักษะและใช้ประโยชน์จากนิเวศอุดมศึกษา สามารถแข่งขันในตลาดทั้งในและต่างประเทศของประเทศ

OUTCOME 3

- 3.1 สถาบันอุดมศึกษาเป็นศูนย์กลางความร่วมมือด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาในระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ
- 3.2 สถาบันอุดมศึกษาไทยได้รับการจัดอันดับที่สูงขึ้นในสถาบันจัดอันดับนานาชาติ
- 3.3 ระบบบริหารจัดการของสถาบันอุดมศึกษามีประสิทธิภาพและสร้างผลสัมฤทธิ์ต่อประเทศในทุกระดับ ตามกรอบการพลิกโฉมสถาบันอุดมศึกษา (Reinventing Universities)
- 3.4 ระบบ/กลไก/กฎหมาย การบริหารจัดการ ตรวจสอบ ควบคุมคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษายืดหยุ่นและสอดคล้องตามอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา
- 3.5 ระบบอุดมศึกษาดิจิทัลรองรับการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การสืบค้นข้อมูลจากฐานที่มีความเสถียร และสะท้อนความโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล

4.3 การติดตามและประเมินผล

1) เชื่อมโยงการวางแผนกับงบประมาณรายจ่ายประจำปี

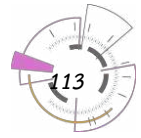
การเชื่อมโยงการวางแผนกับงบประมาณรายจ่ายประจำปีเป็นการกำหนดความสัมพันธ์เชิงบูรณาการระหว่างการลงทุนด้านการอุดมศึกษากับผลสัมฤทธิ์ตามแผนที่สถาบันจะส่งมอบในแต่ละปี (เช่น จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาจำแนกตามสาขาวิชา ISCED) ซึ่งมีลักษณะเป็นการวางแผนล่วงหน้า หรือการตรวจสอบล่วงหน้า (Pre - Audit) ตามศักยภาพของสถาบัน ความเชื่อมโยงนี้จะมีระยะเวลา 4 - 5 ปี ที่เรียกว่า Multi-year Budgeting ซึ่งคณะกรรมการการอุดมศึกษาจะพิจารณาความเหมาะสมตามศักยภาพและผลการดำเนินงานที่ตอบสนองความต้องการของประเทศเป็นหลัก

2) การรายงานผลการดำเนินงานประจำปี

สถาบันอุดมศึกษาจะรายงานผลการดำเนินงานผ่านระบบฐานข้อมูลที่เป็น Single Platform บนมาตรฐานสถิติเดียวกับของระบบอุดมศึกษาแห่งชาติ (National Higher Education Statistics Systems) เพื่อประโยชน์ในการวางแผน การตรวจสอบ และประเมินผล ซึ่งคณะกรรมการการอุดมศึกษาเป็นผู้ออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติในเรื่องนี้ รัฐจะทำหน้าที่กำกับ เร่งรัด ติดตาม และจัดให้มีการประเมินผล การปฏิบัติตามแผนด้านการอุดมศึกษา และการใช้งบประมาณของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดของ กระทรวง และรายงานผลการปฏิบัติตามแผนด้านการอุดมศึกษาต่อคณะรัฐมนตรีและสภานโยบาย เป็นรายปี

3) การประเมินแผนงานและงบประมาณภายหลังการดำเนินงาน (Post Audit)

การพิจารณาความเชื่อมโยงการวางแผนกับงบประมาณรายจ่ายประจำปี แม้จะพิจารณาในรอบ 4-5 ปีก็ตาม แต่จะต้องมีการทบทวนตรวจสอบเป็นประจำทุกปี ว่าผลผลิตที่ได้เป็นไปตามแผนที่กำหนดหรือไม่ ถ้าผลผลิตเป็นไปตามแผนกระบวนการงบประมาณก็จะเดินไปตามปกติ แต่กรณีที่ผลผลิตไม่เป็นไปตามแผน คณะกรรมการการอุดมศึกษาจะพิจารณาทบทวนกรอบวงเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีในปีต่อไป หรืออาจให้มีการปรับแผนการดำเนินงานก็ได้ แล้วแต่กรณี

4) การกำหนดการติดตามและประเมินผล

การกำหนดการติดตามและประเมินผลเป็นการวางแผนทางหาค่าผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบของการพัฒนาการอุดมศึกษาต่อเป้าหมายของประเทศ ดังนี้

- การติดตามผลการดำเนินงานของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาเป็นประจำทุกปี ใน Milestone 5 ระยะ ได้แก่ Milestone I : พ.ศ. 2566 Milestone II : พ.ศ. 2567 Milestone III : พ.ศ. 2568 Milestone IV : พ.ศ. 2569 Milestone V : พ.ศ. 2570

- การติดตามและประเมินผล 23 ตัวชี้วัดของ 3 ยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการอุดมศึกษา แบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะครึ่งแผน สำหรับนำไปทบทวน ปรับปรุงและพัฒนาแผนให้ประสบผลสำเร็จต่อไป และระยะสิ้นแผน เพื่อประเมินผลสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพทั้งระบบของอุดมศึกษา รวมถึงผลลัพธ์และผลกระทบที่ประเทศได้รับจากการพัฒนาดังกล่าว

บรรณานุกรม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2559). **ประเทศไทยกับสถานการณ์เปลี่ยนแปลงของโลกวันนี้.**

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). **จำนวนนักศึกษารวมระดับ**

ปริญญาตรี. วันที่ค้นข้อมูล 15 กรกฎาคม 2564. จาก สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา

วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. เว็บไซต์: <http://www.info.mua.go.th/info/>

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). **จำนวนบุคลากร.**

วันที่ค้นข้อมูล 18 กรกฎาคม 2564. จาก สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย

และนวัตกรรม. เว็บไซต์: <http://www.info.mua.go.th/info/>

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). **จำนวนผู้สำเร็จการศึกษา.**

วันที่ค้นข้อมูล 15 กรกฎาคม 2564. จาก สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์

วิจัยและนวัตกรรม. เว็บไซต์: <http://www.info.mua.go.th/info/>

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). **จำนวนสถาบันอุดมศึกษา/**

จังหวัดที่ตั้งสถาบัน /กลุ่มสถาบัน/ชื่อสถาบัน. วันที่ค้นข้อมูล 18 กรกฎาคม 2564. จาก สำนักงาน

ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. เว็บไซต์: <http://www.info.mua.go.th/info/>

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). **ประชากรช่วงอายุ**

20 – 24 ปี. วันที่ค้นข้อมูล 15 กรกฎาคม 2564. จาก สำนักงานสถิติแห่งชาติ. เว็บไซต์:

<http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2558). **เอกสารสรุปข้อมูล**

สถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญา จำแนกตามภาคและจังหวัด. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน

ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). **ร้อยละของผู้สำเร็จ**

การศึกษาที่มีงานทำ. วันที่ค้นข้อมูล 10 สิงหาคม พ.ศ. 2564. จาก สำนักงานปลัดกระทรวงการ

อุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. เว็บไซต์: <http://www.employ.mua.go.th>

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุม**

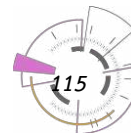
คณะกรรมการการอุดมศึกษา ครั้งที่ 1/2563 – ครั้งที่ 4/2564. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (ม.ป.ป.). **รายงานการประชุม**

คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา ครั้งที่ 3/2563 – ครั้งที่ 3/2564. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, สำนักงานปลัดกระทรวง

การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์

วิจัยและนวัตกรรม. (ม.ป.ป.). **กรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570.** ม.ป.ท. : ม.ป.พ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). **กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 “พลิกโฉมประเทศไทยสู่ เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน” (Transformation to Hi – Value and Sustainable Thailand).** กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานศูนย์ข้อมูลข่าวสารการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย. (2564). **ความร่วมมือด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระดับโลก.** เข้าถึงเมื่อ มิถุนายน 20, 2564, จาก http://t-plat.deqp.go.th/2-%E0%B8%9C%E0%B8%A5%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%97%E0%B8%9A/%E0%B8%9C%E0%B8%A5%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%97%E0%B8%9A_3/

Chebly, J., Schiano, A. and Mehre, D. (2020). **The Value of Work: Rethinking Labor Productivity in Times of COVID-19 and Automation.** *American Journal of Economics and Sociology.* Volume 79, Issue 4 p. 1345-1365 <https://doi.org/10.1111/ajes.12357>

Deloitte Access Economics. (2017). **Soft skills for business success.** Australia : Deloitte.

Deming, D. J. (2017). **The Growing Importance of Social Skills in The Labor Market.** *Quarterly Journal of Economics.* 2017;132 (4) :1593-1640.

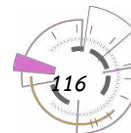
Elsevier B.V. (2021). **scholarly output bubble scival Data source Scopus.** Retrieved July 16, 2021, from Elsevier B.V. Website : <https://www.scival.com/>

Elsevier B.V. (2021). **Scholarly Output vs Publication Year : 2016 to 2020 Data source Scopus.** Retrieved July 16, 2021, from Elsevier B.V. Website : <https://www.scival.com/>

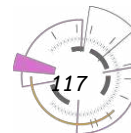
International Monetary Fund. (2021a) **World Economic Outlook Update.** Retrieve June 19, 2021, from <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2021/01/26/2021-world-economic-outlook-update>

International Monetary Fund. (2021b). **World Economic Outlook Managing Divergent Recoveries.** Washington, DC : International Monetary Fund.

Intergovernmental Panel on Climate Change. (2018). **Summary for Policymakers. In: Global Warming of 1.5°C.** An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C.

- Péan, R. Pidcock, S. Connors, J.B.R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor, and T. Waterfield (eds.)). In Press.
- Institute of Labour Science and Social Affairs and International Labour Organization. (2014). **SKILLED LABOUR A determining factor for sustainable growth of the nation.** Retrieve August 19, 2021, from http://ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/---ilo-hanoi/documents/publication/wcms_428969.pdf
- Lebedeva, M. (2019). **Modern Megatrends of World Politics.**
- Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning. (2010). **Thailand's Second National Communication under the United Nations Framework Convention on Climate Change.** Bangkok : Ministry of Natural Resources and Environment.
- Office for Teaching & Learning WAYNE state University. (2021). **Constructing Learning Outcomes.** Retrieved August 31, 2021, from Patent Lens Website : https://teachinghandbook.wayne.edu/pdf/blooms_taxonomy.pdf
- Patent Lens. (2017). **คำขอสิทธิบัตร จำนวนสิทธิบัตรที่ได้รับการจดทะเบียน.** Retrieved January (n.d.), 2017, from Patent Lens Website : <https://www.lens.org/>
- PricewaterhouseCoopers. (2016). **Five Megatrends And Their Implications for Global Defense & Security.** Retrieve June 15, 2021, from <https://www.pwc.com/gx/en/government-public-services/assets/five-megatrends-implications.pdf>
- PricewaterhouseCoopers. (2021). **Megatrends.** Retrieve June 15, 2021, from <https://www.pwc.co.uk/issues/megatrends.html>
- QS TOP University. (2021). **QS World University Rankings - Top Universities.** Retrieved July 16, 2021, from QS TOP University Web site: <https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2021>
- Statista. (2021) **Number of Internet of Things (IoT) connected devices worldwide from 2019 to 2030.** Retrieve June 18, 2021, from <https://www.statista.com/statistics/1183457/iot-connected-devices-worldwide/>
- Sursock, A. (2018). Higher education's role in a politically disrupted world, university world news.
- Szigeti, H., Messaadia, M., Majumdar, A. and Eynard, B. (2011). **STEEP analysis as a tool for building technology roadmaps.**
- Tamunomiebi, M. D. and Wobodo, C. C. (2018) **1 The Changing Trends in Workers Demographics: A Review of X, Y, and Z Generations in the Corporate World.** *GSJ*,

Volume 6(10).

The World Bank. (2021a). **The World Bank In Thailand**. Retrieve June 18, 2021, from <https://www.worldbank.org/en/country/thailand/overview#1>

The World Bank. (2021b). **Thailand Economic Monitor January 2021: Restoring Incomes; Recovering Jobs**. Retrieve June 19, 2021, from <https://www.worldbank.org/en/country/thailand/publication/key-findings-thailand-economic-monitor-january-2021-restoring-incomes-recovering-jobs>

Times Higher Education. (2021). **The Times Higher Education World University Rankings 2021 – Thailand University**. Retrived August 31, 2021, from Times Higher Education Website : https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2021/world-ranking#!/page/0/length/25/locations/TH/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/scores

UNESCO. (2019). **สัดส่วนของประชากรช่วงอายุ 18–22 ปี**. Retrieved December 10, 2019, from UNESCO Website : <https://www.unesco.org>

United Nations. (2018). **Promoting Inclusion through Social Protection. Report on the World Social Situation 2018**. New York : United Nations.

United Nations. (2019). **Population Division World Population Prospects 2019**. Retrieve June 15, 2021, from <https://population.un.org/wpp/Download/Standard/Population/>

United Nations. (2020). **Report of UN Economist Network for the UN 75th Anniversary Shaping the Trends of Our Time**. United Nations.

World University Rankings. (2019). **World University Rankings**. Retrieved December 10, 2019, from THE World University Rankings Web site: <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings>

ภาคผนวก

คำนิยาม

หลักการคำนิยามของกำลังคนระดับสูง

☐ กำลังคน (Manpower) หมายถึง “กลุ่มบุคคลที่สามารถเป็นกำลังแรงงาน (Workforce) ให้กับประเทศ โดยบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นอายุที่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ จนถึงอายุ 60 ปี เป็นกลุ่มประชากรวัยทำงาน รวมถึงกลุ่มประชากรสูงอายุ ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่มีกำลัง ทักษะ และประสบการณ์สามารถสร้างมูลค่าให้กับสังคม”

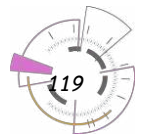
☐ ทุนทางปัญญา (Brainpower) ลักษณะโดยทั่วไป คือ ความฉลาดเฉลียว เชี่ยวชาญ เชี่ยวปัญญา เป็นเลิศ มีความสามารถในการคิด พัฒนา แก้ไขปัญหาผ่านประสบการณ์ที่สะสมอย่างเป็นระบบ

☐ กำลังคนระดับสูง (Highly Skilled Manpower) ลักษณะโดยทั่วไป คือ ผู้ที่มีความฉลาดเฉลียว เชี่ยวชาญ เชี่ยวปัญญาเป็นเลิศ มีองค์ความรู้และทักษะในการทำงานที่ซับซ้อน สามารถปรับตัวอย่างรวดเร็วต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้สร้างสรรค์ และเป็นผู้ที่มีทักษะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการสร้าง พัฒนา เผยแพร่ และประยุกต์ใช้องค์ความรู้ (Institute of Labour Science and Social Affairs and International Labour Organization, 2014) ทั้งนี้ **จำแนกออกตามคุณลักษณะ 3 ประการ** โดยจะมีคุณลักษณะครบถ้วนทั้ง 3 ประการ หรืออย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ ดังนี้

1. **สมรรถนะสูง (High Competency/High Performance)** ลักษณะโดยทั่วไป คือ ผู้ที่มีหรือได้รับการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ รวมถึงพฤติกรรมทางร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจและทัศนคติ ให้เพิ่มพูนขึ้น จนสามารถประกอบวิชาชีพที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในระดับสูง หรือปฏิบัติงานทางวิชาการ ศึกษา ค้นคว้าและวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และเพื่อพัฒนาสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศในแต่ละขณะ ซึ่งในที่ให้เป็นไปตามเป้าหมายของกรอบนโยบาย และยุทธศาสตร์ อววน. พ.ศ. 2566 – 2570 กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการปฏิบัติงานสูง สามารถสร้างผลิตภาพแรงงานได้ในระดับสูง

2. **ศักยภาพสูง (High Potential)** ลักษณะโดยทั่วไป คือ ผู้ที่มีประสิทธิภาพสูง มีความสามารถสูง มีแรงผลักดัน และมุ่งมั่นที่จะก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งอาวุโสและมีความสำคัญยิ่ง

3. **การศึกษาสูง (Educated Worker/Educated Manpower)** ลักษณะโดยทั่วไป คือ ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถประดิษฐ์ คิดค้น ออกแบบนวัตกรรม ตลอดจนเสนอมุมมองใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการความท้าทาย แก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ สามารถถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอนและชัดเจน (Office for Teaching & Learning WAYNE state University, 2021)

กรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570

แผนงานสำคัญ (Flagship) ตามจุดมุ่งเน้นนโยบาย

1) พัฒนาและผลิตวัคซีนป้องกันโควิด 19 และเป็นศูนย์กลางด้านวัคซีนในระดับอาเซียน โดยมีเป้าหมายว่า ประเทศไทยสามารถพัฒนาและผลิตวัคซีนป้องกันโควิด 19 ได้เองภายใน 2 ปี และเป็นศูนย์กลางด้านวัคซีนในระดับอาเซียน ภายใน 5 ปี

2) พัฒนาอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์การแพทย์ขั้นสูง (Advanced Therapy Medicinal Products) ให้เป็นอันดับหนึ่งของอาเซียน โดยมีเป้าหมายว่า ประเทศไทยเป็นอันดับหนึ่งของอาเซียน ด้านอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์การแพทย์ขั้นสูง (Advanced Therapy Medicinal Products) ภายใน 5 ปี

3) พัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้นคุณค่า สร้างความยั่งยืน และเพิ่มรายได้ของประเทศ สามารถเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวคุณภาพสูงและการมาเยือนซ้ำ โดยมีเป้าหมายว่า

- นักท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทย ที่มาเยือนซ้ำมีสัดส่วนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ภายใน 5 ปี

- รายได้จากการท่องเที่ยวบนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์และเศรษฐกิจ BCG เพิ่มขึ้น และกระจายสู่เมืองรอง ชุมชน และผู้ประกอบการรายย่อย เพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ภายใน 5 ปี

4) ยกระดับการผลิตและการส่งออก Functional Ingredients, Functional Food , Novel Food ให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง และไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและส่งออกชั้นนำของโลก โดยมีเป้าหมายว่า ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและส่งออกชั้นนำของโลกด้าน Functional Ingredients, Functional Food, Novel Food ที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลก

5) เร่งพัฒนาการผลิตและการส่งออกอาหารและผลไม้ไทยคุณภาพสูง ให้ไทยเป็นผู้นำของโลก โดยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและประเทศที่สั่งซื้อ โดยมีเป้าหมายว่า ประเทศไทยเป็นผู้นำของโลกในการผลิตและส่งออกอาหารและผลไม้ไทยคุณภาพสูง โดยมีมูลค่าทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นและจำนวนประเทศที่สั่งซื้อมากขึ้น หนึ่งเท่าตัว

6) เร่งพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า โดยมุ่งเน้นแบตเตอรี่และชิ้นส่วนสำคัญที่ก้าวหน้า และล้ำยุคสู่นาคต ให้ประเทศเป็นศูนย์กลางการผลิตของอาเซียน โดยมีเป้าหมายว่า ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ที่สุดของอาเซียน ด้านอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประกอบแบตเตอรี่และชิ้นส่วนสำคัญ ที่ก้าวหน้า และล้ำยุคสู่นาคต ภายใน 5 ปี

7) พัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศเพิ่มธุรกิจฐานนวัตกรรม (Innovation Driven Enterprise: IDE) ขนาดใหญ่ โดยมีเป้าหมายว่า ประเทศไทยมีธุรกิจฐานนวัตกรรม (Innovation Driven Enterprise: IDE) ที่มีรายได้ 1,000 ล้านบาท/ปี เพิ่มขึ้นเป็น 1,000 ราย

8) เพิ่มศักยภาพและโอกาสสำหรับผู้สูงวัย ให้ประเทศมีผู้สูงอายุที่สามารถพึ่งตนเองได้ สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคม ในสัดส่วนสูงขึ้น โดยมีเป้าหมายว่า ผู้สูงอายุไทยที่สามารถพึ่งตนเองได้ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคม มีสัดส่วนที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ภายใน 5 ปี

9) พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ก้าวหน้า ล้ำยุคสู่อวกาศ และเทคโนโลยีอวกาศ เพื่อต่อยอดสู่อุตสาหกรรมอวกาศในอนาคต รวมทั้งการสร้างดาวเทียมส่งไปสำรวจดวงจันทร์ โดยมีเป้าหมายว่า ประเทศไทยสามารถสร้างดาวเทียมที่วิจัย/พัฒนาโดยคนไทยและส่งไปโคจรสำรวจรอบดวงจันทร์ ภายใน 6 ปี

10) พัฒนาการเป็นศูนย์กลางกำลังคนระดับสูง (Hub of Talent) ของอาเซียน โดยมีเป้าหมายว่า ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางกำลังคนระดับสูง (Hub of Talent) ของอาเซียน ภายใน 5 ปี

11) พัฒนาการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ (Hub of Knowledge) ของอาเซียน รวมถึงด้านศาสตร์โลกตะวันออก โดยมีเป้าหมายว่า ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ (Hub of Knowledge) ของอาเซียน รวมถึงด้านศาสตร์โลกตะวันออก ภายใน 5 ปี

12) ผลิตและพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูงเฉพาะทางที่ตรงตามความต้องการของ อุตสาหกรรมเป้าหมายสำคัญเร่งด่วนของประเทศและการพัฒนาแห่งอนาคต และสอดคล้องกับปรัชญา การอุดมศึกษาไทยใหม่ โดยพลิกโฉมระบบการเรียนรู้ ตลอดชีวิต และร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม และนานาชาติ โดยมีเป้าหมายว่า ประเทศไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูงเฉพาะทาง ตรงตามความต้องการ ทั้งหมด ของอุตสาหกรรมเป้าหมายสำคัญเร่งด่วนของประเทศและการพัฒนาแห่งอนาคต สอดคล้องกับปรัชญา การอุดมศึกษาไทยใหม่ โดยพลิกโฉมระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต และร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม และนานาชาติ ภายใน 5 ปี

13) พัฒนากำลังคนที่เกิดโดยระบบอุดมศึกษา ให้มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ที่จำเป็น ควบคู่กับการมีสมรรถนะสูงด้านวิชาชีพและวิชาการ โดยมีเป้าหมายว่า กำลังคน ที่ผลิตโดยระบบอุดมศึกษาทุกคน มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จำเป็นควบคู่กับการมี สมรรถนะสูงด้านวิชาชีพและวิชาการ ภายใน 5 ปี

คณะกรรมการด้านนโยบายและแผน

ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา ณ วันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2564

นายสุเมธ แยมน์
ประธานอนุกรรมการ

ศาสตราจารย์วิชัย ธีวระกุล
อนุกรรมการ

ศาสตราจารย์พีระพงศ์ ทีฆสกุล
อนุกรรมการ

ศาสตราจารย์สุชัย ปทุมนากุล
อนุกรรมการ

ศาสตราจารย์คันสนีย์ ไชยโรจน์
อนุกรรมการ

รองศาสตราจารย์ศักรินทร์ ภูมิรัตน์
อนุกรรมการ

รองศาสตราจารย์จิรุตม์ ศรีรัตนบัลล์
อนุกรรมการ

คณะกรรมการด้านนโยบายและแผน

ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา ณ วันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2564

รองศาสตราจารย์ชัยยุทธ ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ์

อนุกรรมการ

รองศาสตราจารย์รัฐชาติ มงคลนาวิน

อนุกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สันติ เจริญพรพัฒนา

อนุกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐพงษ์ พัฒนพงษ์

อนุกรรมการ

นางสาวกาญจนา วานิชกร

อนุกรรมการ

นายนิคม ปัญญาทวีกิจไพศาล

ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน

อนุกรรมการและเลขานุการ

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายแพทย์สิริฤกษ์ ทรงศิวิไล	ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
ศาสตราจารย์ศุภชัย ปทุมนากุล	รองปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
นายนิคม ปัญญาทวีกิจไพศาล	ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน

วิเคราะห์ข้อมูลและเรียบเรียงเนื้อหา

นายจักรกฤษณ์ ลิ้มปิยะเชิธร	ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและแผนการอุดมศึกษา
นางสาวอินทิวร บัวจำปา	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
นางสาวน้ำเพชร ชาเทพ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
นางสาวปฐนิกา พลอัมพร	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

รวบรวมข้อมูล

นางสาวปิยมาภรณ์ รอดบาง	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
นางสาวปวีณา รัตนธัญกุล	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
นางสาวปัทมา อุปพงษ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
นางสาววิภาดา พรหมศรี	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
นางสาวนันทน์ลิน เห่งรวย	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
นายชญาณิน ไชยาพันธุ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน

หน่วยงาน

สำนักปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
กลุ่มนโยบายและแผนการอุดมศึกษา กองยุทธศาสตร์และแผนงาน
เลขที่ 75/47 อาคารพระจอมเกล้า ชั้น 5 ซอยโยธี ถนนพระราม 6
แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
โทร. 0 2333 3860
อีเมล hiedplan@mhesi.go.th

ฉบับร่าง ห้ามอ้างอิง

แผนด้านการอุดมศึกษา
เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ
พ.ศ. 2564 – 2570
ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566 – 2570

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน
สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
เลขที่ 75/47 อ.พระจอมเกล้า
ถ.พระราม 6 แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ
10400
โทร. 0 2333 3860
อีเมล hiedplan@mhesi.go.th